

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΓΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΙΔΙΑ: ΔΕ

1883 1036

ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντού του διδασκαλείου Θεσσαλίας.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

Ἦς δ' ἐγὼ τινος ἤκουσα δεινοῦ κατα
μαθεῖν ἀνδρὸς ποιητοῦ διάνοιαν πᾶσα μὲν
ἢ ποίησις τῷ Ὀμήρῳ ἀρετῆς ἐστὶν ἔπαι-
νος καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο φέρει, ὅτι
μὴ πάρεργον.»

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ἘΝ ἈΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΟ: ΕΚΔΟΤΗ:

ΑΝΕΣΤΗ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ:

1883

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πλήθος διδακτικῶν καὶ ἀναγνωστικῶν βιβλίων ἐσχάτως μάλιστα πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων κατέκλυσε τὴν Ἑλλάδα. Θὰ ἐπλανᾶτο δέ τις ἂν ἐνόμιζεν ὅτι τοῦτο μαρτυρεῖ μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ καὶ ἐξειδικασμένην πρὸς αὐτὸν ἀγάπην. Ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον συμβαίνει εὐκόλως πᾶς τις πείθεται ὅταν προσβλέψῃ εἰς τὸ ποῖόν τῶν βιβλίων τούτων. Ἄνθρωποι ὅλως ἄγευστοι τῶν παιδαγωγικῶν πραγμάτων καὶ καθόλου ἰδιῶται τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, ἔχουσι τὴν τόλμην νὰ παρουσιάζωνται ὡς ἐργάται αὐτῆς καὶ οὐδὲν ὑγιᾶς αὐτοὶ οὔτε ἐν νῷ οὔτε ἐν γλώσσῃ ἔχοντες νὰ ἐξαπατῶσι τοὺς ἀπλουστέρους ὅτι δύνανται κατὶ νὰ εἰπουν ἢ νὰ γράφουν, καὶ οὕτω ἀτιμωρητὶ νὰ διασπείρουν εἰς τὸ ἔθνος σύγχυσιν.

Καὶ δὲν ἤξεύρω διὰ τί οἱ κύριοι οὗτοι καθηγηταὶ δὲν χρησιμοποιοῦν τὴν μέριμναν αὐτῶν ὑπὲρ βελτιώσεως τῶν γυμνασίων, ὅπου ἐτάχθησαν παρὰ τῆς πολιτείας διδάσκαλοι; Ἡ νομίζουσι ὅτι τὰ γυμνάσια δὲν ἔχουν ἀνάγκην βελτιώσεως; Ἄλλὰ τότε ἀνίκανοι εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἰδίων ὄντες πῶς θὰ δυνηθῶσι νὰ θεραπεύσωσι τὰ ξένα;

Δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλῃ τις ὅτι ὁ λόγος τῆς συγγραφικῆς τῶν κυρίων τούτων εἶνε καθαρῶς ἐμπορικός. Ὡς ἄνθρωποι ἔμποροι μᾶλλον ἢ διδάτκαλοι κάμνουσι τοὺς ἐξῆς ὑπολογισμούς· αἰεὶ τὰ γυμνάσια εἶνε ὀλιγωτέρα ζήτησις βιβλίων, διότι καὶ ὀλιγώτεροι σχετικῶς μαθηταὶ ἐκεῖ εἶνε καὶ τὰ ἔργα οἰουδῆποτε δὲν γίνονται

ἀποδεκτὰ τόσον εὐκόλως. Εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ὁ-
 μως ἐ'ὼ εἶνε ἐλευθερία πλήρης, καὶ εὐκόλα δύνασαι νὰ
 εἰσχωρήσης, μάλιστα ὅταν εἶσαι ἄνθρωπος ἐπιτήδειος.
 Ἄλλὰ πῶς γίνεται τοῦτο ; γράφει περιπαιητικὰς ἐπιστο-
 λὰς πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους καὶ ἄλλους μὲν παρα-
 κάλει, ἄλλους δὲ προσπάθει νὰ φανῆς ὅτι ἰσχύεις παρ'
 ἐκείνοις, οὓς αὐτοὶ φοβοῦνται καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ-
 τον ἀφιέρουσι τὰ βιβλία σου εἰς πρόσωπα, τὰ ὅποια ἔχουν
 μεγάλα ἀξιώματα ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἰς τὰ βιβλία σου
 δὲ γράφει τίτλους ἐπιδεικτικούς καὶ παρίστανε ὅτι εἶνε
 τῆς τελευταίας μεθόδου, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πράττει καὶ
 τότε ἐξ ἅπαντος θὰ ἐπιτύχῃς. Λοιπὸν ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔρ-
 γον. Χαρτί, πένα, μελάνη καὶ βιβλία εἴτε ἐν Ἑλλάδι
 ἄλλοτε ἐν χρήσει ὄντα εἴτε κομισθέντα καὶ ἐξ Εὐρώπης.
 Ζητεῖται πραγματογνωσία ; 1) Εὐθὺς μετ' ὀλίγας ἡμέ-
 ρας συρράπτονται τεμάχια ἐκ διαφόρων βιβλίων καὶ μὲ
 καινούργιον ἐξώφυλλον ἔχομεν ὅ,τι ζητοῦμεν. Θέλει τὸ
 Διδασκαλεῖον Ὀδύσειαν ; Ἐν γερμανικὸν ἢ ἀγγλικὸν
 τοιοῦτο σύγγραμμα, δὲν ἤξεύρω πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐκεῖ
 γεγραμμένον, παραγγέλλεται, κομίζεται, μεταφράζεται,
 πωλεῖται. Καὶ ὁ μὲν γράφει γραμματικὴν κατὰ τὴν νε-
 ωτάτην μέθοδον λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰς ἐν Ἑλλάδι παι-
 δαγωγικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ παιδαγωγικὰ συστήματα (!) ὁ

1) Λέξις πλασθεῖσα ὑπὸ παιδαγωγικῆς ἀμαθείας. Ἄφ' οὗ
 ὅλα τὰ μαθήματα τῆς πρώτης διδασκαλίας πρέπει νὰ εἶνε
 συγκεκριμένα, αἰσθητὰ, τότε τίς ἢ ἀνάγκη νὰ τονίζηται ἰ-
 διαιτέρως ἐν μάθημα ὅτι εἶνε πράγματα. Ὅλα τὰ μαθήματα
 τῆς πρώτης διδασκαλίας πρέπει νὰ εἶνε συγκεκριμένα, αἰ-
 σθητὰ. Τοῦτο εἶνε ἀρχὴ τῆς διδακτικῆς. Καὶ ὅλα τὰ μαθή-
 ματα εἶνε πραγματογνωσία ἢτοι διδασκαλία ἐπὶ τῶν πραγ-
 μάτων προφορικῶς γινομένη καὶ οὐχὶ διὰ βιβλίων.»

δὲ ἀριθμητικὴν κατὰ πρωτότυπον ὅλως μέθοδον, ὁ δὲ ὅ,τι ἀγαπᾶτε, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὴν νεωτάτην μέθοδον!

Εἶνε ἱκανῶς γελοία ἢ κωμωδία, ἣτις παίζεται ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἀπό τινος χρόνου τόσον δεξιῶς. Καὶ ὡς πολίτης Ἑλληὴν πᾶς τις νομίζω δικαιοῦται εὐσεβάστως νὰ ἀποτείνῃ μίαν ἐρώτησιν εἰς τοὺς ἀρμοδίους, πότε ἄρα γε θὰ παύσῃ τοιαύτη παραλυσία. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον φρονοῦμεν ὅτι εἶνε καιρὸς ἤδη νὰ παύσῃ. Ὁ γενικὸς τῶν σχολείων ἐπιβουρητὴς ὅστις τόσα ἐμόχθησε ὑπὲρ τῶν δημοτικῶν σχολείων θὰ θέσῃ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο φραγμὸν, καὶ εἰς τὰ σχολεῖα θὰ γίνεται οὐχὶ ὅ,τι εἶνε ἴδιον συμφέρον τοῦ τοῦ ἢ ἐκείνου, ἀλλ' ὅ,τι εἶνε συμφέρον τοῦ σχολείου.

Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον δὲν εἶνε δυνατὸν πλέον νὰ περιφρονῆται. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀνυψωθῇ καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν διδασκάλων καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν ἀρχόντων ὡς σχολεῖον μορφωτικόν. Καὶ γνώσεων ἐπιστημονικῶν ἔχομεν ἀνάγκην, ἀλλὰ πρωτίστως πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὸν λαὸν χαρακτῆρα ἠθικόν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποσον μεγαλουργεῖ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν εἶνε οὐχὶ τόσον αἱ γνώσεις ὅσον ὁ χαρακτήρ. Διότι χαρακτήρ εἶνε δύναμις, ἢ δὲ δύναμις εἶνε πάντοτε θείας φύσεως. Εἰς τὸν χαρακτῆρα αἱ γνώσεις εἶνε τὸ αὐτὸ, ὅπερ εἰς τὸν ἥρωα τὸ ξίφος. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ξίφους ὁ ἥρωας μένει πάντοτε εἰς ἀνὴρ, ἐν ᾧ αἱ γνώσεις ἄνευ χαρακτῆρος εἶνε ξίφος εἰς χεῖρας παιδίου. Καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ὁ φιλόπατρις Φίχτιος, εἰς τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς Γερμανίας, ἔλεγε «πᾶς πρέπει νὰ ἔχῃ χαρακτῆρα καὶ ὅστις δὲν ἔχει ἄς προσπαθήσῃ τα-

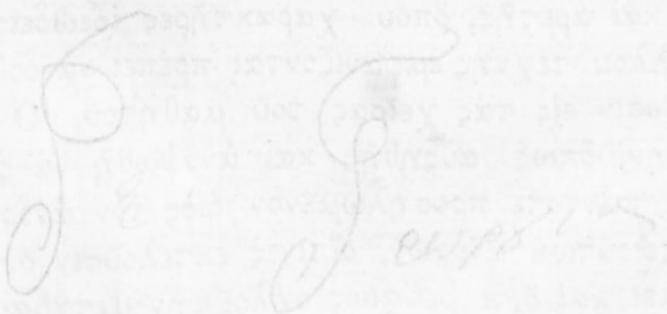
χέως νὰ ἀποκτήσῃ ἓνα.» Ἀλλὰ χαρακτηρὰ δὲν σχη-
 ματίζουσι οὐδέποτε τὰ ψυχρὰ καὶ ἀνούσια ἱστορίδια,
 τὰ ὅποια παρέχονται πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς παῖδας
 τοῦ λαοῦ, οὔτε αἱ ἄθλιοι καὶ ἀνόητοι μεταφράσεις, αἵ-
 τινες γίνονται ἐσχάτως παρ' ἀνθρώπων, οἵτινες οὔτε
 ἀνέγνωσαν οὔτε ἐσκέφθησάν ποτε, τί εἶνε δημοτικὸν σχο-
 λεῖον σήμερον. Ὁ Ἑρδερὸς ὡς πρὸς τὰ ἀναγνωστικὰ
 βιβλία λέγει: «ἐν τοῖς σχολείοις πρέπει νὰ ἀναγινώσκων-
 ται μεγαλοφώνως τὰ κάλλιστα καὶ δοκιμώτατα συγ-
 γράμματα τοῦ λαοῦ, ταῦτα νὰ ἀποστηθίζονται, νὰ ἀ-
 παγγέλλονται καὶ κατὰ ταῦτα νὰ κανονίζωσιν οἱ νέοι
 τὰς πράξεις των. Βιβλία δόκιμα, κλασικά, κατανοού-
 μενα, ἀποστηθιζόμενα καὶ ἀπαγγελλόμενα διεγείρουσι
 συναισθήματα, ἅπερ παράγουσι τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα.»
 Ἐκ τοιούτων σκέψεων ὀρμώμενος ἐφρόνου καὶ ἐξακο-
 λουθῶ μετὰ μείζονος ἤδη πεποιθήσεως νὰ φρονῶ ὅτι ἀ-
 ριστουργήματα μεγαλονοίας, γέμοντα πρακτικῆς σο-
 φίας καὶ ἀρετῆς, ὅπου χαρακτηρὲς ἰδεώδεις μετ' ἀπα-
 ραμίλλου τέχνης ἐμφανίζονται πρέπει νὰ δοθῶσι πρὸς ἀ-
 νάγνωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μαθητοῦ. Ὁ παῖς ἔχει ἀ-
 νάγκην, ὅπως αὐξηθῆ καὶ ἀνυψωθῆ νὰ διατηρῆ τὸ
 ὄμμα πάντοτε προσηλωμένον πρὸς τὸν ἄνδρα. Καὶ πρά-
 ξεις τοιούτων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκτελοῦσιν ὅ,τι ὁ παῖς ἐ-
 πιθυμεῖ καὶ ὅ,τι βεβαίως δηλοῖ τὴν μετάβασιν εἰς ὑψη-
 λοτέραν τῶν πραγμάτων τάξιν, τοιαῦται πράξεις πα-
 ριστανόμεναι δὲ καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐπαγωγοῦ πρέπει
 νὰ δίδωνται εἰς μαθητὰς πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ μίμησιν.
 Βιβλία δὲ περιέχοντα τοιαύτας πράξεις καὶ τοῦ μαθητοῦ
 τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον συγκρατοῦσι πάντοτε
 συγκεντρωμένον, καὶ τὸν διδάσκαλον ζωογονοῦσι καὶ προ-
 τυλάττουσι.

πίπτει όταν εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἐρμηνεύῃ ἀνόητα βιβλία, καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν κοινωνίαν καθιστῶσι προσεκτικὴν ἐπὶ τῶν γινομένων ἐν τοῖς σχολείοις. Ὑπάρχει ἤδη ἐνδόμυχος πεποιθήσις μου ὅτι ὁ Ὅμηρος μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον πρέπει νὰ γείνη ἐγκόλπιον παντὸς Ἑλληνοῦ. Ἡ δὲ Ὀδύσεια, ἐν ἣ ἀπεικονίζονται μετὰ τόσης χάριτος πολῦτιμοὶ γυναικεῖοι χαρακτῆρες, θ' ἀποβῆ ὠφελιμώτατον ἀνάγνωσμα καὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ πάσης παρεξηγήσεως κρίνω ἀναγκαῖον νὰ προσθέσω ἐν τέλει ὅτι ὅσα βιβλία παρ' ἄλλων μὲ τοὺς αὐτοὺς ἢ παρομοίους τίτλους ἐξεδόθησαν πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων, δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς ὅσα ἐγὼ ἐκδίδω, μάλιστα εἶνε ἀντικρὺς ἀντίθετα πρὸς τὴν γνώμην, ἣν ἔχω περὶ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Αὐγούστου 1881.

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

~~Πατριάρχης~~
~~Κωνσταντινουπόλεως~~

Ναυαγίου Αγίου

Κωνσταντινουπόλεως
1844
Πατριάρχης

Πατριάρχης

Κωνσταντινουπόλεως

§ 4. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας ὅσοι τῶν Ἑλλήνων ἐσώθησαν ἐπανῆλθον πάντες εἰς τὴν πατρίδα των προφυλαγμένοι ἤδη ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου καὶ τῆς θαλάσσης. Μόνον τὸν δυστυχῆ Ὀδυσσεῆ ἔρριψαν τὰ κύματα μακρὰν τῆς πατρίδος του εἰς ξένους τόπους, ὅπου εἶδε πόλεις πολλῶν ἀνθρώπων καὶ παρετήρησε πῶς οὗτοι ζῶσι καὶ πολιτεύονται. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ὑπέφερε πολλὰ δεινὰ ἀγωνιζόμενος νὰ σώσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς συντρόφους του. Ἡ διακαὴς αὐτοῦ ἐπιθυμία ἦτο πάντοτε νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του καὶ τὴν σύζυγόν του. Ἀλλ' ἡ νύμφη Καλυψὼ ἐκράτει αὐτὸν εἰς τὸ βαθύ σπήλαιόν της θέλουσα νὰ τὸν λάβῃ σύζυγον. Καὶ ὅλοι μὲν οἱ θεοὶ ἐλυποῦντο τὸν Ὀδυσσεῆ, μόνον ὁ Ποσειδῶν ἔμενε ἀδυσώπητος καὶ ὠργισμένος πολὺ κατεδίωκεν αὐτὸν πανταχοῦ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν Ἰθάκην.

Μίαν ἡμέραν ὅλοι οἱ θεοὶ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὰ δώματα τοῦ Διός. Ὁ Ποσειδῶν μόνον δὲν ἦτο ἐκεῖ, διότι εἶχε μεταβῆ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὰ ἄκρα τοῦ κόσμου, οἱ μὲν πρὸς τὴν ἀνατολήν οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, διὰ νὰ δεχθῇ οὐσίαν ταύρων καὶ ἀρνίων. Καὶ καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἐτέρπετο ἐν Αἰθιοπία παρακαθήμενος εἰς τὴν πλουσίαν τράπεζαν, ἐν Ὀλύμπῳ ἐγένετο μέγα συμβούλιον τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς, ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐνθυμηθεὶς τὸν Αἴ-

γισθον τὸν ὁποῖον ἐφόρευσεν ὁ Ὀρέστης, ὁ ἔνδοξος υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἤρχιτε νὰ ὁμιλήῃ πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς ὡς ἑξῆς :

«Παράδοξον πρᾶγμα! Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πόσας κατηγορίας δὲν λέγουσι κατὰ τῶν θεῶν. Νομίζουν ὅτι ὅλαι αἱ συμφοραὶ τῶν προέρχονται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐν ᾧ αὐτοὶ δυστυχοῦσι διὰ τὰς ἀνοησίας τῶν. Οὕτω καὶ τώρα ὁ Αἰγισθος παρὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν ἐνυμφεύθη τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐφόρευτε δὲ καὶ αὐτὸν ἐπαυελόντα εἰς τὴν πατρίδα του, ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸν περιμένει ἀφρευκτος ὄλεθρος, διότι ἡμεῖς ἐστείλαμεν τὸν κάκλιστον ἄγγελόν μας, τὸν Ἑρμῆν, καὶ τὸν ἐσυμβουλευταμεν νὰ μὴ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα οὐδὲ νὰ λάβῃ γυναῖκα τὴν σύζυγον ἐκείνου, διότι ὁ Ὀρέστης οὐῖός τοῦ Ἀτρείδου θὰ τιμωρήτῃ τὸν φονέα, ὅταν μεγαλώσῃ καὶ ἐννοήτῃ τὰ δίκαιά του. Αὐτὰ ὅλα τὰ εἶπεν ὁ Ἑρμῆς. Ἀλλὰ τοῦ Αἰγισθοῦ ἡ κεφαλὴ ἦτο ἀμετάπιστος καὶ δὲν ἤκουτε καθόλου τὰς ἀγαθὰς ταύτας συμβουλὰς. Καὶ ἰδοὺ τώρα τί ἔπαθε, τὰ ἐπλήρωτεν ὅλα διὰ μιᾶς.»

Πρὸς τὸν Δία ἀπεκρίθη ἡ γλαυκῶπις (γαλανόμματος) θεὰ Ἀθηναΐα.

«Πάτερ μου, ὁ κακοῦργος Αἰγισθος τὰ ἤξιζε καὶ τὰ ἔπαθε. Ἄμποτε τοιοῦτο τέλος νὰ ἔχουν ὅλοι οἱ κακοῦργοι! Ἀλλὰ ἐμοῦ βραγίζει ἡ καρδιά, ὅταν συλλογισθῶ τὸν δῦστυχῆ Ὀδυσσεά, ὅστις τώρα τήκεται τόσον χρόνον μακρὰν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων του εἰς μίαν νῆσον δασώδη μέσα εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ κατοικεῖ ἡ κόρη τοῦ φοβεροῦ Ἀτλαντος, ὅστις γνωρίζει τὰ βάθη πάσης θαλάσσης, βαστάζει δὲ τοὺς μεγά-

λους στόλους, οἵτινες κρατοῦσι χωριστὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ ἐμποδίζει τὸν δυστυχῆ Ὀδυσσεά κλαίοντα, πάντοτε δὲ τὸν γελᾷ με λόγους γλυκεῖς διὰ νὰ λησμονήσῃ τὴν Ἰθάκην. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς εὐχαριστεῖται καὶ καπνὸν μόνον νὰ ἴδῃ τῆς πατρίδος του ἀνυφούμενον καὶ ἄς ἀποθάνῃ. Καὶ δὲν συγκινεῖ οὐδὲ τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν τοῦτο Ὀλύμπιε; Δὲν ἐνθυμεῖται πόσας θυσίας προσέφερον ἐν Τροίᾳ; Τί σοῦ ἔκαμε ποῦ εἶσαι τόσον πολὺ ἐναντίον του ὠργισμένος;

Πρὸς τὴν Ἀθηναῖαν ἀπεκρίθη ὁ νεφεληγερέτης Ζεὺς·
«Γέκνον μου, ποῖος λόγος διέφυγεν ἐκ τοῦ στόματός σου; Ἐγὼ νὰ εἶμαι ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ὑπερέχει τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ὅστις τόσας θυσίας προσέφερον εἰς τοὺς ἀθανάτους, οἵτινες ἔχουσι τὸν εὐρὺν Ὀλυμπον; Ὁ Ποσειδῶν ὁ περιβάλλων τὴν γῆν αὐτὸς εἶνε φοβερα κατ' αὐτοῦ ὠργισμένος, διότι ἐτύφλωσε τὸν υἱὸν του Πολύφημον. Ἀπὸ τότε τὸν περιπλανᾷ μακρὰν τῆς Ἰθάκης πάντοτε, χωρὶς νὰ θέλῃ ὅμως καὶ τὸν θάνατόν του. Ἀλλ' ἐλάτε τώρα νὰ σκεφθῶμεν πῶς ἤμποροῦμεν νὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὴν πατρίδα του. Τοῦ Ποσειδῶνος θὰ περάσῃ ὁ θυμὸς, μάλιστα ὅταν ἴδῃ ὅτι ὅλοι ἡμεῖς εἴμεθα σύμφωνοι διότι θὰ ἴδῃ ὅτι δὲν δύναται νὰ κάμῃ τίποτε, ὅταν ἡμεῖς ὅλοι τὸ θέλωμεν.»

Πρὸς τὸν Δία ἀπεκρίθη ἡ γλαυκῶπις Ἀθηναῖα:

«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδῃ, ὕπατε τῶν ἀρχόντων, ἂν ἔλοι οἱ μάκαρες θεοὶ θέλουν νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του, τότε ἄς στείλωμεν τὸν ἄγγελόν μας τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ὅπως εἶπη τάχιστα εἰς τὴν εὐπλόκαμον νύμφην τὴν ἀμετάτρεπτον ἡμῶν

ἀπόφασιν, ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω μόνη εἰς τὴν Ἰθάκην νὰ δώσω περιστότερον θάρρος εἰς τὸν υἱὸν του νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ συνέλθωσιν εἰς συνέλευσιν, καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς ὅλους τοὺς μνηστῆρας νὰ σφάζωσι τὰ πρόβατά του καὶ τοὺς βόας του. Ἐπειτα θὰ τὸν στείλω εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰς τὴν Πύλον νὰ ἐξετάσῃ περὶ τοῦ πατρὸς του, ἂν ἤκούσθῃ τι καὶ ἵνα γείνη καὶ οὗτος γνωστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 2. Η ΑΘΗΝΑ ΩΣ ΜΕΝΤΗΣ ΕΝ ΙΘΑΚΗ

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔδρασε ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς χρυσᾶ ὠραία πέδιλα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔπειτα ταχέως ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὲ τὸ μέγα καὶ βαρὺ τῆς δόρυ τὸ φοβερὸν ἐσηκώθη ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου καὶ εὐρέθη εὐθὺς εἰς τὴν Ἰθάκην ἔμπροσθεν εἰς τὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσεύς.

Ἐκεῖ ἐπαρουσιάσθη οὐχὶ ὡς Ἀθηναῖα, ἀλλ' ὡς Μέντης, ὁ ἡγεμὼν τῆς νήσου Τάφου, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε μεγάλην φιλίαν ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ παρετήρει πῶς διεσκέδαζον οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες καθήμενοι ἐπὶ δερμάτων βοῶν, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἔσφαξαν καὶ ἔφαγον. Μεταξὺ δὲ τούτων ἐκάθητο καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ καρδίαν τεθλιμμένην καὶ ἐσυλλογιζέτο τὸν πατέρα του καὶ ἐπόθει νὰ ἐπαρουσιάζετο ἐκ τινος μέρους καὶ νὰ διεσκόρπιζε τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας καὶ νὰ ἔσωζε τὸν οἶκόν του. Τοιαῦτα δὲ διαλογιζόμενος βλέπει τὴν Ἀθηναῖαν. Καὶ εὐθὺς τρέχει εἰς τὰ πρόθυρα ἐνδομύχως ὠργισμένος, διότι ὁ ξένος ἐπερίμενε τόσον χρόνον εἰς τὴν θύραν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπληξ

σίασεν ἐδεξιώθη φιλοφρόνως αὐτὸν λαβὼν ἅμα τὸ δόρυ
διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ εἶπε:

«Καλῶς ἦλθες ξέने, ἔλα μέσα νὰ ξεκουρασθῆς καὶ
ἔπειτα μᾶς λέγεις τί ἐπιθυμεῖς.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς μὲν ἐπορεύθη ἐμπρὸς, ἤκο-
λούθει δὲ ὁ ξένος. Ὅτε δὲ ἦλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐντὸς
τὸ μὲν δόρυ φέρων ἔστησεν εἰς τὴν δορυθήκην, ὅπου ἦ-
σαν καὶ πολλὰ ἄλλα δόρατα τοῦ Ὀδυσσέως, τὴν δὲ θε-
ᾶν, ἵνα μὴ ἐνοχλήται ἀπὸ τὸν θόρυβον καὶ τὰς φωνάς
τῶν μνηστήρων καὶ δειπνήσῃ μὲ ἡσυχίαν, πρὸς δὲ καὶ
ὅπως ἐρωτήτῃ περὶ τοῦ ἀπόντος πατρὸς του, ὠδήγησε
μακρὰν τῶν ταραχοποιῶν αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκάθι-
σεν εἰς λαμπρὸν γλυπτὸν θρόνον ἀπλώσας ὑποκάτω
τάπητα ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας ἔθεσε σκαμνίον. Αὐτὸς δὲ ἐ-
κάθησεν ἐπὶ καρέκλας χαμηλοτέρας. Καὶ εὐθὺς ἔφερον
ὑπηρέτρια νερὸν μέσα εἰς χρυσὴν πρόχουν (κανάταν) καὶ
ἔχυνεν εἰς τὰς χεῖρας ἀνωθεν ἀργυρᾶς λεκάνης διὰ νὰ
νιφθῇ ὁ ξένος. Ἐπειτα ἐτοποθετήθη τράπεζα τορνευτῆ
ἣ δὲ σεβασιμῆς οἰκονόμος παρέθηκε φέρουσα ἄρτον καὶ
πολλὰ φαγητά, εὐχαρίστως δίδουσα ἐξ ὅσων ὑπῆρχον.
Ὁ δὲ διανεμὼν τὰ κρέατα ὑπηρέτης φέρων παρέθηκε
πινάκια μὲ διάφορα κρέατα καὶ χρυσᾶ ποτήρια. Εἰς
ταῦτα δὲ ὁ κῆρυξ ἐφρόντιζε νὰ χύνῃ συχνὰ οἶνον.

Ἐπειτα ἦλθον ἐντὸς καὶ οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες καὶ
ἐκάθισαν κατα σειρὰν εἰς τοὺς θρόνους καὶ τὰ ἄλλα κα-
θίσματα. Καὶ οἱ μὲν κῆρυκες ἔχυνον εἰς αὐτοὺς νερὸν νὰ
νίψωσι τὰς χεῖρας τῶν, αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἐπεσώρευαν
ἄρτον εἰς κάνιστρα καὶ νεανίσκοι ἐγέμιταν μὲ οἶνον τοῦς
κρατῆρας ἕως εἰς τὰ χεῖλη. Ἐπειτα ἤπλωσαν τὰς χεῖ-
ρας εἰς τὰ νοστιμώτατα ταῦτα φαγητά. Ἀφοῦ δὲ ἐκα-

ρέσθησαν φαγητῶν καὶ ποτῶν ἤρχισαν νὰ φροντίζωσι καὶ διὰ τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὰς εὐωχίας, τὰ ἄσματα καὶ τὸν χορόν. Εἷς κήρυξ ἔθηκεν ὠραίαν κιθάραν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Φημίου, ὅστις λυπούμενος διὰ τὸν Ὀδυσσεά ἐξ ἀνάγκης ἔψαλλεν εἰς τοὺς μνηστῆρας. Καὶ ὁ μὲν Φημίος κιθαρίζων ἤρχισε νὰ ᾄδῃ ὠραῖον ἄσμα. Ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸν Φημίον. Τότε ὁ Τηλέμαχος πλησιάσας τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὴν Ἀθηναῖν ἵνα μὴ τὸν ἀκούωσιν οἱ μνηστῆρες, εἶπε σιγαλὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. « Ἀγαπητὲ ξένε, συγγνώμην δι' ὅσα θὰ σοὶ εἶπω. Οὗτοι ταῦτα ἔχουσιν εἰς τὸν νοῦν των, ἄσματα καὶ κιθάραν, δὲν τοὺς μέλλει τίποτε, ξένου βίον τρώγων, τοῦ ἀνδρός, τοῦ ὁποίου τὰ κόκκαλα ποῖος ἤξευρει ποῦ σήπονται ἄταφα ἢ ποῖον κῦμα τὰ κυλίει μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐὰν ἐκεῖνον ἔβλεπον ἐπανελθόντα εἰς Ἰθάκην, θὰ ἠύχοντο καλλίτερα νὰ εἶχον πόδας ταχεῖς ἢ πολλὰ χρήματα καὶ ὠραῖα ἐνδύματα. Ἀλλὰ τώρα ἐκεῖνος ἐχάθη καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν ἔμεινεν ἐλπίς οὐδὲ νὰ ἀκούσωμεν ποτὲ ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ. Δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἡμέρα ἐπιστροφῆς. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μοι τίς εἶσαι καὶ πόθεν ; ποία ἢ πόλις σου καὶ οἱ γονεῖς σου ; ἦλθες ἐδῶ μὲ πλοῖον ; ναῦται σὲ ἔφερον πόθεν εἶναι οὗτοι ; Δὲν πιστεύω νὰ ἦλθες ἐδῶ πεζός. Θέλω νὰ μάθω ἂν πρῶτην φορὰν ἔρχεσαι ἐδῶ, ἢ ἦλθες καὶ ἄλλοτε, ὅταν ἦτο ὁ πατήρ μου, ἐπειδὴ πολλοὶ ἄνθρωποι ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μας, διότι καὶ ἐκεῖνος ἠγάπα νὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ἀνθρώπους. »

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναῖ :

« Εἶμαι ὁ Μέντης ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχιάλου, βασιλεὺς τῶν θαλασσιῶν Ταφίων. Τώρα ἦλθον ἐδῶ ταξειδεύων μὲ τὸ

πλοῖόν μου καὶ τοὺς συντρόφους μου πρὸς ἀλλογλώσ-
 σους ἀνθρώπους εἰς τὴν Τεμέσην διὰ νὰ δώσω στιλπνὸν
 σίδηρον καὶ λάβω χαλκόν. Τὸ πλοῖόν μου εἶναι ἀραγ-
 μένον ἔξω, μακρὰν τῆς πόλεως, εἰς τὸν λιμένα 'Ρεῖθρον
 εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ δασώδους Νηίου. Μὲ τὸν πατέρα
 σου εἶμεθα παλαιοὶ φίλοι, ὡς δύνασαι νὰ μάθης τοῦτο,
 ἂν καμμίαν φορὰν ἐρωτήσης τὸν γέροντα Λαέρτην, ὅστις
 ὡς ἀκούω δὲν ἔρχεται πλέον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ κατοι-
 κεῖ ἔξω μακρὰν μόνος, περίλυπος διὰ τὸν υἱόν του. Καὶ
 τώρα ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ ἴδω τὸν πατέρα σου, περὶ τοῦ δ-
 ποίου ἤκουσα νὰ λέγουν ὅτι ἐπανῆλθε. Μὴ λυπῆσαι παιδί
 μου ὁ πατήρ σου δὲν ἐχάθη. Καὶ μολονότι δὲν εἶμαι οὔτε
 θεὸς οὔτε μάντις, ἔχω ὅμως μίαν προαίσθησιν ὅτι ὁ πα-
 τήρ σου θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Αὐτὸς εἶναι
 ἄνθρωπος πολυμήχανος καὶ μὲ σιδηρᾶ δεσμὰ νὰ τὸν ἔ-
 χῃς δεμένον θὰ ἐξεύρῃ πάντα τρόπον νὰ σωθῇ. Ποῖος
 ἤξεύρει εἰς ποίαν νῆσον ζῆ καὶ μὲ τίνας ἀνθρώπους ἔχει
 νὰ κάμῃ. Ἐγὼ πιστεύω ὕστερα ἀπ' ὀλίγον χρόνον ὁ πα-
 τήρ σου θὰ εἶν' ἐδῶ. Ἄλλ' εἶπέ μοι ἔχει ὁ Ὀδυσσεὺς
 τόσο παιδί; Φοβερὰ πόσον τοῦ ὁμοιάζεις κατὰ τὴν κε-
 φαλήν καὶ τοὺς ὠραίους ὀφθαλμούς! Μὲ ἐκεῖνον ἐβλε-
 πόμεθα συχνά, πρὶν ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Τροίαν. Ἐκτοτε
 οὔτε ἐγὼ εἶδον ἐκεῖνον, οὔτε ἐκεῖνος ἐμέ.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος :

« Ἀγαπητέ μου ξένε, ναί, εἶμαι, υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς.
 Ἄλλὰ τί τὸ θέλεις ! ὁ πατήρ μου ὑπῆρξεν ὁ δυστυχέστα-
 τος ὄλων τῶν ἀνθρώπων ! ὦ νὰ εἶχον πατέρα εὐτυχῆ,
 ὅστις νὰ ἐγήρασκεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κτημάτων του ! »

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνα :

« Τοιοῦτος νέος, οἷος σὺ εἶσαι, δὲν θὰ ἀποσβέσῃ ἀλλὰ

θά τιμήτη τὸ γένος του. Ἄλλὰ τί συμπόσιον εἶναι τοῦτο τί ἄνθρωποι εἶνε αὐτοί; τί τοὺς χρειάζεσαι; γίνεται συμπόσιον ἢ γάμος; Αὐτὰ δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἔρανος. Ὡς ἀκόλαστοι ἄνθρωποι μοὶ φαίνεται νὰ τρώγουν ἐδῶ αὐθαιρέτως. Τοιαῦτα πράγματα κινοῦν εἰς ἀγανάκτησιν πάντα φρόνιμον ἄνθρωπον.»

§ 3. ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΑΘΗΝΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΗΛΕΜΑΧΟΝ.

Ὡ ξένε, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, μίαν φοράν ἦτο καὶ ἡ ἰδική μας οἰκία πλουσία καὶ σεβαστή, ἐν ὅσῳ ἦτο ἐδῶ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλ' οἱ θεοὶ φαίνεται ἀπεφάσισαν τὴν κατατροφήν μας. Ὁ δυστυχῆς πατήρ μου ἐχάθη καὶ δὲν φαίνεται πουθενά. Ἐδῶ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν μου συνηχθησαν ὅλοι οἱ ἰσχύροὶ τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πλησίον νήτων καὶ ζητοῦσι νὰ νυμφευθῶσι τὴν μητέρα μου φθειροντες τὸν οἶκόν μου. Αὕτη δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν μισητὸν γάμον, οὔτε πάλιν δύναται νὰ δώσῃ ἐν τέλος. Ἐν τούτοις αὐτοὶ τρώγουσι τὰ ὑπάρχοντά μου. Καὶ δὲν θὰ περάσῃ πολὺς καιρὸς καὶ θὰ ἐξολοθρεύσωσι καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον.»

Ἡ Ἀθηναῖα ἀγανάκτητα διὰ ταῦτα εἶπεν:

«Ὡ θεοὶ! ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ εἶνε ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεύς, διὰ νὰ σωφρονίσῃ τοὺς αὐθάδεις τούτους; Ὡ νὰ ἐμφανίζετο τῶρα εἰς τὴν θύραν μὲ τὴν περικεφαλαίαν του, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δύο δόρατά του, τοιοῦτος, ὅποιον ἐγὼ τὸν εἶδον κατα πρώτην φοράν πίνοντα καὶ τερπόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μας! Τότε νὰ ἔβλεπες τί γάμους θὰ ἔκαμνον οὔτοι οἱ αὐθάδεις. Ἄλλα ταῦτα πάντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ἢ νὰ ἐπιστρέψῃ ἢ καὶ μὴ ὁ πατήρ σου.

Σὺ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπομένῃς αὐτοὺς περισσότερον καιρὸν εἰς τὴν οἰκίαν σου. Ἄν θέλῃς ἄκουσέ με καὶ ἐκτέλεσε τὰς συμβουλὰς μου. Αὐριον προσκάλεσε τοὺς Ἰθακησίους εἰς συνέλευσιν καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς δημοσίᾳ τὰς σκέψεις σου, ὅτι τοὺς μὲν μνηστήρας δὲν θέλεις πλέον εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἢ δὲ μήτηρ σου ἄς νυμφευθῇ ὅποιον θέλῃ. Ἄς ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν πλούσιον πατέρατης καὶ ἐκεῖ ἄς ἐτοιμάσῃ τὴν προῖκά της καὶ ἄς φροντίσῃ διὰ τὸν γάμον της. Σὺ δὲ ἐξόπλισε τὸ καλλίτερον πλοῖον μὲ 20 κωπηλάτας καὶ πήγαινε νὰ μάθῃς τί γίνεται ὁ πατήρ σου, ζῆ ἢ ἀπέθανε. Καὶ πρῶτον πήγαινε εἰς τὴν Πύλον πρὸς τὸν Νέστορα, ἔπειτα εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον, ὅστις ἐπέστρεψε τελευταῖος ἐκ τῆς Τροίας. Καὶ ἂν μὲν ἀκούσῃς ὅτι ὁ πατήρ σου ζῆ καὶ μέλλῃ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τότε, ἢμπορεῖς δὲν ἢμπορεῖς, ὑπόμεινε ἀκόμῃ ἓν ἔτος. Ἄν ὅμως μάθῃς ὅτι ἀπέθανε καὶ δὲν ζῆ πλέον τότε ἐλθε ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα σου, ἴδρυσε ἓνα τάφον εἰς τὸν πατέρα σου καὶ ἐκτέλεσε θυσίας πολλὰς ἀξίας τοῦ Ὀδυσσεως. Ἀφοῦ ἐκτελέσῃς ὅλα ταῦτα, πρέπει ἔπειτα νὰ σκεφθῇς πῶς ν' ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὰς ἐνοχλήρεις τῶν μνηστήρων. Δὲν ἀρμόζει οὐδὲ σοὶ πρέπει νὰ παιδαρίζῃς ἐπειδὴ δὲν εἶσαι μικρός. Οἱ μνηστήρες πρέπει νὰ ἐξολοθρευθῶσι καὶ σκέψαι πῶς δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο. Λάβε ὡς παράδειγμα τὸν Ὀρέστην, ὅστις ἐτιμώρητε τὸν δόλιον Αἰγισθον. Καὶ σὺ, ἀγαπητέ μου, τὸν ὅποιον βλέπω τότεν ὠραῖον καὶ μέγαν, ἔσο ἀνδρείος, διὰ νὰ σε ἐπαινῶσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι. Ἄλλο τίποτε δὲν σοὶ λέγω. Ἐγὼ ἀπέρχομαι τώρα εἰς τὸ πλοῖόν μου καὶ εἰς

τούς σ' υντρόφους μου, οἱ ὅποιοι ἴσως θὰ στενοχωροῦνται τόσο πολὺ περιμένοντες. Φρόντισε δι' ὅσα σοὶ εἶπα καὶ μὴ λησμονήσης τοὺς λόγους μου.»

Πρὸς ταύτην πάλιν ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος :

« ὦ ξένη, καταλαμβάνω, ὅσα μοὶ λέγεις, τὰ λέγεις πρὸς τὸ καλόν μου. Μοὶ ὁμιλεῖς ὡς πατὴρ πρὸς τὸ παιδί του καὶ ποτὲ δὲν θὰ λησμονήτω τοὺς λόγους σου. Ἄλλὰ τῶρα μείνε ἀκόμη ὀλίγον, ὅσον καὶ ἂν βιάζεσαι, διὰ νὰ λουσθῆς καὶ ἀναπαυθῆς, νὰ σοὶ δώσω δὲ καὶ ἓν πολύτιμον δῶρον τοιοῦτον, ὅποιον οἱ φίλοι δίδουσι πρὸς φίλους.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἔπειτα ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνα :

« Μὴ ἐμποδίζης περισσότερον, διότι βιάζομαι νὰ ἀναχωρήσω. Τὸ δὲ δῶρον, τὸ ὅποιον ἔχεις εὐχαρίστησιν νὰ μοὶ δώσης, μοὶ τὸ δίδεις ὅταν ἐπιστρέψω, διὰ νὰ τὸ φέρω εἰς τὴν οἰκίαν μου.» Ταῦτα εἰπούσα ἡ θεὰ ἔγεινεν ἄφαντος. Ἐνέπνευσε δὲ εἰς τὸ στήθος του ἀνδρείαν καὶ θάρρος καὶ τῷ διήγειρε ζωηροτέραν ἢ πρότερον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρὸς του. Αὐτὸς δὲ μὲ τὸν νοῦν του ἐνόησεν ὅτι ἦτο θεὸς καὶ ἔμεινεν ἔκθαμβος. Εὐθύς δὲ ἐπροχώρησε πλησιέστερον εἰς τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες ἐκάθηντο ἐν σιωπῇ καὶ ἤκουον τὴν πολύδακρυν ἐπιτροφὴν τῶν Ἑλλήνων, τὴν ὁποίαν ἔψαλλεν ὁ περίφημος ἀοιδὸς Φῆμιος.

§ 4. ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΗ.

Τὸ πένθιμον τοῦτο ἄσμα ἤκουσεν ἡ Πηνελόπη ἀπὸ τὸ ὑπερῶν τῆς οἰκίας καὶ ἐνθυμουμένη τὸν Ὀδυσσεῖα ἔκλαιε. Καὶ μὲ καρδίαν βαρυαλοῦσαν καταβαίνει τὴν ὑψηλὴν κλίμακα ὑπὸ τὴν συνοδίαν δύο ὑπηρετριῶν καὶ

ἐλθοῦσα εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης ἐστάθη καὶ εἶπε δακρύουσα πρὸς τὸν ἀοιδόν: «Φῆμιε, σὺ ἤξεύρεις τόσα ἄλλα ὠραῖα ἄσματα νὰ ψάλλῃς. Παῦσε τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἄσμα, τὸ ὅποῖον μοῦ ἐνθυμίζει τὴν μεγάλην συμφορὰν μου».

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«ὦ μῆτέρ μου, διατί ἐμποδίζεις τὸν ἀοιδὸν νὰ ψάλλῃ τὸ ἄσμα του; Τί πταίει αὐτὸς διὰ τὴν συμφορὰν σου; Τὸ ἄσμα τοῦτο εἶνε νέον καὶ τὰ νεώτερα ἄσματα ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄς λάβῃ δύναμιν ἡ καρδιά σου καὶ ἡ ψυχὴ σου νὰ τὸν ἀκούσῃ. Διότι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εἶνε ὁ μόνος, ὅστις δὲν ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς Τροίας. Ἐλθὲ λοιπὸν ὀπίσω εἰς τὰ δωμάτιά σου, καὶ ἀσχολοῦ εἰς τὰ ἔργα σου, εἰς τὸν ἴστον καὶ τὴν ἡλακάτην, καὶ διάτασσε τὰς ὑπηρετίας σου νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἐργασίας τῶν. Ὁ λόγος ἐδῶ ἀρμόζει εἰς τοὺς ἀνδρας μάλιστα δὲ εἰς ἐμὲ, ὅστις εἶμαι κύριος ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ.»

Ἡ Πηνελόπη ἐξεπλάγη διὰ τοὺς φρονίμους λόγους τοῦ Τηλεμάχου καὶ ἐπέστρεψεν εὐθύς εἰς τὸ ὑπερῶν ὅπου ἤρχισε νὰ κλαίῃ τὸν Ὀδυσσεά. Οἱ μνηστῆρες ὁμῶς ἐκραύγαζον μεγάλως καὶ ἔλεγον λόγους ἀπρεπεῖς κατὰ τῆς Πηνελόπης. Τότε ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς αὐτοὺς μετὰ θάρρους: «Ἡ ἀκολασία σας ὑπερέβη πᾶν ὄριον. Ἄς παύσῃ τῶρα ὁ θόρυβος καὶ ἄς ἐξακολουθήσωμεν ἀκούοντες τὰ ἄσματα τοῦ καλλιφώνου τούτου ἀοιδοῦ. Αὐριον ὁμῶς πρέπει νὰ ἔλθητε ὅλοι εἰς τὴν συνέλευσιν, ἵνα ἀκούσῃτε ἐκεῖ καθαρὰ τὴν θέλησίν μου. Νὰ φύγητε ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ὑπάγετε νὰ εὕρητε ἄλλα συμπόσια, φάγετε τὰ ἰδικά σας κτήματα μεταξύ σας. Ἄν ὁμῶς σᾶς φαίνεται καλλίτερον νὰ τρώγητε τὴν περιου-

σίαν ενός ανθρώπου, τότε πράξατε τούτο. Ἐγὼ ὅμως θὰ ἐπικαλεσθῶ τοὺς αἰωνίους θεοὺς νὰ μὴ ἀφήτῳσιν ἀτιμωρήτους τὰς πράξεις σας ταύτας, καὶ νὰ ἀπολεσθῆτε ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης.»

Ὅλοι ἐδάγκασαν δυνατὰ τὰ χεῖλη των ἀκούσαντες τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὸ θάρρος του. Ἐπειτα ἤρχισαν δύο ὁ Ἄντινοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος νὰ χλευάζωσι τὸν Τηλέμαχον, λέγοντες εἰς αὐτὸν ὅτι καλὸν εἶνε νὰ φυλάττῃ τὴν περιουσίαν του καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκίας του, καὶ ὅτι οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ ποτὲ παρὰ τὴν θέλησίν του νὰ ἀρπάσῃ τοὺς θησαυροὺς του. Μετὰ τοὺς εἰρωνικοὺς τούτους λόγους ἤρχισαν πάλιν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ ἄσματα, ἕως ὅτου ἤλθεν ἡ νύξ. Τότε ἕκαστος ὑπῆγε νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν κατοικίαν του. Τοῦτο ἔπραξε καὶ ὁ Τηλέμαχος. Ὁ κοιτῶν του ἦτο πρὸς τὸ μέρος τῆς αὐλῆς ἔχων πανταχόθεν μεγάλην θέαν. Μὲ δύο ἀναμμένας δάδας τὸν ἔφερεν ἡ Εὐρύκλεια, ἀρχαία ὑπηρέτρια, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγοράσῃ ὁ Λαέρτης ἀντὶ εἴκοσι βοῶν, καὶ ἡ ὁποία ἠγάπα μᾶλλον ἐξ ὄλων τῶν ὑπηρετριῶν τὸν Τηλέμαχον, διότι τὸν εἶχεν ἀναθρέψῃ νηπιόθεν. Ὁ Τηλέμαχος ἤνοιξε τὸν θάλαμόν του ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἐξεδύθη τὸν μαλακόν του χιτῶνα, τὸν ὅπου ὀν ἐνεχείρισεν εἰς τὴν γραΐαν Εὐρύκλειαν. Αὕτη δὲ ἀφοῦ τὸν ἐτίναξε καὶ τὸν ἐκαθάρισε, τὸν ἐκρέμασεν ἔπειτα εἰς πάσσαλον πλησίον τῆς κλίνης καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου κλείσασα τὴν θύραν. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐσκεπαζμένος ἐπὶ τῆς κλίνης ἐσυλλογιζέτο καθ' ὅλην τὴν νύκτα τὸ ταξειδίον, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ὀμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀθηναῖα.

§ 5. ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτῃ πρῶτῃ ἠγέρθη ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς κλίνης του, ἐνεδύθη τα φορέματά του, ἐκρέμασεν ἀπὸ τοῦ ὤμου τὸ ξίφος του, ὑπεδύθη τὰ πέδιλά του καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου του. Καὶ εὐθὺς διατάξε τοὺς ὑπηρέτας του νὰ καλέσωσι τοὺς Ἰθακησίους εἰς συνέλευσιν. Ὅτε δὲ συνηθροίσθη ὁ λαὸς καὶ ἦτο πλήρης ἡ συνέλευσις ἐφάνη καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐρχόμενος με βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ χάρι, ἠκολούθουν δὲ αὐτὸν καὶ δύο λαμπροὶ κύνες. Ὅμοιοι οἱ πρόκριτοι τοῦ ἔκαμαν θέσιν, αὐτὸς δὲ ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ πατρὸς του.

Ἀφ' οὗ δὲ πάντες ἐκάθισαν καὶ ἐγένετο ἄκρα σιγῆ, ἐσηκώθη ὁ γέρον Αἰγύπτιος, λυπημένος ὁδίοτι δὲν εἶχε μάθῃ τίποτε περὶ τοῦ υἱοῦ του, ὅστις εἶχεν συνεχεστρατεύσῃ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς τὴν Τροίαν, καὶ ἠρώτησε ποῖος ἐκάλεσε τὴν συνέλευσιν ταύτην. « Ἦλθεν ἄρα γε, λέγει καμμία εἰδήσις περὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ἢ ἄλλος εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς συνελεύσεως. »

Ἀφ' οὗ ἐφυγεν ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν εἶχε γείνη καμμία συνεδρίασις καὶ ἕκαστος ἦτο περίεργος νὰ μάθῃ τί τρέχει. Πολλοὶ ἐνόμιζον ὅτι εἰδήσις θὰ ἦλθε περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τῶν λοιπῶν Ἰθακησίων, οἵτινες εἶχον συνεχεστρατεύσῃ μετ' αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ γενικοῦ τινος καλοῦ. Ἐνῶ δὲ ἕκαστος τοιαῦτα διελογίζετο, σηκόνεται ὁ Τηλέμαχος καὶ μετὰ τὸ σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας εἶπε τὰ ἑξῆς :

« Ἦξεύρετε, φίλοι μου, τὴν μεγάλην λύπην, ἣτις με κατέχει διὰ τὸν πατέρα μου. Πιστεύω ὅτι καὶ πάντες

Ὑμεῖς συμμερίζεσθε τὴν θλιψίν μου, στερηθέντες βασιλέως, ὅστις σᾶς ἐθεώρει τέκνα του καὶ διὰ παντὸς μέτου εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ὑμῶν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἦτο ἀποφασισμένον φαίνεται νὰ ἀπολεσθῇ μακρὰν ἡμῶν εἰς ξένην γῆν ἀφήσας πένθος μέγα εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Ἰθάκην ὅλην. Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρκει αὐτὸ τὸ δυστήχημα, μοὶ προσετέθη καὶ ἄλλο. Οἱ υἱοὶ τῶν εὐγενῶν οἰκογενῶν τῆς Ἰθάκης πάντες, θέλοντες ἕκαστος νὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα μου, χωρὶς ὅμως καὶ αὐτὴ νὰ ἔχη τοιαύτην ἀπόφασιν, συνηθροίσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ ἐκεῖ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ πρωῒας μέχρις ἑσπέρας καθήμενοι τρώγουσι καὶ πίνουσι τὰ ἀγαθὰ μου. Καὶ ἂν ἐξακολουθήτῃ ἡ φθορὰ αὐτὴ καὶ σπατάλη τῆς ἰδιοκτησίας μου, θὰ λείψῃ ἀπὸ ἐμὲ πᾶσα περιουσία καὶ θὰ καταντήσω ἐπαίτης. Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα δυστυχῶς τόσο δυνατοὶ ὥστε νὰ τοὺς ἐκβάλωμεν ἐκ τῆς οἰκίας μου. Ἐκεῖνος δὲ, ὅστις ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο, δὲν ἀκούεται οὐδαμοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ παράσχητε τὴν συνδρομὴν σας πρὸς τοῦτο. Εἶνε καὶ ἐντροπὴ νὰ μάθωσιν οἱ γείτονες λαοὶ ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης ἀφῆκεν ἀπροστάτευτον τὴν βασιλικὴν οἰκίαν ἀπὸ τὰς αὐθάδεις πράξεις ὀλίγων κακῶν ἀνθρώπων. Σᾶς ὀρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, φίλοι βοηθήσατέ με νὰ ἀπομακρύνω ἐκ τῆς οἰκίας μου τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Φοβηθῆτε τὸν θεὸν καὶ προστατεύσατε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως σας.» Ταῦτα εἶπε λυπημένος πολὺ ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ λαὸς ὅλος συνεκινήθη ἀκούσας. Ἄλλ' ὁ αὐθαδέστατος τῶν μνηστήρων Ἀντίνοος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπε :

«Τί εἶνε αὐτὰ ποῦ λέγεις, ὦ παράφορε Τηλέμαχε; Θέ-

λεις εἰ ἡμᾶς νὰ ρίψῃς τὸ σφάλμα καὶ μᾶς ὑβρίζεις, ἐν ᾧ ἔκενος, ὅστις πταίει, δὲν εἶνε κανεὶς ἄλλος ἢ ἡ μήτηρ σου; Αὕτη μᾶς περιπαίζει τρία ἔτη, λέγουσα ὅτι θὰ ἀποφασίσῃ νὰ πάρῃ ἓνα ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐξυφάνῃ τὸ πανί, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐτελείονε ποτέ· διότι ὁ,τι ὑφαίνει τὴν ἡμέραν τὸ ἐξύφαινε τὴν νύκτα.

Ἡ Πηνελόπη ἐξυφίνοῦσα

Καὶ μόλις τώρα μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἐτῶν, ἀφ' οὗ ἀνεκαλύψαμεν τὸν δόλον τῆς, ἤναγκάσθη νὰ τὸ τελειώσῃ.

«Ἄν θέλῃς νὰ μὴ καταστρέφῃται ἡ οἰκία σου, δίωξέ την ὀπίσω εἰς τὸν πατέρα της, διὰ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ ἐκεῖνος. Καὶ μόνον τότε θὰ φύγωμεν ἐκ τῆς οἰκίας σου». Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν δικαίως τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Τηλεμάχου, ὅστις ἀπεκρίθη ὡς ἑξῆς :

«Ἔἴνε ἀδύνατον, Ἀντίνοε, νὰ ἀποπέμψω τὴν μητέρα μου. Καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι θὰ ὀργισθῶσι κατ' ἐμοῦ.

«Ἄν ἀπεφασίσαιτε νὰ καταστρέψῃτε τὴν οἰκίαν μου, οἱ αἰώνιοι θεοὶ δὲν θὰ ἀφήτῳσιν ἀτιμώρητον τὴν ἀδικίαν ταύτην.»

Μετὰ τὸν Τηλέμαχον ὠμίλησεν ὁ σοφὸς γέρον Ἀλιθέρης συμβουλευαὶν τοὺς μνηστῆρας νὰ ἀπομακρυνθῶσι ἐκ τῆς οἰκίας καὶ νὰ παύσωσι νὰ καταστρέφωσι τὴν βασιλικὴν οἰκίαν. «Σεῖς εἶσθε, λέγει, νέοι καὶ δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε ὁποίας συνεπειὰς ἔχουσι συνήθως τοιαῦται πράξεις. Λέγων δὲ ταῦτα ἀποβλέπω μᾶλλον εἰς τὸ ἰδικόν σας συμφέρον ἢ εἰς τὸ τοῦ Τηλεμάχου. Οἱ φρόνιμοι οὗτοι λόγοι δὲν εὐχαρίστησαν τοὺς μνηστῆρας. Εἷς δὲ τούτων ὁ Εὐρύμαχος μὲ πολλὴν θρασύτητα εἶπε πρὸς τὸν σοφὸν Ἀλιθέρην· «ὦ γέρον, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τῶν συμβουλῶν σου, φύλαξε αὐτὰς καλλίτερα διὰ τὰ παιδιὰ σου. Μὴ νομίζῃς ὅτι διὰ τοιούτων συμβουλῶν ὠφελεῖς τὸν Τηλέμαχον. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἀφήσωμεν τὰς διασκεδάσεις μας, καὶ θὰ ἐξακολουθήσωμεν τρώγοντες καὶ πίνοντες ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Τηλεμάχου, ἕως ὅτου ἡ μήτηρ του ἀποφασίσῃ νὰ ὑπανδρευθῇ ἓνα ἐξ ἡμῶν. Αὕτη εἶνε ἡ ἀμετάτρεπος ἡμῶν ἀπόφασις.»

Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Μέντορος, φίλου πολὺ τοῦ Ὀδυσσεως, ὅστις μάλιστα πρὶν

ἀναχωρήσῃ εἶχεν ἐμπιστευθῆ εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιστάσιαν ὅλης τῆς οἰκίας του καὶ τὴν φύλαξιν ὄλων τῶν κτημάτων του. Οὕτως ὠργισμένος εἶπε:

«Δὲν πρέπει κανεὶς τῶν βασιλέων νὰ ᾔη ἀγαθὸς, δίκαιος καὶ φιλόφρων, ἀλλὰ πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀδίκος, ἀφοῦ ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐβασίλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς πατὴρ, τόσον εὐνόλως ἐλησμόνησε τὸν βασιλέα του. Ὅχι δὲν ἀγανακτῶ κατὰ τῶν μνηστήρων, ἀνθρώπων ἀδίκων καὶ ὑβριστῶν δι' ὅσα πράττουσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' ἀγανακτῶ ἐναντίον ὄλων ὑμῶν τῶν λοιπῶν ἐδῶ, οἵτινες κάθησθε σιωπῶντες καὶ οἵτινες δὲν περιορίζετε τοὺς ἀυθαιρέτους τούτους ἀνθρώπους.»

Οἱ μνηστήρες ἐξερελισθέντες ἤρχισαν νὰ λέγωσιν ὕβρεις κατὰ τοῦ Μέντορος καὶ ἀπειλοῦσι πάντα, ὅστις ἤθελε τολμίσῃ νὰ μεταχειρισθῆ βίαν πρὸς αὐτούς.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους διελύθη ἡ συνέλευσις. Καὶ οἱ μὲν συμπολίται μετέβησαν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ μνηστήρες διευθύνθησαν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσσεύς.

§ 6. ΑΠΟΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ†

Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἀπομακρυνθεὶς μόνος ἦλθεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ἐνίψε τὰς χερας εἰς τὸ ἀφρίζον κῦμα καὶ εἶπε προσευχόμενος τὰ ἑξῆς: «Ἄκουσόν με, θεά, ἣτις γῆδες ἦλθες εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ εἶπες νὰ ταξειδεύσω, διὰ τὸν πατέρα μου. Πῶς νὰ πράξω τοῦτο, ἀφοῦ οὐδεὶς θέλει νὰ μὲ βοηθήσῃ, ἐργάζονται δὲ μάλιστα νὰ μοὶ τὸ ματαιώσωσιν οἱ μνηστήρες;» Ταῦτα

εἶπεν ὁ Τηλέμαχος. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν
καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Μέντορος ἦλθε πλησίον τοῦ Τη-
λεμάχου καὶ εἶπε: «Τηλέμαχε, ἂν ᾦσαι υἱὸς τοῦ Ὀδυσ-
σέως καὶ ὑπάρχη καὶ εἰς σέ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία τοῦ
πατρός σου, ὅστις ἤξευρε νὰ φέρῃ εἰς πέρας πᾶν ἔργον,
δὲν θὰ ἀφήτῃς ἀπραγματοποιήτῃ τὸ ταξείδιον τοῦτο.
Καὶ τοὺς μὲν μνηστῆρας ἀφῆτε νὰ ἀνοητένου», καὶ ἡ
τιμωρία δὲν θὰ βραδύνη σὺ δὲ παρασκευάσθητι διὰ τὸ
ταξείδιον. Ἐγὼ ὁ φίλος τοῦ πατρός σου θὰ σοι ἐτοιμάσω
πλοῖον, θὰ ἔλθω δὲ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος μαζῆ σου. Διὰ τὰ
λοιπὰ πήγαίτε εὐθύς εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐτοίμασε
διὰ τὴν ὁδὸν οἶνον ἐντὸς ἀμφορέων καὶ ἄλοιτα ἐντὸς
δερμάτων, ἐγὼ τρέχω νὰ συναθροίσω ἐθελοντὰς καὶ νὰ
σοὶ ἐκλέξω ἐν τῶν καλλιτέρων πλοίων τῆς Ἰθάκης.»

Ὁ Τηλέμαχος εὐθύς μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου
εὔρε τοὺς μνηστῆρας νὰ ἐκδέρουσιν αἶγας καὶ νὰ καυτα-
λίζουσι 1) παχυτάτους χοίρους. Οἱ μνηστῆρες ὡς εἶδον
αὐτὸν ἐγέλωσαν καὶ ἔλεγον περιπαίζοντες: «Ἀγαπητὲ
Τηλέμαχε, μανθάλομεν ὅτι σκοπεύεις νὰ ἀναχωρήτῃς.
Πρότεχε εἰς τὸν δρόμον ποῦ πήγαίσεις μὴ συμβῆ κά-
νὲν δυστύχημα καὶ ἀποθάνῃς καὶ φέρῃς οὕτως ἡμᾶς
εἰς στενοχωρίαν πῶς νὰ μοιράσωμεν τὰ κτήματά σου.
Ἔλα τῶρα ἐδῶ νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πῖωμεν μαζῆ ὡς
καὶ πρότερον.»

Ἡρὸς αὐτοὺς ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος:

«Μὲ αὐθάδεις ἀνθρώπους δὲν δύναμαι πλέον νὰ συν-
αναστρέφωμαι. Ἐγὼ θὰ μεταβῶ ὅπου εἶνε δυνατόν ν' ἀ-
κούσω τι περὶ τοῦ πατρός μου. Μήτετε δὲ ὅτι δὲν θὰ ἀ-
φήσω ἀτιμώρητον τὴν κατατροπὴν τῆς οἰκίας μου.»

ΣΗΜ. 1) Το μὲν μαζα διὰ θερμοῦ ὕδατος δὲν ἦτο ἀκόμη ἐν χρῆσει.

Μετά τοὺς λόγους τούτους κατέβη ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν πλουσίαν ἀποθήκην τοῦ πατρὸς του, ὅπου ἔκειτο συσσωρευμένοι χρυτὸς καὶ χαλκός· φορέματα ἐντὸς κιβωτίων, καὶ ἔλαιον πολὺ εὐώδες. Ἐκεῖ δὲ ἴσταντο κατὰ σειράν¹ ἀκουσθημένοι εἰς τὸν τοῖχον πίθοι παλαιοῦ ὠραίου οἴνου, ἔχοντες ἐντὸς τὸ θεῖον ποτὸν, καὶ φυλαττόμενοι διὰ τὸν Ὀδυστέα, ὅταν ἤθελεν ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ πολέμου. Ἐκεῖ εὔρε καὶ τὴν γραῖαν Εὐρύκλειαν, ἣ ὅποια ἐφύλαττε τὰ πάντα νύκτα 1) καὶ ἡμέραν μετὰ προσοχῆς καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν: «Κυροῦλα, νὰ μοὶ γεμίσης μὲ καλὸν οἶνον 12 ἀμφορεῖς καὶ νὰ τοὺς κλείσης καλῶς μὲ πώματα, ἔπειτα νὰ θέσης ἐντὸς ἀσκῶν 20 μέτρα καλοῦ ἀλεύρου· Ὅλα δὲ ταῦτα ἀφοῦ τὰ ἐτοιμάσης, τὰ θέσεις εἰς ἓν μέρος ὄμοῦ, χωρὶς νὰ σὲ καταλάβῃ κανεὶς καὶ θὰ ἔλθω νὰ τὰ πάρω τὴν νύκτα, ὅταν θα ἦνε πλαγιασμένη ἡ μήτηρ μου. Διότι ἐγὼ θὰ ἀναχωρήσω εἰς τὴν Πύλον καὶ εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ ἐξετάσω περὶ τοῦ πατρὸς μου.» Ἡ Εὐρύκλεια, ὡς ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Τηλεμάχου, τὸν ὁποῖον ἠγάπα πολὺ ὡς τέκνον της, ἤρχιτε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρηται καὶ ἔλεγε:

«Καλὸν μου τέκνον πῶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν σου τοιαύτη σκέψις, ποῦ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὰ ἀπέραντα ξένα, σὺ μονογενῆς καὶ πολὺ ἠγαπημένος υἱός; Ὁ πατήρ σου ἀπέθανεν εἰς τὴν ξενιτειάν καὶ σὲ, ἅμα ἀναχωρήσης, θὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ σὲ φονεύσουν οἱ μνηστῆρες διὰ νὰ μοιρασθοῦν τὰ κτήματά σου. Μείνε ἐδῶ παιδί μου εἰς τὰ κτήματά σου, καὶ μὴ κάμῃς ταξείδι εἰς τὴν ἀγρίαν θάλασσαν.»

ΣΗΜ. 1) Περὶ τοῖς παλαιοῖς ἤρχιζεν ἡ ἡμέρα οὐχὶ ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου ὡς καὶ περὶ ἡμῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ ἡλίου.

«Μὴ φοβῆσαι, κυροῦλα, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, τοῦτο εἶνε θέλημα τοῦ θεοῦ. Μόνον νὰ μὴ μάθῃ ἡ μήτηρ μου τίποτε, ὅτι ἔφυγα καὶ κάθηται καὶ κλαίει.» Ἡ γραῖα διεβεβαίωσε τὸν Τηλέμαχον ὅτι θὰ κρατήτῃ τοῦτο μυστικόν καὶ ἤρχισεν εὐθύς νὰ ἐτοιμάζῃ τὰ ἐφόδια, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπέστρεφεν εἰς τοὺς μνηστῆρας.

Ἡ δὲ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Τηλεμάχου διήρχετο τὴν πόλιν ζητοῦσα πλοῶν καὶ κωπηλάτας. Καὶ πλοῖον μὲν ἔδωκεν ὁ Νοήμων, κωπηλάται δὲ παρηγγέλθησαν νὰ ἔλθωρν εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ὅτε δὲ ἔδυσε ὁ ἥλιος, καὶ ἐσκοτεινίασαν οἱ δρόμοι, τότε ἔρριψεν ἡ θεὰ τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξώπλισεν αὐτὸ μὲ πάντα τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ ἔφερον εἰς τὸν λιμένα, ὅπου συνηθροίζοντο οἱ ῥωμαλέοι κωπηλάται.

Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσεώς, ὅπου τοὺς μὲν μνηστῆρας ἐνάρκωσε διὰ βαρέος ὕπνου καὶ πάντες ἔφυγον νὰ κοιμηθῶσι, τὸν δὲ Τηλέμαχον καλέσασα ἐκτὸς τῆς οἰκίας εἶπε λαβοῦσα μορφήν τοῦ Μέντορος ταῦτα:

«Τηλέμαχε, οἱ γενηαῖοι σύντροφοί σου, κρατοῦσιν ἤδη τὰς κώπας καὶ περιμένουν νὰ ἀναχωρήσητε. Ἄς σπεύσωμεν, μὴ παρέρχηται μάτην ὁ χρόνος.» Καὶ ταῦτα εἰπούσα αὐτὴ μὲν ἔτρεξεν ἐμπρὸς, κατόπιν δὲ ἤρχετο ὁ Τηλέμαχος. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον, εὔρον τοὺς κωπηλάτας πάντας, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Τηλέμαχος:

«Ἐλθετε, φίλοι, νὰ πάρωμεν τὰς ζωτροφίας μας ἀπὸ τὴν οἰκίαν μας. Ὅλα εἶνε ἑτοιμα.» Οὕτως εἰπὼν προηγήθη, αὐτοὶ δὲ τὸν ἠκολούθησαν. Φθάσαντες δὲ εἰς

τὴν οἰκίαν παρέλαβον πάντα, ὅσα εἶχον παρασκευασθῆ καὶ τὰ μετεκόμισαν ἐντὸς τοῦ πλοίου, ὅπως τοὺς διέταξεν ὁ Τηλέμαχος. Ἐπειτα ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον ἡ Ἀθηναῖα ὅπου ἦλθε καὶ ὁ Τηλέμαχος, καὶ ἐκάθισε πλησίον τῆς εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου. Οἱ δὲ ναῦται ἔλυσαν τὰ σχοινία καὶ ἀναβάντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πλοῖον ἐκάθισαν εἰς τὰς ἑδρας των. Εὐθύς δὲ ἡ Ἀθηναῖα ἀπέλυσεν οὐρίον ἄνεμον, οὗτοι δὲ ἔστησαν τὸν ἴστον καὶ ἀπλώσαντες τὰ παντὰ ἔπλεον εἰς τὴν ῥοθοῦσαν θάλασσαν. Τὸ πλοῖον μόνον τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φερόμενον διέσχιζε τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ ἑταῖροι ἔστησαν κρατῆρας καὶ ἐποίησαν σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Ἀθηναῖαν. Ὅλην δὲ τὴν νύκτα καὶ τὴν αὐγὴν τὸ πλοῖον ἔκοπτε τὸν δρόμον του.

§ 7. Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΕΝ ΠΥΛΩ.

Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἀνέτελλεν, ἔφθασαν εἰς τὴν Πύλον. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν οἱ Πύλιοι ἐτέλουν θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης. Καὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔτρωγον τὰ ἐντόθια τῶν θυμάτων καὶ ἔκαιον τοὺς μηροὺς, ἤραξαν καὶ οἱ Ἰθακήτιοι, οἵτινες μαζεύσαντες τὰ παντὰ ἔρριψαν τὴν ἄγχυραν καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Τηλέμαχος καὶ ἡ Ἀθηναῖα διευθύνθησαν πρὸς τὸν Νέστορα, ὅπως ἐρωτήσωσιν αὐτὸν περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Καθ' ὁδὸν δὲ συμβουλεύει ἡ Ἀθηναῖα τὸν Τηλέμαχον νὰ ἀποβάλη πᾶσαν δειλίαν, ἥτις δὲν ἀρμόζει εἰς ἄνδρα τοιαύτης ἡλικίας, νὰ ὁμιλῇ δὲ πάντοτε μετὰ περισκέψεως. Ὅτε δὲ ἐπλησίασαν πρὸς τοὺς Πυλίους, οὗτοι καθήμενοι κατὰ σειρὰν ὅπως ἔτρωγον, ἐσηκώθησαν

εὐθύς καὶ ἔδραμον εἰς προὔπάντησιν τῶν ξένων, οὓς ἐδε-
ξιώθησαν καὶ ἐκάλεσαν νὰ συμφάγωσι. Πρῶτος δὲ ὁ υἱὸς
τοῦ Νέστορος ὁ Πεισίστρατος πλησιάσας αὐτοὺς ἐπία-
σε τὴν χεῖρα ἀμφοτέρων καὶ τοὺς ἔβαλε νὰ καθίσωσι
πλησίον τῆς τραπέζης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀδελφοῦ του
Θρασειμήδους καὶ τοῦ πατρὸς του. Τοῖς προσέφερε δὲ
καὶ μερίδια ἐκ τῶν ἐντοσθίων καὶ ἐκέρασεν οἶνον, ἐντὸς
χρυσοῦ ποτηρίου. Ἐνῶ δὲ προσέφερε τὸν οἶνον, ἀπήν-
θουε τοὺς ἐξῆς λόγους πρὸς τὴν Παλλάδα Ἰθηνᾶν :

« Παρακάλεσε καὶ σὺ, ξένε, τὸν Ποσειδῶνα, ἀφ' οὗ
ἤλθες καθ' ἣν στιγμήν τελεῖται πρὸς αὐτὸν θυσία. Ἄφ'
οὗ δὲ, ὡς συνειθίζεται, δεηθῆς ποιήσας σπονδάς, δὸς ἔ-
πειτα τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὸν σύντροφόν του, διὰ νὰ
προσευχηθῆ καὶ αὐτός. Βεβαίως καὶ αὐτὸς θὰ προσεύχη-
ται εἰς τὸν Θεόν, διότι ὅλοι ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ.
Ἄλλ' εἶνε νεώτερός σου καὶ τῆς αὐτῆς με ἐμὲ ἡλικίας,
καὶ διὰ τοῦτο εἰς σέ πρῶτον θὰ δώσω τὸ χρυσοῦν πο-
τήριον.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνεχείρισεν εἰς τὴν Θεάν τὸ
ποτήριον πλήρες οἴνου. Ἢ Ἰθηνᾶ εὐχαριστήθη δια τὴν
σύνεσιν τοῦ νεανίσκου καὶ ἀπέτεινε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα
τῆν ἐξῆς ἐνθερμον δέησιν :

« Βισάκουσόν μου θεέ, ὁ περιβάλλων τὴν γῆν, εἰς μὲν
τὸν Νέστορα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χορήγησον ἰσχύν, εἰς
δὲ τοὺς Πυλίου ἀμοιβὴν διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἑκα-
τόμβην, εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ἐπιτύχωμεν
ἐκεῖνου, διὰ τὸ ὅποιον ἤλθομεν.» Μετὰ τὴν εὐχὴν
ταύτην ἔδωκε τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅστις
ἐπανάλαβε τὰ αὐτά.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισεν ἡ λαμπρὰ εὐωχία, ὅπου πάν-
τες εὐφράνθησαν τῶγοντες καὶ πίνοντες. Εἰς τὸ τέλος

δὲ τῆς εὐωχίας ἠρώτησεν ὁ Νέστωρ τοὺς ξένους τίνες εἶνε καὶ πόθεν ἔρχονται, καὶ τοῖος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ ταξειδίου των. Πρὸς τοῦτον ἀπήτησεν ὁ Τηλέμαχος λαβὼν θάρρος: « ὦ Νέστωρ, υἱὲ τοῦ Νηλέως, μέγα καύχημα τῶν Ἀχαιῶν, ἐρωτᾶς πόθεν εἴμεθα. Ἡμεῖς ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Ἰθάκης. Περιφέρεσθαι, ἴσως ἀκούσω που καμμίαν εἰδήσιν περὶ τοῦ πατρός μου τοῦ ἀτυχοῦς Ὀδυσσεώς, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχατε συνεχοστρατεύσει κατὰ τῆς Τροίας. Τόσα ἔτη παρήλθον καὶ ἀκόμη δὲν ἐμάθομεν ἂν ἀπέθανεν ἢ ζῆ. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ θερμῶς νὰ μοὶ φανερώσῃς τὸν θλιβερὸν ὄλεθρον ἐκείνου, ἂν σοῦ ἔτυχε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου νὰ ἴδῃς ἢ παρ' ἄλλου πλανωμένου νὰ ἀκούσῃς. Μὴ κρύψῃς τίποτε ἀπὸ εὐσπλαγγνίαν πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ διηγήθητι καταλεπτῶς ὅ,τι εἶδες. Σὲ ἐξορκίζω εἰς τὴν φιλίαν, τὴν ὁποίαν εἶχες πρὸς τὸν πατέρα μου, νὰ μοὶ εἴπῃς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ γέρον Νέστωρ:

« ὦ φίλε μου, μὲ ἐθύμισες βάσανα πολλὰ, τὰ ὁποῖα ὑπεφέραμεν οἱ Ἕλληνες καὶ εἰς τοὺς πολέμους τῆς Τροίας καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἄν ἤθελον νὰ σοὶ διηγηθῶ ὅλα τὰ βάσανά μας, ὅσα μᾶς συνέβησαν καὶ εἰς τὴν Τροίαν καὶ εἰς τὸ ταξειδίον τῆς ἐπιστροφῆς μας, καὶ πέντε καὶ ἕξ ἔτη ἂν ἀπεφάσιζες νὰ ἔμενες ἐδῶ διὰ νὰ ἀκούσῃς δὲν ἴα ἐτελείονον. Τοῦτο μόνον σοὶ λέγω ὅτι εἶμαι φίλος ἐπιστήμιος μὲ τὸν πατέρα σου, τὸν σοφὸν ἐκεῖ ὄν ἄνδρα, ὅστις καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας του καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν ἀπέκτησεν ἀθάνατον δόξαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας ἀνεχωρήσαμεν ὁμοῦ ὅλοι διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλ' ὅτε ἐροῦσαμεν εἰς τὴν

Γένεδον, ὁ πατήρ σου ἐπέστρεψεν ὀπίσω διὰ νὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἄλλων, οἵτινες εἶχον μείνη ὀπίσω, ὅπως καταπραΰνωσι τὴν Ἀθηναὶν ὠργισμένην κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ἀτέθειαν Αἴαντος τοῦ Ὀϊλέως. Καὶ ἔκτοτε δὲν τὸν εἶδον πλέον. Ἡμεῖς ἐφθάσαμεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα μας. Μόνον ὁ Μενέλαος περιεπλανήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς Κρήτην, Αἴγυπτον καὶ μόλις μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας κατῴρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Σπάρτην διαπλεύσας μεγάλην καὶ φοβερὰν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν πτηνὰ δὲν διέρχονται εἰς ἓν ἔτος. Καλὸν μοι φαίνεται νὰ ἴδῃς καὶ τὸν Μενέλαον καὶ ἐρωτήτῃς αὐτὸν περὶ τοῦ πικρός σου. Ἄν δὲν θέλῃς νὰ μετῴθῃς ἐκεῖ διὰ θαλάσσης, εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν σου καὶ ἄρροι καὶ ἵπποι καὶ οἱ υἱοί μου θὰ σὲ συντροφεύσωσιν ἕως ἐκεῖ.» Ἐνῷ ὁ γέρον ἐλεγε ταῦτα εἶχε σκοτεινάει. Τότε εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα: «ὦ γέρον, οἱ λόγοι σου εἶνε ὀρθότατοι, καὶ οὕτω πρέπει νὰ γείῃ ὅπως λέγεις. Ἡμεῖς ὁμως τῶρα εἶνε ὥρα νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ πλοῖόν μας.»

«Θεὸς φυλάξοι! εἶπεν ὁ Νέστωρ. Ἐνόσω ἐγὼ ζῶ καὶ τὰ τέκνα μου, οὐδέποτε θὰ ἀφήνωμεν ἀφιλοξενήτους τοὺς ξένους, πολὺ δὲ περισσώτερον νὰ πλαγιάτῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου υἱὸς πολυτίμου φίλου, τοῦ Ὀδυσσεύς. Δὲν εἶμαι τόσον πτωχὸς, ὥστε νὰ μὴ θέλετε νὰ με βαρύνετε. Καὶ σκεπάσματα καὶ κλῖναι καὶ πάντα εἶνε ἄφθονα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Ἀγαπητὲ γέρον, οἱ λόγοι σοι εἶνε καλοὶ καὶ πρέπει ὁ Τηλέμαχος νὰ ὑπακούσῃ διότι οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ εὐπρέπεια. Ἐγὼ ὁμως εἶνε ἀνάγκη νὰ κοιμηθῶ ἐπὶ τοῦ

πλοίου, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἀφήσωμεν μόνον μετὰ τοὺς κωπηλάτας, ἀνθρώπους νέους.»

Ἄφ' οὗ εἶπον ταῦτα ἡ μὲν Ἀθηναῖα ἐπορεύθη εἰς τὸ πλοῖον, ὁ δὲ Τηλέμαχος μετ' ὄλων τῶν Πυλίων, τοῦ γέροντος Νέστορος ἐμπρὸς πορευομένου, ἤλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ διηυθύνθησαν εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ τοῦ βασιλέως μέγαρα. Ἐκεῖ ἐκάθισαν κατὰ τάξιν ἐπὶ ἀνακλίντρων καὶ θρόνων, καὶ εὐθὺς ἐκομίσθη πρὸς αὐτοὺς οἶνος ἐξαίρετος ἑνδεκα ἐτῶν, φυλαττόμενος ἐντὸς πίθου καλῶς πεπωματισμένου. Ἄφ' οὗ δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἔπιεν ὅσον ἐπεθύμει ἢ καρδίᾳ του, ἐπορεύθησαν νὰ κοιμηθῶσιν. Ὁ Τηλέμαχος ὁμῶς ἐκοιμήθη ἐν τῇ στοᾷ καὶ πλησίον αὐτοῦ καὶ ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Νέστορος Ηειστίστρατος.

§ 8. Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΕΝ ΣΠΑΡΤῃ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτὸν ὁ βασιλεὺς Νέστωρ ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης του καὶ ἐξεληθὼν τοῦ θαλάμου του ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν πελεκητῶν λιθίνων ἐδωλίων, ἅτινα ἦσαν πρὸ τῶν ὑψηλῶν πυλῶν τοῦ μεγάρου λευκά καὶ ἀποστίλβοντα. Μετὰ τὸν Νέστορα ἤλθον καὶ οἱ ἐξ υἱοῦ του φέροντες καὶ τὸν ὠραῖον Τηλέμαχον. Ἄφ' οὗ δὲ ἤλθον ἐκεῖ, ὁ Νέστωρ συνδιελέχθη φιλοφρόνως μετὰ τὸν φιλοξενοῦμενον, ἔπειτα εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς του:

« Ἀγαπητὰ μου τέκνα, ἐπιθυμῶ σήμερον καὶ τὸν θεὸν νὰ εὐχαριστήσω διὰ θυσίας καὶ τοὺς ξένους νὰ φιλοξενήσω. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς μὲν ἐξ ὑμῶν ἄς δράμῃ νὰ εἶπῃ εἰς τὸν βουκόλον νὰ φέρῃ μίαν καλὴν βοῦν, ἄλλος δὲ νὰ καλέσῃ τοὺς ἐταίρους τοῦ Τηλεμάχου νὰ ἔλθωσι πάντες ἐδῶ, ἐκτὸς δύο, οἵτινες νὰ μείνουν εἰς τὸ πλοῖον, ἄλλος

δὲ ἄς καλέσῃ τὸν χρυσοχόον Λαέρκην νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ χρυσώσῃ τὰ κέρατα τῆς βοός. Οἱ δὲ λοιποὶ μείνατε ἐδῶ εἶπατε δὲ καὶ εἰς τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἐτοιμάσωσι πολυτελὲς συμπόσιον, νὰ φέρωσι καθίσματα, ξύλα, καὶ διαυγὲς ὕδωρ.»

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ γέροντος εὐθὺς ἐξετελέσθησαν. Ἡ βοὺς ἐσφάγη καὶ τοὺς μηροὺς κεκαλυμμένους μὲ λίπος ἔκαυσαν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, τὸ δὲ λοιπὸν κρέας ἔφησαν παρασκευάσαντες λαμπρὸν γεῦμα. Ἀφ' οὗ δὲ πάντες ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὁ Νέστωρ εἶπεν· «Ἐμπρὸς τέκνα μου, ζεύξατε διὰ τὸν Τηλέμαχον ἄμαξαν διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ταξείδιόν του.» Οἱ υἱοὶ ταχέως ὑπήκουσαν καὶ ἔξευξαν τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέβη ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος διευθυνόμενοι εἰς τὴν Σπάρτην.

Καθ' ὄλην μὲν τὴν ἡμέραν ἔτρεχον οἱ ὠραῖοι ἵπποι τινάσσοντες πάντοτε τὸν περιβάλλοντα αὐτοὺς ζυγόν. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἔφθασαν εἰς τὰς Φηράς εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Διοκλέους, ὅπου διενυκτέρευσαν φιλοξενηθέντες. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ πρῶτ' ἐξηκολούθησαν τὸ ταξείδιόν των καὶ ἔφθασαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς τὴν σιτοφόρον πεδιάδα τῆς Λακεδαίμονος, καὶ κατ' εὐθεΐαν διευθύνθησαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ βασιλέως Μενελάου. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἔτυχε νὰ τελῶνται καὶ οἱ γάμοι τῆς ὠραίας Ἑρμιόνης, θυγατρὸς τοῦ Μενελάου καὶ τῆς Ἑλένης, μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλεως, βασιλέως τῶν Μυρμιδόνων. Ἦσαν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα οἱ γείτονες καὶ φίλοι τοῦ Μενελάου συνηγμένοι, συνευωχούμενοι καὶ παντοιοτρόπως διασκεδάζοντες. Ὁ δὲ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ἐσταμάτησαν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς αἰθίας, ὅπου ὁ θεράπων τοῦ Μενελάου

ἐξελθὼν τῆς οἰκίας εἶδε τούτους καὶ ἔδραμεν ἐντὸς καὶ εἶπεν εἰς τὸν βασιλέα:

«Ἐνδοξε Μενέλαε, παρὰ τὰ πρόθυρα ἴστανται δύο ξένοι εὐγενοῦς καταγωγῆς. Εἶπέ μοι, ἂν δύνανται νὰ καταλύσωσιν ἐνταῦθα, ἢ νὰ πέμψωμεν αὐτοὺς πρὸς τινα ἄλλον, ὅστις νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ». «Ἐτεονεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Μενέλαος, μέχρι τοῦδε ἐδείκνυες φρόνησιν, τῶρα ὁμῶς ὁμιλεῖς ὡς ἄφρον παιδίον. Δὲν θὰ ἐλησμένησες βεβαίως πόσας περιποιήσεις εὐρομεν ἡμεῖς κατὰ τὴν μακρὰν περιπλάνησίν μας ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων! Ὁ θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τάλαιπωρίας. Σπεῦσον νὰ ἀποζεύξῃς τοὺς ἵππους καὶ ὀδήγησῃς τοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθα, ὅπως γευθῶσιν.» Ὁ Ἐτεονεὺς ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν τοῦ κυρίου του διατάξας ἄλλους ὑπηρέτας νὰ ἀποζεύξωσι τοὺς ἰδρωμένους ἵππους, οὓς ὠδήγησαν εἰς τὴν φάτνην, ἐνθα ἔβαλον αὐτοῖς κριθὴν, τοὺς δὲ ξένους εἰσήγαγεν εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς παλάτιον, ὅπερ ἔλαμπεν ὡς λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Οἱ δὲ ξένοι παρετήρουν θαυμάζοντες τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πολυτέλειαν τοῦ μεγάρου. Μετὰ ταῦτα κατευθύνθησαν εἰς τοὺς λουτρῶνας ἐνθα λουθέντες ἐνεδύθησαν λαμπρὰ ἱμάτια καὶ ἤλθαν καὶ ἐκάθισαν πλησίον τοῦ Μενελάου. Εὐθὺς δὲ τότε προσεφέρθη εἰς αὐτοὺς χρυσὴ πρόχους καὶ ἀργυρὰ λεκάνη ὅπως νεφθῶσι. Μετὰ δὲ τοῦτο παρετέθη αὐτοῖς καὶ τράπεζα μὲ ἄφθονα φαγητά. Τότε εἶπεν αὐτοῖς ὁ Μενέλαος:

«Χαίρετε, ὦ ξένοι, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἐρωτήσω ὅποιοι εἴθε πρὸ τοῦ φαγητοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ βλέπων τὴν ὄψιν σας ὅτι εἴθε ἐκ βασιλικεῦ γένους.» Καὶ ταῦτα λέγων προσέφερεν εἰς αὐτοὺς ὁ ἴδιος παχέα κώτα

βοὸς ἐψημένα. Αὐτοὶ δὲ ἔτρωγον μὲ μεγάλην ὄρεξιν. Καὶ ἀφ' οὗ ἐχόρτασαν, ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος κλίνας πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ μὴ ἀκούωσιν οἱ ἄλλοι: «Ἴδὲ, Πεισίστρατε, εἰς τὴν ἐκτεταμένην αὐτὴν αἴλουσαν, ὅποια λάμψις χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἤλεκτρου, ἀργύρου καὶ ἐλέφαντος. Τί πλοῦτος εἶνε οὗτος! Ἐγὼ, φίλε μου, ὅταν προσβλέπω ἐκπλήττομαι. Δὲν πιστεύω νὰ ἦνε καλλιτέρα ἢ κατοικία τοῦ Διός!»

Ὁ Μενέλαος ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου καὶ εἶπε: «Ἀγαπητὰ τέχνα, οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὸν Δία, τοῦ ὁποίου ἡ κατοικία καὶ ὄλος ὁ πλοῦτος εἶνε ἀφθαρτος καὶ αἰώνιος. Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐνδέχεται νὰ εἶμαι πλουσιώτερος, ἐνδέχεται δὲ καὶ ὄχι. Ἄλλ' ὅπως συνάξω ὅλα ταῦτα, ὅσα βλέπετε ἐταλαιπωρήθην πολὺ καὶ περιεπλανήθην εἰς πολλὰ μέρη ἐπὶ ὀκτῶ ὅλα ἔτη. Καὶ εἰς τὴν Κύπρον ἦλθον καὶ εἰς τὴν Φοινίκην καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν Λιβύην ὅπου τὰ ἀρνία γεννῶνται ἀμέσως μὲ κέρατα καὶ ὅπου τὰ πρόβατα γεννῶσι τρις τοῦ ἔτους. Ἐκεῖ τὸ γάλα καὶ ὁ τυρὸς καὶ τὸ κρέας εἶνε ἀφθονώτατα καὶ οὐδεὶς στερεῖται ταῦτα. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐγὼ περισυνηγον τὸν πλοῦτον τοῦτον, ἄλλος ἐν τῇ πατρίδι μοὶ ἐδολοφόνηι τὸν ἀδελφόν, τῇ ἐπιβουλῇ κατηραμένης συζύγου. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν χαρὰν αἰσθάνομαι βασιλεύων μὲ ὄλον τοῦτον τὸν πλοῦτον. Εἶθε νὰ εἶχον τὸ τρίτον μέρος μόνον τούτου ἀλλὰ νὰ ἔζων οἱ ἄνδρες, οἵτινες ἀπέθανον ἐν Τροίᾳ χάριν ἐμοῦ. Καὶ ὄλους μὲν θρηνῶ καὶ λυποῦμαι καθήμενος πολλάκις ἐν τοῖς μεγάροις μου καὶ χύνω πικρα δάκρυα. Ἄλλ' ὅταν συλλογιθῶ ἓνα αὐτῶν δὲν δύναμαι οὔτε νὰ φάγω οὔτε νὰ κοιμηθῶ διότι οὐδεὶς

ἄλλος εἰργάσθη καὶ ἐμόχθησε τόσον πολὺ, ὅσον ὁ Ὀδυσσεύς. Περὶ αὐτοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ἀκόμη τίποτε, ἂν ζῆ ἢ ἀπέθανε. Πόσον νὰ θρηνοῦσιν αὐτὸν ὁ γέρον Λαέρτης καὶ ἡ φρόνιμος Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος, τὸν ὁποῖον ἀφῆκε βρέφος ἐν τῇ οἰκίᾳ του!» Οὕτως εἶπεν. Εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον διηγέρθη ἡ ἐπιθυμία θρήνου διὰ τὸν πατέρα του, ἔπεσαν δὲ κατὰ γῆς δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅταν ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ σηκώσας μὲ τὰς δύο χεῖράς του τὴν πορφυρᾶν χλαῖνάν του ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἄλλ' ἤδη ὁ Μενέλαος τὸν ἀνεγνώρισε, καὶ ἐνῶ ἐσκέπτετο τί νὰ πράξῃ, νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρός του ἢ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ κάμῃ μόνος του λόγον, ἐξῆλθεν ἡ Ἑλένη ἐκ τοῦ εὐώδους θαλάμου ὠραία ὡς ἡ θεὰ Ἄρτεμις. Εὐθύς δὲ ἔφερεν ἡ μὲν Ἄδράστη ἀνακλιντήριον, ἡ δὲ Ἀλκίππη μαλακὸν τάπητα, ἡ δὲ Φυλῶ ἀργυροῦν κάμιστρον, δῶρα τῆς Ἀλκάνδρας, τῆς βασιλίσσης τῶν Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου, πλήρες νημάτων λεπτῶν. Ὑπεράνω δὲ αὐτοῦ ἦτο θεθειμένη ἡ ἡλακάτη μὲ λόχρουν μαλλίον. Ἡ δὲ Ἑλένη ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου στηρίξασα τοὺς πόδας τῆς ἐπὶ σκαμνίῳ, καὶ εἶπε πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς·

«Ἡξεύρομεν, Μενέλαε, τίνες ἄρά γε εἶνε οἱ ἄνδρες οὗτοι, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μας; Ἀπατώμαι ἢ εἶνε ἀληθεῖς τοῦτο; Οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶδον νὰ ὁμοιάξῃ τόσον πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα οὔτε ἀνὴρ οὔτε γυνή, ὅσον ὁ νέος ἐκεῖνος.» Ὁ Μενέλαος ἀπεκρίθη· «Τῆς αὐτῆς γνώμης εἶμαι καὶ ἐγὼ Ἑλένη. Καὶ οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες καὶ τὸ βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ ἡ κεφαλὴ του καὶ ἡ κόμη του εἶνε ἀπαράλλακτα ὡς τοῦ Ὀδυσσεύς. Καὶ πρὸ ὀλίγου, ἐνῶ ἐγὼ

διηγούμενος ανέφερα τὸν Ὀδυσσεύα, ὁ νέος οὔτος ἐκλαυσε
 καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν πορφυρᾶν χλαῖ-
 ναν.» Ὁ Πεισίστρατος ἐνόησε τὴν ὀμιλίαν ταύτην καὶ
 εἶπε· «Βασιλεῦ, ἐκείνου τῷ ὄντι υἱὸς εἶνε οὔτος. Δὲν
 τολμᾷ νὰ ὀμιλήσῃ μὲ θάρρος ἕνεκα συστολῆς.» Ἦλθομεν
 κατὰ παρακίνησιν τοῦ πατρός μου Νέστορος νὰ σὲ ἐρω-
 τήσωμεν τί γνωρίζεις περὶ τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ νὰ συμβου-
 λεύσῃς τὸν Τηλέμαχον τί νὰ πράξῃ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ του
 ὑποφέρει πολλὰ δεινὰ καὶ δὲν ἔχει κἀνένα νὰ τὸν βοη-
 θήσῃ.» Τότε εἶπεν ὁ Μενέλαος:

«ὦ Θεοί! Εἶνε ἀλήθεια ὅτι σήμερον ἔχω ἐνώπιόν μου
 τὸν υἱόν τοῦ φιλότατου μου ἥρωος, ὅστις ὑπέφερε χάριν
 ἐμοῦ τότους ἀγῶνας! Τότον πολὺ τὸν εἶχον ἀγαπήσῃ,
 ὥστε εἶχον ὑπογεθῆ εἰς αὐτὸν, ἂν μᾶς ἤξιωνεν ὁ θεὸς
 καὶ τοὺς δύο νὰ ἐπεστρέφωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, νὰ
 παραχωρήσω μίαν ὀλοκλήρον πόλιν ἐν Ἄργει καὶ νὰ
 μεταφέρω ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἰθάκης αὐτὸν, τὸν υἱόν του καὶ
 ὄλον του τὸν λαόν, θὰ τῷ ὠκοδόμουν δὲ καὶ περίφημα
 ἀνάκτορα. Καὶ τότε θὰ εἴμεθα πάντοτε μαζὶ ἀγαπώμενοι
 καὶ συνευφραϊνόμενοι καὶ οὐδὲν θὰ μᾶς ἐχώριζεν ἢ τὸ
 μέλαν νέφος τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖον θὰ περιεκάλυπτε
 τοὺς ὀφθαλμούς μας. Ἀλλὰ ταύτην τὴν εὐτυχίαν δὲν
 ἠθέλησεν ὁ θεὸς νὰ μᾶς τὴν δώσῃ καὶ ἐκεῖνος ὁ δυστυχὴς
 μόνος δὲν ἤξιώθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.» Οἱ
 λόγοι οὗτοι συνεκίνησαν πάντας εἰς δάκρυα. Καὶ ἡ Ἑ-
 λλήνη ἢ Ἄργεῖα καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Μενέλαος ἐκλαιον
 καὶ αὐτὸς ὁ Πεισίστρατος ἐνθυμηθεὶς τὸν Ἀντίλοχον,
 ὅστις ἔπεσεν ἐν Τροίᾳ. Τότε εἶπεν ὁ Πεισίστρατος· «Ἄ-
 τρείδῃ, πολλάκις ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ὅτι εἶσαι
 πολὺ συνετὸς ἀνὴρ. Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ νὰ παύ-

σωμεν τὴν λυπηρὰν ταύτην ὁμιλίαν. Τώρα δὲν εἶνε καιρὸς θρήνων. Ὅλοι ἔχομεν λύπας. Καὶ ἐγὼ θρηνῶ τὸν Ἀντίλοχον, τὸν ὁποῖον ἀποθανόντα δὲν ἤξιώθην νὰ ἶδω.»

Ἔχεις δίκαιον, φρόνιμε υἱὲ σοφοῦ πατρὸς, εἶπεν ὁ Μενέλαος. Πρέπει νὰ ἀφήσωμεν τοὺς Ὀρήνους, καὶ ἄς διασκεδάσωμεν τὴν θλίψιν μας τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῶν προκειμένων ἐδεσμάτων καὶ τοῦ οἴνου.» Ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖνοι ἔτρωγον, ἡ Ἑλένη ἐνέβαλεν εἰς τὸν οἶνον φάρμακον Αἰγυπτιακόν, δῶρον τῆς ἐκεῖ βασιλίσσης Πολυδάμνης, ὅπερ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καταπραύνη πινόμενον πᾶσαν λύπην καὶ θλίψιν, ὅση μεγάλη, καὶ ἂν ἦτο· οὐδὲ ἔχυνέ τις δάκρυ καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελε χάσῃ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του ἢ ἔβλεπεν ἔμπροσθέν του φονευμένον τὸν ἀδελφόν του ἢ τὸ τέκνον του. Καὶ τῶ ὄντι ἀφ' οὗ ἔπιον πάντες ἐκ τοῦ ποτοῦ τούτου, διετήρουν ἐφεξῆς γενναιοψυχίαν καὶ οὐδεὶς ἐδάκρυσεν, ἂν καὶ ὄλη ἡ ὁμιλία περιστρέφετο περὶ τὸν Ὀδυσσεύα. Ἡ δὲ Ἑλένη διηγήθη πῶς οὗτος πληγώσας ἑαυτὸν διὰ πολλῶν πληγῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ἀπατήτας πάντας τοὺς κατοίκους, χωρὶς νὰ τὸν διακρίνῃ κανεὶς. «Μόνη δὲ ἐγὼ τὸν ἀνεγνώρισα, εἶπε, ἀλλὰ διετήρησα τοῦτο μυστικόν. Καὶ ἀφοῦ ἐφόνευσε πολλοὺς κατοίκους, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ πλάϊα ἀβλαβής.» Ὅλα ταῦτα εἶνε ὀρθά, Ἑλένη, εἶπεν ὁ Μενέλαος. Πολὺν κόσμον περιῆλθον καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἐγνώρισα, ἀλλὰ τοιαύτην φρόνησιν καὶ τόλμην, οἷα ἡ τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀκόμη δὲν εἶδον μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου. Ὅτε εἴμεθα ἐντὸς τοῦ ξυλίνου ἵππου, ἤλθες, ἐνθυμῆσαι, Ἑλένη, μετὰ τοῦ Διτιφόβου ἐκεῖ καὶ περιερχομένη τὸ μηχανήμα ἐκεῖνο ἐκάλες ὀνομαστὶ τοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἑλλήνων. Ἐγὼ καὶ ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καθή

μενοι εἰς τὸ μέσον ἤκούσαμεν, ὅτι μᾶς ἐφώναξες, καὶ ἠθέλομεν νὰ ἀποκριθῶμεν. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς μᾶς ἐκλείσει τὸ στόμα καὶ οὕτως ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον.»

«Ὁ πατήρ μου ἦτο βέβαια σοφὸς καὶ ἀνδρεῖος, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, ἀλλὰ βλέπετε αὐτὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν σώσουν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον. Ἄς ἀφήσωμεν ὁμῶς αὐτὰ καὶ ἄς μεταβῶμεν νὰ ἡσυχάσωμεν εἰς τὴν κλίνην μας ἕκαστος.»

Εὐθὺς ἡ Ἑλένη διέταξε καὶ παρεσκεύασαν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ξένων δύο κλίνας, ὁ δὲ κήρυξ ὠδήγησεν τοὺς ξένους νὰ κοιμηθῶσι. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπραξε καὶ ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη.

§ 9. ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΝΕΛΑΟΥ.

Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ὁ Μενέλαος πρῶτῃ μὲν ἐνεδύθη τὰ φορέματά του καὶ ἐκ τοῦ κοιτῶνός του ἦλθε πρὸς τὸν Τηλέμαχον ἀνεγερθέντα καὶ αὐτὸν ἤδη καὶ καθίσας πλησίον αὐτοῦ ἠρώτησε διὰ τί ἦλθεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα πλεύσας τόσον ἀπέραντον θάλασσαν. Ὁ Τηλέμαχος διηγήθη πάντα ὅσα πράττουσι οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ παρακαλεῖ θερμῶς τὸν Μενέλαον νὰ διηγηθῇ ὅ,τι καὶ ἂν ἤκουσε περὶ τοῦ πατρὸς του. Ὡς δὲ ἤκουσε ταῦτα ὁ Μενέλαος ἠγανάκτησε καὶ εἶπει Ὡς τοὺς ἀγενοὺς καὶ ἀνάνδρους, οἵτινες θελοῦσι νὰ κοιμηθῶν εἰς τὴν κλίνην ἀτρομῆτου ἀνδρός! Ὡς ὁ λεων ἐπιστρέφων εἰς τὴν φωλεάν του κατασπαράττει νεογνὰ ἐλάφου, τὰ ὅποια ἡ μήτηρ των εἶχε θέσει ἐκεῖ, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ κατασπαράξῃ τοὺς ἀθλίους ἐκείνους! Εἶθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηναῖα καὶ Ἀπολλῶν, νὰ ἐπαρουσιάζετο τοιοῦτος, ὁποῖος πάλαι ποτὲ εἰς τὴν Λέσβον φιλονικήσας ἐπὶ-

λαισεν ἀναστάς με τὸν υἱὸν τοῦ Φιλομήλου καὶ τὸν ἔριψε κατὰ γῆς πρὸς εὐφροσύνην ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Τότε οὐδεὶς θὰ ἐσώζετο ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνου καὶ πάντες θὰ εὕρισκον γάμον πικρὸν. Περὶ τοῦ πατρός σου, τέκνον μου, οὐδὲν ἄλλο ἤξεύρω μετὰ τὸν χωρισμὸν μας ἐν Λέσβῳ ἢ ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ φιλτάτου γέροντος τῆς θαλάσσης τοῦ Πρωτέως. Ταῦτα θὰ σοὶ διηγηθῶ χωρὶς νὰ σοὶ ἀποκρύψω τίποτε.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυκμήντου θαλάσσης ἔμπροσθεν τῆς Αἰγύπτου ὑπάρχει νῆσος καλουμένη Φάρος, ἀπέχουσα τόσον, ὅσον φορτηγὸν πλοῖον με οὐριον ἄνεμον δύναται νὰ διανύσῃ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Εἰς ταύτην τὴν νῆσον εἶχομεν φθάσει περιπλανώμενοι καὶ προσωρμίσθημεν εἰς τὸν ἐξαιρετὸν αὐτῆς λιμένα. Μέγαν πόθον εἶχομεν πάντες νὰ φθάσωμεν ὅσον ἦτο δυνατόν ταχύτερον εἰς τὴν πατρίδα μας. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπεθυμοῦμεν οὐδὲ μίαν ἡμέραν ἐκεῖ νὰ μείνωμεν. Ἄλλ' οἱ θεοὶ ὠργισμένοι ἐναντίον ἡμῶν εἴκοσιν ὄλας ἡμέρας μᾶς ἐκράτησαν ἐκεῖ οὐδὲ ἐφαίνοντο νὰ πνεύσουν ἄνεμοι ἐπιτήδειοι. Αἱ τροφαὶ μας ὀλοὲν ὠλιγόστευον καὶ ἀπηλπισμένοι ἠλιεύομεν με ἄγκιστρα περιφερόμενοι πανταχοῦ τῆς νῆσου ὅπως κορέσωμεν τὴν πείναν μας 1. Μίαν δὲ ἡμέραν, ἐν ᾧ μόνος ἐγύριζον εἰς τὴν νῆσον, ἀπήνητησα τὴν κόρην τοῦ Πρωτέως Εἰδοθέαν. Αὕτη κινήθεισα ὑπὸ λύπης πρὸς ἐμὲ ἦλθε πλησίον μου καὶ εἶπε:

«Εἶσαι τόσον πολὺ μωρὸς καὶ ἠλίθιος, ὦ ξένε, ἢ ἐπί-

ΣΗΜ. 1) Οἱ ὀληρικοὶ ἀνθρώποι δὲν ἠγίπων τὰ ὀψήρια καὶ τὰ ἐτρωγὸν ὅταν ἔλειπε πᾶσα ἄλλη τροφή. Οὗτοι εὐχαριστοῦντο μᾶλλον νὰ τρώωσι παχίαις τρύφαις καὶ ζιτιυτοῦς χοίρους πενταετείς.

τηδες μένεις ἐδῶ, διότι εὐρίσκεις εὐχαρίστησιν εἰς τὰς βασάνους; Τότον χρόνον σέ βλέπω ἐδῶ εἰς τήν νῆσον καί δὲν φροντίζεις πῶς νὰ φύγῃς, τὸ δε θάρρος τῶν συντρόφων σου ἐκλείπει.» «Οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶσαι θεά, ἀπεκρίθην ἐγώ, μάθε ὅτι δὲν μένω ἐδῶ ἐκουσίως, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην, διότι θεὸς τις μοι ἔχει κεκλεισμένην τὴν ὁδόν, πρὸς ὃν φαίνεται ὅτι κατὰ τι ἡμάρτησα. Εἰπέ μοι, ὦ θεά, σὺ βεβαίως γινώσκεις τὰ πάντα, τί νὰ κάμω διὰ νὰ ἀξιωθῶ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου; «Εὐχαρίστως, ὦ ξένη, θὰ σοι εἴπω πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἀπεκρίθη ἡ Εἰδοθέα. Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ συχνάζει θαλάσσιός τις γέρων, ὁ ὑπηρέτης τοῦ Ποσειδῶνος Πρωτεύς, τοῦ ὁποίου ἐγὼ εἶμαι θυγάτηρ. Ἄν δυνηθῆς νὰ συλλάβῃς τούτον, τότε θὰ σοι ἔλεγε πῶς νὰ διαπλεύσῃς τὸ ἰχθυοειδὲς πέλαγος καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου. Παρ' αὐτοῦ θὰ ἐμάνθανες καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελες νὰ μάθῃς.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθην ἐγώ.

«Συμβούλευσόν με, θεά, σὺ ἡ ἰδία τίνι τρόπῳ νὰ συλλάβω δι' ἐνέδρας τὸν θεῖον γέροντα. Φοβοῦμαι μήπως προνοήτῃ καὶ φύγῃ διότι εἶνε δύσκολον θεὸς νὰ δαμασθῇ ὑπ' ἀνθρώπου.» Ὅλα θὰ σοι τὰ εἴπω, ὦ ξένη, ἀπεκρίθη ἡ Εἰδοθέα. Ὅταν ὁ ἥλιος φθάσῃ εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, ὁ γέρων Πρωτεύς συνειθίζει νὰ ἐξέρχηται τῆς θαλάσσης κεκαλυμμένος ὑπὸ μελανόχρου κυματισμοῦ καὶ νὰ κοιμᾶται ὑπὸ βαθέα σπήλαια. Πέριξ δὲ αὐτοῦ κοιμῶνται ἐπίσης φῶκαι ἄπειροι ἀποπνέουσαι τὴν δυσώδη ὀσμὴν τῆς πολυβαθοῦς θαλάσσης. Τὸ πρῶτὸν δὲ ἅμα φέξῃ ἐγὼ θὰ σέ φέρω ἐκεῖ καὶ θὰ σὰς βάλω νὰ πλαγιάσῃτε κατὰ σειρὰν σέ καὶ τρεῖς ἄλλους, τοὺς

ὁποίους θὰ ἐκλέξῃς ἐξ ὧτων ἔχεις ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων συντρόφων σου. Θὰ σοὶ εἶπω δὲ ὅλας τὰς πανουργίας τοῦ γέροντος. Πρῶτον θὰ ἐπιθεωρήσῃ καὶ θὰ ἀριθμήτῃ τὰς φώκας καὶ μετὰ τοῦτο θὰ κοιμηθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου τοῦ. Ἄμα λοιπὸν τὸν ἴδητε ἀποκοιμηθέντα, τρέξατε εὐθὺς καὶ συλλαβόντες κρατεῖτε μὲ ὄλην σας τὴν δύναμιν. Καὶ ἂν μεταμορφωθῇ εἴτε εἰς ζῶον, εἴτε εἰς ὕδωρ, εἴτε εἰς πῦρ, εἴτε καὶ εἰς ἄλλο τι, σεῖς μὴ ὀβηρήτε ἀλλὰ νὰ τὸν κρατῆτε δυνατὰ καὶ νὰ τὸν σφίγγητε ἐπερισσότερον. Ὄταν ὁμως ἴδητε αὐτὸν ἐπαναλαβόντα τὴν πρώτην του μορφήν, τότε ἀφήσατε αὐτὸν ἐλεύθερον καὶ ἐρώτητε τίς θεὸς σὲ κατατρέχει καὶ πῶς θὰ δυνηθῆς νὰ ἐπιστρέψῃς διὰ τοῦ εὐρέος πόντου εἰς τὴν πατρίδα σου.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὴν κυμαίνουσαν θάλασσαν. Ἐγὼ δὲ ἐπορεύθην εἰς τὰ πλοῖα πολλὰ καθ' ὁδὸν μὲ τὸν νοῦν μου σκεπτόμενος. Ἐκεῖ παρεσκευάσαμεν τὸν δεῖπνόν μας, ὅτε ἦλθε καὶ νύξ. Ἐπειτα ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν παραλίαν. Τῇ δὲ πρωΐᾳ ἦλθον εἰς τὸν αἰγιαλὸν μετὰ τριῶν συντρόφων μου, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶχον μεγάλην ἐμπιστοσύνην διὰ πᾶσαν ἐπιχείρησιν, πολλὰς δεήσεις ἀπευθύνων εἰς τοὺς θεοὺς. Ἐν τούτοις δὲ ἡ θεὰ βυθισθεῖσα εἰς τὴν ἀχανῆ θάλασσαν ἔφερεν ἔξω τέσσαρα νεόδαρτα δέρματα φωκῶν καὶ σκάψασα ἐντὸς τῆς ἄμμου εὐνάς ἐκάθητο περιμένουσα ἡμᾶς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, μᾶς ἔκρυψε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἄμμον, ῥίψασα ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν καὶ ἐν δέρμα φώκης. Καὶ θὰ ἦτο ἡ ἐνέδρα ἐκείνη ὀχληροτάτη διότι θὰ μᾶς κατεβασάνιζεν ἡ ἀνυπόφορος δυσωδία τῶν φωκῶν, τὴν δύναται νὰ σταθῇ πλεονεξία φώκης; ἀλλὰ

μας ἔσωσεν ἡ θεά. Εἰσήγαγεν εἰς τοὺς ῥώθωνας ἡμῶν
θεῖον μύρον, τοῦ ὁποίου ἡ γλυκυτάτη εὐωδία ἐξουδετέρω-
σε τὴν ὀσμὴν τοῦ τέρατος. Ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τὰ δέρματα τῶν
φωκῶν παρεμένομεν μέχρι τῆς μεσημβρίας, ὅτε εἶδομεν
πλῆθος φωκῶν νὰ ἐξέρχωνται τῆς θαλάσσης καὶ νὰ
κατακλίνωνται ἐπὶ τῆς παραλίας. Τελευταῖον δὲ ἐξήλ-
θε καὶ ὁ θαλάσσιος γέρων, ὅστις ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθη ὀ-
λας τὰς φώκας καὶ τὰς ἠρίθμησεν (ἡμᾶς δὲ πρώτους
ἠρίθμησεν ὡς φώκας, οὔτε ὑπώπτευε δόλον τινά,) ἐπει-
τα ἐκοιμήθη καὶ αὐτός. Τότε ἡμεῖς κραυγάζοντες ἐπε-
πέσομεν καὶ τὸν περιεβάλομεν διὰ τῶν χειρῶν μας.
Ἄλλὰ καὶ ὁ γέρων δὲν ἐλησμόνησε τὰς πανουργίας
του. Καὶ πρῶτον μὲν ἔγεινε λέων, ἔπειτα δράκων, ἔ-
πειτα φοβερὸς ἀγριόχοιρος, κατόπιν ὕδωρ καὶ τέλος
δένδρον μέγα. Ἡμεῖς δὲ μὲ καρδίαν ἀτρόμητον δὲν
ἐπαύσαμεν νὰ τὸν κρατῶμεν σφιγκτά. Ἄλλ' ὅτε τέλος
ἐβαρύνθη ὁ γέρων, τότε ἐρωτῶν μὲ εἶπε.

«Τίς θεὸς, ὦ υἱὲ τοῦ Ἀτρέως σὲ συνεβούλευσε νὰ μὲ ἐνε-
δρεύσης καὶ νὰ μὲ συλλάβῃς ἄκοντα; Τί θέλεις παρ' ἐμοῦ;»

«Σὺ ἤξεύρεις, ὦ γέρον, εἶπον ἐγώ. Διὰ τί μὲ ἐρω-
τᾷς ὑποκρινόμενος ἄγνοϊαν; Δὲν σὲ λανθάνει ὅτι πρὸ
πολλοῦ ἐμποδίζομαι εἰς τὴν νῆσον ταύτην, καὶ δὲν δύ-
ναμαι νὰ εὕρω τέλος καὶ ἡ λύπη μου κατατρώγει τὰ
σπγλάχνα. Ἄλλὰ σὺ εἶπέ μοι, τίς τῶν ἀθανάτων μου
κλείει τὸν δρόμον καὶ δὲν μὲ ἀφίνει νὰ ἐπανέλθω εἰς
τὴν πατρίδα μου;»

Πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος ἀπήντησεν·

«Ἄλλὰ βεβαίως ἦτο καθήκόν σου, πρὶν εἰσελθῆς εἰς
τὰ πλοῖα, νὰ εὐχαριστήσης τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους
θεοὺς διὰ θυσιῶν, διὰ νὰ δυνηθῆς νὰ φθάσῃς τάχιστα

εἰς τὴν πατρίδα σου. Καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη μεγάλη νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ προσφέρῃς ἐκεῖ θυσίας. Ἄν δὲ δὲν πράξῃς τοῦτο, οὐδέποτε θὰ ἴδῃς τοὺς φιλότατους σου, τὰ πλούσια ἀνάκτορά σου καὶ τὴν φίλην γῆν τῆς πατρίδος σου.»

Ἐγὼ, ὡς ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους, ἐλυπήθην κατὰ καρδία, διότι ἐπεβάλλετό μοι νὰ ἐπαναλάβω ταξειδίον μακρὸν καὶ ἐπίπονον μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νείλου. Ἐν τούτοις ὑπεσχέθην εἰς τὸν γέροντα ὅτι πάντα θὰ ἐκτελέσω κατὰ τοὺς λόγους του. Παρεκάλεσα δὲ αὐτὸν νὰ μοὶ φανερώσῃ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἂν ἐπέστρεψαν πάντες ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα των.

«Καλλίτερον, μοὶ εἶπε, νὰ μὴ ἤθελες νὰ μάθῃς πράγματα, τὰ ὁποῖα θὰ σὲ κάμουν νὰ χύνης ἐπὶ πολὺν χρόνον δάκρυα. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ ἀπέθανον, τῶν ὁποίων δύο ἦσαν ἡγεμόνες. Εἷς δὲ αὐτῶν ζῆ μὲν εἰσέτι, ἀλλ' ἐμποδίζεται ἐν μέσῳ τῆς ἀπεράντου θαλάσσης. Ὁ δὲ Αἴας ὁ Ὀϊλέως μετὰ πολλοὺς κινδύνους εἶχε ῥιφθῆ σωσθεὶς εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους τῶν Γυρῶν. Ἀλλὰ μόλις ἐπάτησεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἤρχισε νὰ μεγαλαυχῆ καὶ νὰ αὐθαδιάζῃ πρὸς τοὺς θεοὺς λέγων: «Ναὶ εἰς τὸ πείσμα τῶν θεῶν διέφυγον τὸ μέγα βάραθρον τῆς θαλάσσης». Τοῦτο παρώργισε τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις δράξας μὲ τὰς στιβαρὰς χεῖράς του τὴν τρίαιναν ἐκτύπησε τὸν Γυραῖον βράχον καὶ ὁ βράχος ἐσχίσθη εἰς δύο μέρη καὶ τὸ ἐν μέρος ὁμοῦ μὲ τὸν Αἴαντα ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ Αἴας ἐπνίγη. Ὁ δὲ ἀδελφός σου Ἀγαμέμνων κατὰ πρῶτον εἶχεν ὑπὸ σφοδρᾶς θυέλλης συμπαρασυρθῆ εἰς τὸ ἀπόκρημνον ὄρος τοῦ Μαλέα, ἀλλ' ἔπειτα ἄνεμος εὐνοϊκὸς τὸν ἔφερεν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Καὶ ὁ

Ἄγαμέμνων χαίρων ἐπάτησεν εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του καὶ ἀπτόμενος ἐφίλει τὸ ἔδαφος καὶ ἔχυνεν ἄφθονα θερμὰ δάκρυα, ἀξιώθεις νὰ ἴδῃ αὐτὴν μετὰ τόσον χρόνον. Τοῦτο ἔμαθεν ὁ δόλιος Αἰγισθος καὶ καταβάς με δαχίματα καὶ ἵππους ἐκάλει αὐτὸν εἰς τὰ ἐξοχικὰ μέγαρά του. Ὁ δὲ Ἄγαμέμνων οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύων ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ σύντροφοί του.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Πρωτεύς· ἐμοῦ δὲ διερράγη ἡ καρδία καὶ ἔπεσα κλαίων ἐπὶ τῆς ἄμμου. Δὲν ἤθελον πλέον νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπέκαμον κλαίων καὶ κυλιόμενος κατὰ γῆς τότε μοῦ ὠμίλησε πάλιν ὁ ἀψευδὴς θαλάσσιος γέρον·

«Παῦσον, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, νὰ κλαίῃς ἀδιακόπως οὕτως ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι οὐδὲν θὰ κατορθώσωμεν. Ἄλλὰ προσπάθησε πῶς νὰ φθάσῃς τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα σου· διότι τὸν Αἰγισθὸν ἢ τὸν προφθάνεις ζῶντα ἀκόμη ἢ θὰ προλάβῃ νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ὁ Ὀρέστης καὶ σὺ τὸ πολὺ θὰ παρευρεθῆς εἰς τὴν κηδεῖαν του.»

Οἱ λόγοι οὗτοι εὐφρανάν πως τὴν καρδίαν μου καὶ λαβὼν θάρρος παρεκάλεσα τὸν γέροντα νὰ μοι εἴπῃ καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου τοῦ ἥρωος, ὅστις ἐμποδίζεται ἐντὸς τῆς ἀπεράντου θαλάσσης.

«Εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ὁ κατωικῶν τὴν Ἰθάκην. Τὸν εἶδον εἰς νῆσον μόνον, ἄνευ συντρόφων, ἄνευ πλοίου, εἰς τα παλάτια τῆς Νύμφης Καλυψοῦς, χύνοντα θερμὰ δάκρυα, διότι δὲν τὸν ἀφίνει ἡ θεὰ νὰ ἀναχωρήσῃ. Σὺ δὲ, Μενέλαε, διότι ἔχεις ἐκ γυναικὸς συγγένειαν πρὸς τὸν Δία, δὲν θὰ ἀποθάνῃς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' οἱ θεοὶ θὰ σὲ φέρωσιν εἰς τὸ

Ἡλύσιον πεδίον, ὅπου εἶνε καὶ ὁ Ῥαδάμανθος. Ἐκεῖ ἡ ζωὴ εἶνε ἀναπαυτικὴ καὶ δὲν πίπτει οὔτε χιῶν οὔτε βροχὴ οὔτε ἄνεμοι εἶνε σφοδροί, ἀλλ' ἡσυχὸ δροσερὸ ἀεράκι ἀναψύχει τοὺς ἀνθρώπους.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ γέρον καὶ ἐβύθισθη εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡμεῖς ὁμῶς ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰ πλοῖά μας καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ διευθύνθημεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἐτελέσαμεν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἀνεγείραμεν κενοτάφιον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα. Μετὰ τοῦτο οἱ θεοὶ μᾶς ἔδωκαν οὖριον ἄνεμον καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν φίλην πατρίδα μας. Ἀλλὰ σὺ νὰ μείνης ἐδῶ 11 ἢ 12 ἡμέρας. Θὰ σοὶ δώσω τρεῖς ἵππους καὶ ὠραῖον δίφρον, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πολύτιμον ποτήριον πρὸς ἀνάμνησιν, διὰ νὰ κάμνης σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς.»

«Μὴ μὲ ἐμποδίζης, Ἀτρεΐδῃ, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος. Πλησίον σοῦ ἐγὼ καὶ ἔτος μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν θὰ ἔμενον, χωρὶς νὰ ποθῆσω τοὺς ἰδικούς μου. Τόσον πολὺ τέρπομαι ἀκούων τοὺς λόγους καὶ τὰς διηγήσεις σου. Ἀλλ' ἔχω καὶ συντρόφους ἐν Πύλῳ μὲ τὸ πλοῖον ἀφήσει, οἵτινες τῶρα βεβαίως θὰ στενοχωροῦνται καὶ μὲ περιμένουσιν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ δῶρα, τοὺς ἵππους, τίνα τοὺς κάμω εἰς τὴν Ἰθάκην. Καλλίτερα νὰ μένουν ἐδῶ εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα, ὅπου καὶ τριφύλλιον εἶνε ἀφθονόν καὶ κύπηρον καὶ ὁ σῖτος αὐξάνει καὶ ἡ ζεῖα καὶ ἡ πλατύσταχυς κριθή. Εἰς τὴν Ἰθάκην ὡς καὶ εἰς ὅλας τὰς νήσους οὔτε δρόμοι εἶνε πλατεῖς, οὔτε λειμῶνες. Εἶν' ὁμῶς χώρα κατάλληλος δι' αἴγας καὶ καλλίτερα ἀπὸ πεδινὴν (1).»

(1) Εἰς τὸν ὀρειὸν Τηλέμαχον δὲν ἴρῃσιν εἰ χωρὰ πεδινή.

Ἐμειδίατεν ὁ Μενέλαος καὶ θωπεύσας αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπεν·

«Ἡ εὐγενῆς καταγωγὴ σου φαίνεται ἐκ τῶν λόγων σου. Καὶ διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήτω θὰ σοὶ δώσω ἄλλο δῶρον, κρατῆρα ὅλον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα χεῖλη τεχνικώτατα κατεσκευασμένον. Τοῦτον μοὶ ἐχάρισεν ὁ Φαίδιμος βασιλεὺς τῶν Σιδονίων, ὅταν κατὰ τὴν περιπλάνησί μου εἶχον φθάσει ἐκεῖ.»

§ 10 ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ.

Καὶ οὗτοι μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους συνδιελέγοντο. Οἱ μνηστῆρες ὅμως ἐν Ἰθάκῃ ἐξηκολούθουν τὴν παλαιάν των τέχνην. Μίαν ἡμέραν ὅλοι οἱ ἄλλοι διεσκέδαζον ἐμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων ρίπτοντες δίσκους καὶ δόρατα. Μόνος ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος οἱ καλλίτεροι καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων ἐκάθηντο χωριστὰ χωρὶς νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. Αὐτοὺς τότε πλησιάζει ὁ Νοήμων, ὁ υἱὸς τοῦ Φρονίου, ὅστις εἶχε δῶσει τὸ πλοῖον εἰς τὸν Τηλέμαχον καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀντίνοον.

«Ἀντίνοε, δὲν ἤξεύρεις πότε θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς Πύλου; Ἐταξείδευτε μὲ τὸ πλοῖόν μου αἰ τῶρα τὸ χρειάζομαι νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἥλιδα νὰ ἐρῶ ἕνα ἡμίονον ἐκ τῶν ζώων, τὰ ὅποια ἔχω ἐκεῖ.»

Ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ἐταράχθησαν, διότι ἐν ἐπίστευον ὅτι ὁ Τηλέμαχος ἤθελε μεταβῆ εἰς Πύλον. Ἐνόμιζον ὅτι εἶχε μεταβῆ εἰς τοὺς ἀγρούς του ἢ εἰς τὰ ποιμνιά του ἢ εἰς τὸν χοιροβοσκόν του. Καὶ πρῶτος ὁ Ἀντίνοος ἠρώτησε τὸν Νοήμονα· «Πῶς τὸ ἔδω-

κες τὸ πλοῖόν σου; σοῦ τὸ ἐζήτησε ἢ τὸ ἐπῆρε διὰ τῆς βίας; καὶ ποῖοι νέοι τὸν ἠκολούθησαν;»

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Νοήμων:

«Ὡς πρὸς μὲν τὸ πλοῖον τὸ ἔδωκα μόνος. Καὶ τίς ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῆ μίαν χάριν εἰς ἄνθρωπον, ὅστις τόσα ὑποφέρει; οἱ δὲ νέοι, οἵτινες τὸν συνώδευσαν, εἶνε οἱ καλλίτεροι τῆς πόλεώς μας. Εἶδον δὲ ἐντὸς τοῦ πλοίου, ὅτε ἀνεχώρει, καὶ τὸν γέροντα Μέντορα. Ἄλλὰ τὸ περιέργον εἶνε ὅτι ὁ Μέντωρ εἶνε ἐδῶ, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀναχωρήσει μετὰ τοῦ Τηλεμάχου.»

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Νοήμων ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Οἱ μνηστῆρες εἶχον ταραχθῆ πολὺ καὶ ἐκάθησαν νὰ σκεφθοῦν τί νὰ πράξουν. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ σταλῆ ὁ Ἄντινοος μὲ πλοῖον καὶ εἴκοσιν ἄνδρας νὰ περιμένῃ τὸν Τηλέμαχον εἰς τὸ στενὸν μεταξύ Σάμης καὶ Ἰθάκης καὶ ἐκεῖ νὰ φονεύσῃ αὐτόν.

Τὴν κακοῦργον ταύτην ἀπόφασιν τῶν μνηστήρων ἤκουσεν ὁ κῆρυξ Μέδων, ὅστις εὐρίσκετο ἐντὸς τῆς αὐλῆς καὶ εὐθύς ἔδραμεν εἰς τὴν Πηνελόπην. Ὡς δὲ τὸν εἶδεν ἡ Πηνελόπη εἰς τὴν θύραν, εἶπε λυπημένη:

«Τί ζητοῦν, Μέδων, οἱ μνηστῆρες; Ἴσως νὰ διατάξῃς τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἐτοιμάσουν φαγητά. Εἶθε τὸ σημερινὸν φαγητὸν αὐτῶν νὰ εἶνε τὸ τελευταῖον. Ὡσεῖς ἄνθρωποι ὑβρισταὶ καὶ αὐθάδεις οὕτω καταστρέφοντες τὰ ὑπάρχοντά του ἀνταμείβετε τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν βασιλέως, ὅστις δὲν ἠδίκησε κανένα ποτὲ ἄνθρωπον.»

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ὁ Μέδων:

«Εἶθε, ὦ βασίλισσα, τοῦτο νὰ ᾔτο τὸ μεγαλείτερον τῶν δυστυχημάτων σου! Ἄλλ' οἱ μνηστῆρες σκέπτον-

ται ἄλλο πολὺ τρομερώτερον νὰ πράξῃσι νὰ φονεύσωσι κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τὸν Τηλέμαχον, ὅστις μετέβη εἰς τὴν Ἥϋλον καὶ εἰς τὴν Λακεδαίμονα, διὰ νὰ μάθῃ τι περὶ τοῦ πατρὸς του.»

Οὕτως εἶπε, τῆς δὲ Πηνελόπης εὐθὺς ἐλύθησαν τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία· ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐπληρώθησαν δακρύων, καὶ ἐπιάσθη ἡ φωνὴ τῆς. Ἐπειτα εἶπε:

«Κήρυξ, διὰ τί ἀνεχώρησεν ὁ υἱός μου; τί τὸν ἐβίασε νὰ ταξειδέυῃ ἐπάνω εἰς τὸ ἀχανές πέλαγος; Ἐβαρύνθη τὴν ζωὴν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀκούηται οὐδὲ τὸ ὄνομά του πλέον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων;»

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ κήρυξ ὅτι ἀνεχώρησε νὰ μάθῃ τι περὶ τοῦ πατρὸς του. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ Πηνελόπη μόνη μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν μείνασα ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας καὶ ἐθρήνηι τὸν σύζυγόν τῆς καὶ τὸν υἱόν τῆς, περίξ δὲ αὐτῆς ἔκλαιον καὶ αἱ ὑπρέτριαι καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτάς: «Τί εἶνε αὐτὰ, ποῦ πάσχω ἐγώ, ἀγαπηταί μοι; πρῶτον ἀπώλεσα ἄνδρα σπάνιον, τῶρα δὲ μοὶ ἀνηρπάγη καὶ ὁ υἱός μου ἐκ τῆς οἰκίας μου, χωρὶς νὰ ἰάβῃ εἶδησιν οὐδὲ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Διὰ τί, σκληραὶ, δὲν μοὶ τὸ ἐλέγετε, ὅταν ἔφευγε, νὰ τὸν ἐμποδίσω; Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἤξευρε καμμία. Τώρα τί νὰ κάμω; Πρέπει νὰ ἀναγγεῖλωμεν τοῦτο εἰς τὸν δυστυχεῖ Λαέρτην. Μία ἀπο σᾶς νὰ τρέξῃ νὰ φέρῃ τὸν ὑπρέτην μου τὸν Δολίον, ὅστις εἶνε εἰς τὸν κῆπον, διὰ νὰ τὸν στείλω εἰς τὸν Λαέρτην νὰ ἔλθῃ ἐδῶ καὶ νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Τηλεμάχου.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Εὐκρύκλεια:

«Ὅ,τι θέλεις κάμε με, καλή μου κόρη, ἐγὼ θὰ σοῦ εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ ἤξευρον περὶ τοῦ ταξειδίου τοῦ Τηλεμάχου, καὶ ἐγὼ τὰ ἔδωκα ὅλα τὰ ἐφόδια, τροφήν καὶ οἶνον. Ἀλλὰ δὲν σοὶ εἶπον τίποτε, διότι μὲ ὥρκισε νὰ μοὶ σοὶ εἶπω τίποτε, ἕως ὅτου παρέλθουν 12 ἡμέραι καὶ τότε νὰ σοὶ τὸ εἶπω. ἂν ἐρωτήσης. Τώρα δὲν μένει ἄλλο τίποτε ἢ νὰ λουσθῆς καὶ ἐνδυθεῖσα καθαρά ἱμάτια νὰ ἀναβῆς εἰς τὸ ὑπερῶον ὀμοῦ μὲ τὰς ὑπηρετρίαις καὶ νὰ παρακαλέσης τὴν Ἀθηναῖν νὰ σώσῃ τὸν υἱόν σου. Μὴ λυπῆς περισσότερον τὸν γέροντα Λαέρτην. Οἱ θεοὶ θὰ λυπηθοῦν καὶ δὲν θὰ θελήσουν νὰ ἀφανίσουν τὴν γενεὰν τοῦ Ἀρκεισιάδου.»

Ἡ Πηνελόπη ἐξετέλεσεν εὐθὺς τοὺς λόγους τῆς Εὐρυκλείας καὶ ἀναβάσα εἰς τὸ ὑπερῶον παρεκάλεσε τὴν Ἀθηναῖν νὰ σώσῃ τὸν υἱόν της. Καὶ ἡ θεὰ εἰσήκουσεν τῆς εὐχῆς της. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὰ ἀνάκτορα. Εἷς δὲ αὐτῶν εἶπε χαίρων:

«Ἡ βασίλισσα ἐτοιμάζεται διὰ γάμον καὶ δὲ ἤξεύρε τί θὰ πάθῃ ὁ υἱός της.» «Θεότρελλοι μὴ φωνάζετε, εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, ἵνα μὴ γείνη γνωστὸν καὶ ἐκεῖ ἐντός Σηκωθῆτε νὰ ἐκτελέσωμεν ἐν σιγῇ ὅ,τι ὅλοι ἀπεφασίσαμεν.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέλεξεν εἴκοσι γενναίους ἄνδρας καὶ ἦλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐρριψάν τὸ πλεῖστον εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ ἐξώπλισαν καὶ ἐντός αὐτοῦ ἐδείκνυσαν διὰ νὰ ἀναχωρήσουν τὴν νύκτα

Ἐν τούτοις ἡ Πηνελόπη ἔμενε νῆστις, χωρὶς οὐτὴν νὰ φάγῃ οὔτε νὰ πῖνῃ, καὶ πάντοτε ἐσχέπτετο τί θὰ γείνη ὁ υἱός της. Ἐν ᾧ δὲ μυριοτρόπως ἐσχέπτετο περὶ τούτου, ὡς ἦτο κεκλιμένη, ἀπεκοιμήθη. Τότε βλέπ

όνειρον σταλὲν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ Ἰφθίμη ἡ σύζυγος τοῦ Εὐμήλου ἐκ Φερῶν, ἦλθε καὶ ἐστάθη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τῆς καὶ εἶπε·

«Μὴ θλίβεσαι μάτην, Πηνελόπη. Ὁ υἱός σου δὲν θὰ πάθῃ τίποτε. Οἱ Θεοὶ ἔχουσι λάβει αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν των.»

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη γλυκὰ κοιμωμένη:

«Διὰ τί, ἀδελφῆ μου, ἦλθες ἐνταῦθα ἐν ᾧ οὐδέποτε ἔλλοτε μὲ ἐπεσκέφθης, διότι κατοικεῖς μακράν; Πῶς νὰ μὴ κλαίω καὶ νὰ θλίβωμαι, ἀφ' οὗ ἔχασα σύζυγον ἔνδοξον εἰς ὄλην τὴν Ἑλλάδα. Τώρα δὲ πάλιν ὁ υἱός μου λείπει εἰς τὴν ξενιτειάν, ἀκόμη παιδίον ἄπειρον καὶ ἀπόκόπους καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους. Καὶ φοβοῦμαι καὶ τρέμω ὅλη μὴ πάθῃ τι· διότι πολλοὶ ἐχθροὶ τὸν ἐπιβουλεύονται νὰ τὸν φονεύσουν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του.»

Πρὸς ταύτην ἀπαντῶν εἶπε τὸ ὄνειρον:

«Μὴ φοβῆσαι καθόλου· ὁ υἱός σου ἔχει τὴν Ἀθηνᾶν ὑλάκα. Αὐτὴ μὲ ἔστειλε νὰ σοὶ ἀναγγείλω τοῦτο, διὰ τὴν παύσῃς τοὺς θρήνους.»

«Ἄν εἶσαι φάντασμα τοῦ θεοῦ, εἶπεν ἡ Πηνελόπη, ἰπέ μοι ζῆ ἢ ἀπέθανεν ὁ δυστυχῆς σύζυγός μου.» Τὸ φάντασμα ἔφυγε χωρὶς νὰ ἀποκριθῆ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν. Ἡ Πηνελόπη ὁμῶς ἐξύπνησε καὶ εὐχαριστήθη ὅλῳ διὰ τὸ καλὸν ὄνειρον.

Οἱ δὲ μνηστῆρες ἀφ' οὗ ἐνύκτωτεν ἔπλεον ἐπὶ τοῦ λαιοῦ των ἀποφασισμένοι εἰς ἀποτρόπαιον φόνον. Μετὰ δὲ Ἰθάκης καὶ Σάμου εἶνε νησός τις πετρώδης ὄχι μεγάλη, Ἀστερίς καλουμένη, μὲ διπλοῦς λιμένας. Ἐκεῖ μνηστῆρες ἐνεδρεύοντες περιέμενον τὸν Τηλέμαχον.

§ 11. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΣΧΕΔΙΑ.

Ὁ Ἑρμῆς ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν ἔδραμεν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὑπεράνω τῆς ἀπεράντου θαλάσσης εἰς τὴν μακρὰν κειμένην Ὠκυγίαν, ὅπως φέρῃ εἰς τὴν εὐπλόκαμον Νύμφην Καλυψὼ τὴν ἀγγελίαν τοῦ Διὸς, νὰ ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεά τέλος νὰ ἐναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπέτα δὲ ὡς γλᾶρος ἄνω τῆς θαλάσσης, καὶ εὐθὺς ἔφθασεν εἰς τὸ εὐρὺ σπήλαιον, ὅπου κατῴκει ἡ Καλυψὼ. Πυρὰ μεγάλη ἐκαίετο ἐπὶ τῆς ἐστίας, ἡ δὲ ὄσμη τῶν καιομένων ξύλων ἐκ δένδρου καὶ θείου διεχέετο μακρὰν καὶ εὐωδίαζεν ὅλη ἡ νῆσος. Ἡ δὲ Νύμφη ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἄδουσα μὲ τὴν μαγευτικὴν φωνήν της ὕφαινε πανίον μὲ χρυσοῦν κερκίδα (σαίταν). Περὶ τὸ σπήλαιον δὲ ὑπῆρχον θαλαρὰ δένδρα, κληθραὶ, αἴγαιραι καὶ εὐώδεις κυπάρισσοι, ὅπου εἶχον τὰς φωλέας τῶν πλῆθος πτηνῶν γλαυκες, ἰέρακες καὶ θαλάσσιαι κορῶναι. Ἐξηπλοῦτο δὲ ἐκεῖ περίξ τοῦ εὐρυτάτου σπηλαίου καὶ κληῖμα εὐθαλὲ βρῖθον σταφυλῶν. Τέσσαρες δὲ κρῆναι κατὰ σειρὰν πλῆσιον ἀλλήλων ἔχονον διαυγὲς ὕδωρ κατὰ διαφόρους διεκθύνσεις. Πέριξ δὲ ὑπῆρχε τρυφερὸς λειμὼν, ὅπου ἔθαλλον τὸ ἴον καὶ τὸ σέλινον. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον καὶ θεὸς τις ἂν ἤρχετο θὰ ἐθαύμαζε καὶ πολὺ θὰ εὐχαρστεῖτο. Ὁ δὲ Ἑρμῆς ἀφ' οὗ ἐθεώρησε τὰ πάντα θαυμάζων ἔπειτα εἰσεχώρησεν εἰς τὸ εὐρὺ σπήλαιον. Ἡ Νύμφη ἀγνώρισεν εὐθὺς τὸν θεόν. Ὁ δυστυχὴς Ὀδυσσεὺς διῆτο εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐκάθητο ὡς συνήθως ἐπὶ τῆς πινυρᾶς καὶ ἔκλαιεν ἔχων τὰ ὄμματα ἐστραμμένα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἔπαυσε τὰ δάκρυά του. Ἡ Καλυψὼ καθήσασα εὐθὺς τὸν θεὸν ἐπὶ ὠραίου] ἀκ

νοβολοῦντος θρόνου ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ τί ἦλθε καὶ ὑπόσχεται εἰς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει πράξει ὅ,τι δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους παρέθηκεν εἰς τὸν Ἑρμῆν τράπεζαν μὲ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Οὗτος δὲ ἀφ' οὗ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, εἶπε πρὸς τὴν Καλυψώ:

«Ὁ Ζεὺς, ὦ θεά, μὲ διέταξε νὰ ἔλθω ἐνταῦθα χωρὶς ἐγὼ νὰ θέλω, διὰ νὰ τοὶ ἀναγγείλω τὴν σταθερὰν αὐτοῦ ἀπόρασιν καὶ πέμψης ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα του τὸν ξένον τὰν ὀπίουον τότον χρόιον κρατεῖς ἐνταῦθα.»

Ἡ ἀγγελία αὕτη συνετάραξε τὴν Νύμφην, ἣτις ὁμῶς καλῶς ποιῶσα ἀπεφάσκει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Ἑρμῆς ἀνεχώρησεν ἐκείθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον. Ἡ δὲ Καλυψώ ἐπορεύθη εὐθὺς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὃν εἶδεν ἐκεῖ κλαίοντα καὶ εἶπε.

Ταλαίπωρε, παῦστον πλέον νὰ θρηνηῖς καὶ νὰ φθειρῆς τὴν ζωὴν σου. Ἐγὼ θὰ σὲ στείλω τέλος πάντων εἰς τὴν πατρίδα σου. Ἐλα πῆγαινε νὰ κόψῃς μακρὰ ξύλα καὶ ἀσυναρμόστης μὲ τοῦτον τὸν πέλεκυν εὐρύχωρον σχεῖαν. Καὶ ἐγὼ θὰ σὲ συνδράμω εἰς ὅ,τι δύναμαι. Θὰ σοὶ ὤσω καὶ ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ὅλα ἀφθονα, ὅπως ὑφραίνηται τρώγων καὶ πίνων, πρὸς τούτοις δὲ θὰ σὲ ἰδύσω καὶ μὲ καλὰ φορέματα, θὰ σοὶ πέμψω δὲ καὶ οὖνον ἀνεμον, ὅπως πλεύτης καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου.»

Οἱ λόγοι τῆς θεᾶς ἐνέβαλον εἰς φόβον τὸν Ὀδυσσεά, ὃν ἄλλο τι σχέδιον ὑποκρύπτουσι καὶ διὰ τοῦτο ἀπήνησεν ὡς ἐξῆς: «Πῶς εἶνε δυνατόν, θεά, ἐγὼ νὰ ἐπιχειρήσω μὲ τοιοῦτον πλοῖον τότον μέγα καὶ τρομερὸν ταῖδιον; Φροβοῦμαι ἄλλην μεγαλειότητα. Καὶ

διὰ τοῦτο τότε μόνον θὰ ἀποφασίσω νὰ ἐπιβῶ εἰς σχεδία», ἂν μὲ βεβαιώσης δι' ὄρκου μεγάλου ὅτι δὲν σκέπτεσαι κἀνὲν κακὸν καὶ ὅτι θὰ μοὶ παράσχῃς πᾶσαν βοήθειαν.» Ἐμειδίασεν ἡ Καλυψὼ ἀκούσασα ταῦτα καὶ ἠωπεύσασα αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους·

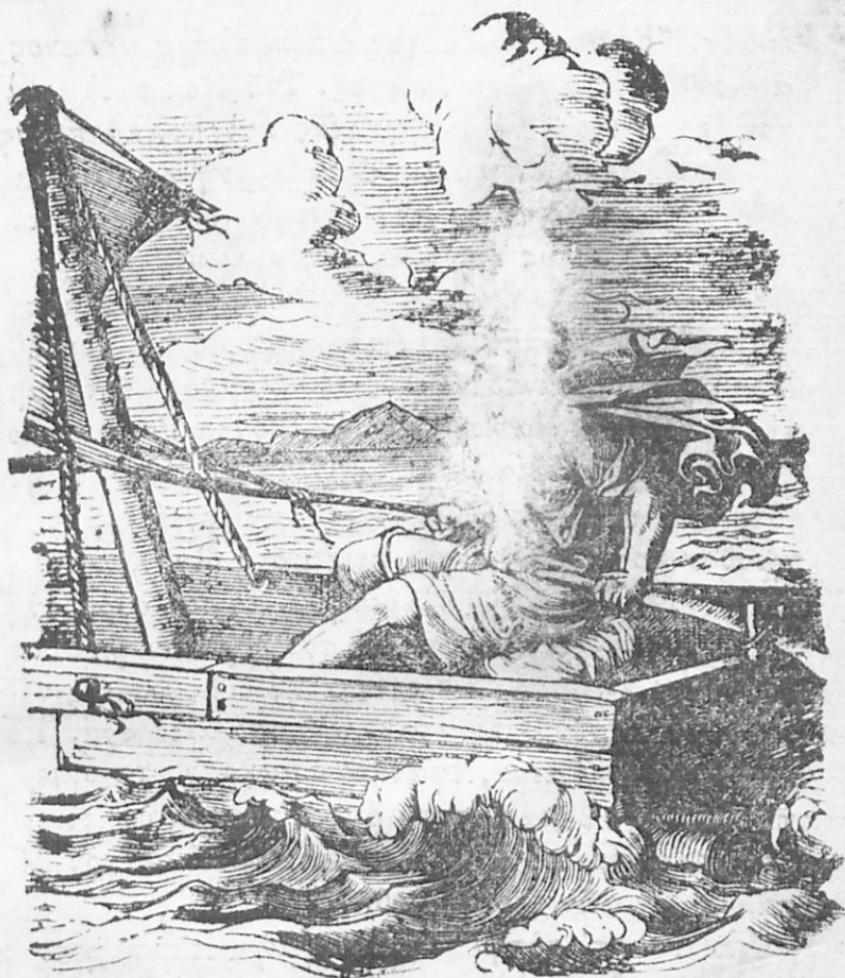
«Εἶσαι ἄνθρωπος πονηρὸς καὶ πολὺ προτεκτικὸς διὰ νὰ μοὶ λέγῃς τοιοῦτους λόγους. Σοὶ ὀρκίζομαι εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Σφύγος, ὅτι δὲν σκέπτομαι οὐδὲν κακὸν κατὰ σοῦ. Σὲ συμβουλεύω νὰ πράξῃς ὅ,τι καὶ ἐγὼ θὰ ἔπραπτον, ἐὰν εὐρισκόμην εἰς τοιαύτην ἀνάγκην. Δὲν ἔχω καρδίαν σιδηρᾶν, οἰκτείρω τὴν θέσιν σου καὶ σὲ συγχωρῶ.»

Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἤλθον ταχέως ἀμφοτέροι εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου ἔφαγον καὶ ἔπιον ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς φαγητὸν καὶ ποτὸν ὁποῖον ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἡ δὲ Καλυψὼ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἡ Καλυψὼ προεἶπεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα τὰ μεγάλα δεινὰ, ἃ θὰ ὑποστῆ κατὰ τὸ ταξείδιον, τὸν συνεβούλευσε δὲ νὰ μείνῃ καλλίτερον ἐν τῇ νήσῳ, ὅπου ὄλα εἶνε πολὺ καλλίτερα τῆς πατρίδος τοῦ Ἰθάκης καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ λησμονήσῃ τοὺς οἰκείους καὶ τὴν πατρίδα του. Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεὺς:

«Σεβασμία θεᾷ, γνωρίζω καλῶς ὅτι ὄλα ἐνταῦθα εἶνε πολὺ ἀνώτερα καὶ καλλίτερα. Ἐγὼ ὅμως ποθῶ διακαῶς νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ ἴδω τοὺς ἰδικούς μου. Ἄν θεὸς τις ἐν τῇ θαλάσῃ μὲ καταστρέψῃ, θὰ ὑποφέρω καὶ τοῦτο. Πολλὰ μέχρι τοῦδε ἔπαθον καὶ πολλὰ ἐβασανίσθην καὶ εἰς τὰς τρικυμίας καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Ὅμοῦ εἰς ὄλα αὐτὰ ἅς

προστεθῆ καὶ τοῦτο.» Ταῦτα εἶπεν. Ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος. Ἐκαστος δὲ ἐπορεύθη νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν κλίνην του.

Τῇ δ' ἐπομένῃ ἡμέρᾳ πολὺ πρῶτ' ἔδωκεν ἡ θεὰ πρὸς τὸν Ὀδυσσεᾶ χαλκοῦν πέλεκυν, μέγαν, δίκοπον, τοῦ ὁποίου ὁ ἰστέλεός ἦτο ἐλάϊνος, πρὸς τούτῳ δὲ καὶ σκέπαρνον κοπτερόν καὶ τρύπανον καὶ στάθμην καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἄκρα τῆς νήσου ὅπου ὑπῆρχον μεγάλα δένδρα ξηρὰ, κατάλληλα διὰ πλοῖον. Καὶ ἡ μὲν θεὰ ἐπέστρεφεν ὀπίσω εἰς τὴν κατοικίαν τῆς. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἤρχισε μὲ τὸν χαλκοῦν δίκοπον πέλεκυν νὰ κόπτῃ δένδρα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔκοψεν εἴκοσι δένδρα, τὰ ἐπέλεκθη μὲ τὸν πέλεκυν, τὰ ἔξυσε μετὰ προσοχῆς καὶ τὰ κατέστησεν εὐθέα διὰ τῆς στάθμης, ἔπειτα ἐτρύπησεν ὄλα καὶ τὰ προσήρμωσεν πρὸς ἄλληλα. Ἐπειτα ἐνέπηξε σφῆνας καὶ τὰ συνέσφιγξε καλῶς. Καὶ ὡς ἔμπειρος ναυπηγὸς κατεσκεύασεν ἔδαφος μέγα ὡς εἶνε τὸ κατάστρωμα φορτηγοῦ πλοίου. Ἐπειτα ὕψωσε τὰς πλευρὰς τὰς ὁποίας συνέδεσε μὲ διαπλεύρους δοκούς. Ὅπως δὲ μὴ δύνανται τὰ κύματα νὰ εἰσρέουν εἰς τὴν σχεδίαν, περιέφραξεν αὐτὴν πανταχόθεν μὲ λιγυάν. Εἰς δὲ τὸν πυθμένα τοῦ πλοίου ὡς ἔρμα ἔθεσε μεγάλα τεμάχια ξύλων. Ἐπειτα ἐτοποθέτησε τὸν ἰστὸν μὲ κατάλληλον κεραίαν, καὶ ἐν πηδάλιον, ὅπως διευθύνῃ. Ἐπέχυσε δὲ πολὺ ἔρμα ἐντὸς τῆς σχεδίας. Τότε δὲ ἔφερε καὶ ἡ θεὰ πανὶ διὰ νὰ κατασκευάσῃ ἰστία. Ἀφ' οὗ δὲ καὶ ταῦτα καλῶς κατεσκεύασεν, ἐνέδεσεν ἔπειτα τὴν κπέραν τοὺς κάλους καὶ τοὺς πόδας. Καὶ ἐπὶ κυλινδριῶν ξύλων ὠθησε τὴν σχεδίαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὀδυσσεὺς καὶ Καλυψώ.

§ 12. ΝΑΥΑΓΙΑ ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

Τέσσαρας ἡμέρας διήρκεσαν ὅλαι αἱ ἐργασίαι αὐταί. Τὴν δὲ πέμπτην ἡ θεὰ Καλυψὼ τὸν πιρσεκεύαζε διὰ τὸ ταξείδιον. Τὸν ἔλουσε καὶ τὸν ἐνέδυτε μὲ φορέματα.

εὐώδη. Ἐπειτα τῷ ἔδωκεν ἀσκὸν πλήρη μέλανος οἴνου, ἄλλον δὲ μέγα πλήρη ὕδατος. Τοῦ ἔδωκε δὲ καὶ σάκκον ἱερμάτινον μὲ ζωοτροφίας καὶ πολλὰ προσφάγια. Τῷ ἀπέλυσε δὲ καὶ οὐριον ἄνεμον βοθητικὸν καὶ γλυκύν. Περιχαρῆς δὲ δια τὸν ἄνεμον ἀνεπέτασε τὰ ἱστία ὁ θεὸς Ὀδυσσεὺς καὶ ἀνεχώρησε διευθύνων μὲ ἐμπειρίαν τὴν σχεδίαν διὰ τοῦ πηδαλίου. Καὶ δεκαεπτα μὲν ἡμέρας ἔπλεε νύκτα καὶ ἡμέραν χωρὶς νὰ κοιμηθῆ καθόλου, ἔχων πάντοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὴν Ἠλειάδα καὶ τὸν ὄψε δύοντα Βοώτην καὶ τὴν Ἄρκτον, τὴν ὁποίαν καλοῦσι καὶ Ἄμαξαν καὶ ἦτις καὶ αὐτὴ στρέφεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν περίτρομος παρατηροῦσα τὸν Ὀρίωνα, καὶ ἦτις μόνη δὲν λούεται εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ὀκεανοῦ. Παρετήρει δὲ τὸν οὐρανὸν μετὰ τοῦ Ὀκεανοῦ. Παρετήρει δὲ τὸν οὐρανὸν μετὰ προσοχῆς, διότι κατὰ παραγγελίαν τῆς θεᾶς ὤφειλε νὰ πλέη ἔχων τὴν Ἄρκτον πάντοτε πρὸς τὰ ἀριστερά. Καὶ ὅτε ἤρχετο ἡ 18 ἡμέρα, ἐφάνησαν μακρὰν τὰ σκιερὰ ὄρη τῆς γῆς τῶν Φαιάκων, τὰ ὁποῖα περιχαρῆς εἶδεν ὁ Ὀδυσσεὺς, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἐκεῖ μετ' ὀλίγον θὰ εὔρη ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν του.

Ἄλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐπανήρχετο καὶ ὁ Ποσειδῶν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας καὶ ἐκ τῶν ὀρέων τῶν Σολύμων εἶδε τὸν Ὀδυσσεά μακρὰν πλέοντα. Ὀργὴ μεγαλειτέρα κατέλαβε τὴν ψυχὴν του καὶ κινήσας τὴν κεφαλὴν του εἶπε καθ' ἑαυτόν:

Ποπῶ! οἱ θεοὶ μετέβαλον γνώμην περὶ τοῦ Ὀδυσσεως, καθ' ὃν χρόνον ἐγὼ ἤμην ἐν Αἰθιοπία. Καὶ ἰδοὺ πλησιάζει εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, ὅπου μέλλουν νὰ παύσουν τὰ δεινά του. Ἄλλ' ἄς μὴ χάρῃ, τὰ βάσανά του δὲν ἐτέλει, εἰς τὴν ἀλυστήρην.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐμάζευσε τὰς νεφέλας καὶ ἀρπάσας τὴν τρίαιναν συνετάραξε τὸν πόντον, ἀπέλυσε δὲ καὶ ὄλους τοὺς ἀνέμους καὶ ἐκάλυψε μὲ νέφη ἐντελῶς τὴν γῆν ὁμοῦ καὶ τὴν θάλασσαν. Εὐθὺς δὲ ἔγεινε νύξ. Οἱ δὲ ἀνεμοὶ συνεχρούσθησαν πρὸς ἀλλήλους ὁ Εὖρος καὶ ὁ Νότος καὶ ὁ Ζέφυρος καὶ ὁ Βορρᾶς, κυλιῶν μέγα κῦμα. Καὶ τότε ἐλύθησαν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία καὶ βαθύ στενάξας εἶπεν.

« Ἄλλοίμονον εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! Πόσα μέλλω ἀκόμη νὰ ὑποφέρω. Ἀληθῆ μοὶ ἔλεγες, ὦ θεᾷ, περὶ τοῦ εἰς τὴν πατρίδα μου ταξειδίου. Μὲ ποῖα φοβερά νέφη περιεκάλυψεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανόν! Τώρα εἶνε ἄφρευκτος ὁ θάνατός μου. Τρεῖς καὶ τετράκις εὐτυχεῖς οἱ Ἕλληνες οἱ πεσόντες ἐν Τροίᾳ! Εἶθε νὰ ἀπέθνησκον καὶ ἐγὼ τότε ὑπερασπίζων τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἄλλ' ἐπέπρωτο νὰ ἀποθάνω θάνατον αἰσχρόν.»

Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγε ταῦτα, κῦμα μέγα ἦλθε τρέχον μὲ ὄρμην καὶ ἀνέτρεψε τὴν σχεδίαν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔπεσε μακρὰν τῆς σχεδίας καὶ ἔχασε τὸ πηδάλιον ἀπὸ τὰς χειρᾶς του. Ὁ ἴστος ἐθραύσθη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τῆς φοβερᾶς θυέλλης, τὸ δὲ πανίον καὶ αἱ κεραταὶ συμπαρσύρθησαν μακρὰν ὑπὸ τῶν κυμάτων. Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἔμεινεν ὁ δυστυχῆς Ὀδυσσεὺς ὑπόβροχος ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ μάτην προσεπάθει νὰ ἀνακώψῃ ὑπεράνω τῶν κυμάτων, διότι τὸν ἐβάρυνον τὰ φορέματα, τὰ ὁποῖα τῷ εἶχε δῶση ἡ θεὰ Καλυψώ. Μὲ καιρὸν ὁμως ἀνυψώθη καὶ ἔπτυσε τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἐκελάρυζε ῥέον ἄφθονον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του. Ἀλλὰ πάλιν εἰς τοιαύτην θέσιν εὐρισχόμενος δὲν ἐλησμόνησε τὴν

σχεδιάν του. Ὁρμησε διὰ τῶν κυμάτων, ἔδραξεν αὐτήν καὶ ἐκάθησεν ἐν τῷ μέσῳ. Οἱ δὲ ἄνεμοι ἔφερον ταύτην ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Καὶ ἄλλοτε μὲν ὁ Νότος προέβαλλεν αὐτήν εἰς τὸν Βορρᾶν νὰ τὴν ὠθῆ, ἄλλοτε δὲ ὁ Εὖρος τὴν ἄφινεν εἰς τὸν Ζέφυρον νὰ τὴν διώκῃ.

Εἰς τοιαύτην ὁμως κατάστασιν ὄντα εὐσπλαγγνίσθη αὐτὸν ἡ Λευκοθέα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου, ἥτις ἄλλοτε μὲν ἦτο γυνὴ Ὀνητή, νῦν δὲ ἀπολαύει θεῶν τιμῶν ἐν τῇ θαλάσῃ. Πλησίον δὲ ἐλθεῖτα καὶ καθίσασα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ πλοίου εἶπε: «Δυστυχῆ, ἀληθῶς ἡ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος εἶνε μεγάλη, ἀλλ' ἐπὶ τέλος δὲν θα πάθῃς τίποτε. Ἐκτέλεσε εὐθὺς ὅτι θὰ σοὶ εἶπω. Ἐκδύθητι τὰ φορέματά σου καὶ πέσε εἰς τὴν θάλασσαν, τὴν δὲ σχεδιάν ἄφησε εἰς τὴν φορὰν τῶν ἀνέμων. Ἐπειτα κολύμβησε διὰ τῶν χειρῶν εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, ὅπου μέλλεις νὰ σωθῆς. Λάβε τοῦτο τὸ κρήδεμνον καὶ τάνυσε αὐτὸ ὑπὸ τὰ στέρνα σου. Αὐτὸ θὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ δυστύχημα καὶ ἀπὸ θάνατον, καὶ δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῆς καθόλου μήπως πάθῃς τι ἢ ἀπολεσθῆς. Ὅταν ὁμως ἐξέλθῃς εἰς τὴν ξηρὰν τότε λύσε αὐτὸ καὶ ρίψε εἰς τὴν θάλασσαν, σὺ δὲ ἀπομακρύνθητι ἐκεῖθεν εὐθὺς.»

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἔδωκε τὸ κρήδεμνον καὶ ἐβυθίσθη εὐθὺς εἰς τὴν κυμαινομένην θάλασσαν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολλὰ μέχρι τοῦδε παθῶν ἐδυσπίστει εἰς τὴν θεάν, φοβούμενος μήπως ἡ συμβουλὴ, νὰ ἀφήσῃ τὸ πλοῖον, ὑπέκρυπτε δόλον τινα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐσκέφθη μόνον νὰ ἐγκαταλίπη τὴν σχεδιάν, ἐὰν τὰ ὑπερμεγέθη κύματα ἀποσυνθέσωσιν αὐτήν. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐσκέπτετο ταῦτα, ὑψώθη μέγα κύμα τρομερὸν ὅσῳ βουνόν, τὸ ὁποῖον διεσκόρπισεν ἄλλα ἄλλαχοῦ τὰ ξύλα τῆς σχεδίας, ὡς ἀνε-

μος σφοδρὸς τινάξει θημῶνα ξηρῶν ἀχύρων. Εὐθὺς τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκαββαλίκευσε ἐν πλεόν ξύλον καὶ ἐξεδύθη τὰ φορέματά του, ἔδασε τὸ κρήδεμνον καὶ ἔπεσε ἐπὶ τὴν θάλασσαν πρηγῆς μὲ τεταμένας χεῖρας. Ὁ δὲ Ποσειδῶν ἰδὼν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε· «Δὲν θὰ ἐξέλθῃς πιστεύω παραπονεμένος ἐκ τῆς θαλάσσης, ἥτις ἀκόμη ἱκανὸν χρόνον θὰ σὲ φιλοξενήσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς!» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἤλαυγε μὲ τοὺς ἀθανάτους ἵππους εἰς Αἰγᾶς, εἰς τὸ πᾶγχρυσὸν μέγαρόν του.

Ἡ Ἀθηναῖα ἤλέησε τὸν Ὀδυσσεῖα παλαιόντα πρὸς τὰ ἄμετρα κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀνέμους κατέπαυσε, μόνον δὲ τὸν Βορρᾶν ἀφήκε νὰ πνέῃ, ὅστις κυλίων πρὸ τοῦ Ὀδυσσεῖος τὰ κύματα παρεσχεύαζεν αὐτῷ ἀπονώτερον πλοῦν. Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἐκολύμβα ὁ Ὀδυσσεύς. Τῇ δὲ τρίτῃ, ἀνατείλωντος τοῦ ἡλίου, ὁ μὲν ἀνεμὸς ἔπαυσε, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εὐρέθη πλησίον τῆς γῆς τῶν Φαιάκων, καὶ περιχαρῆς παρετήρησε τὴν δρυμῶδη ἀκτὴν τῆς χώρας. Ἀλλ' ἀπελπισμὸς κατέλαβεν αὐτὸν πάλιν, ὅτε παρετήρησεν ὅτι ἡ ἀκτὴ ἦτο ἀπόκρημνος καὶ δυσανάβατος. Ἐν ᾧ δὲ ἐσχέπτετο τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ, κύμα μέγα ὡς βουνὸν ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀκτὴν. Ἐκεῖ δὲ ἐκρατεῖτο, καὶ μὲ τὰς δύο τοῦ χεῖρας ἕως ὅτου τὸ κύμα παρῆλθεν. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του τὸ κύμα τὸν ἐκτύπησε μετ' ὀρμῆς ἐμπρὸς εἰς τὸ στήθος καὶ τὸν ἔρριψε πάλιν μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ χεῖρές του εἶχον ἐκδαρθῆ ἀπὸ τὰς πέτρας καὶ οὕτως ἔχω, ἐφέρετο εἰς τὸ πέλαγος. Καὶ θὰ ἀπώλετο ἐνταῦθα, ἂν μὴ λαβῶν θάρρος ἐξανίστατο ἐκ τοῦ κύματος καὶ παρετήρει τὴν ἐκβολὴν ποταμοῦ.

Ἐκεῖ πλεύσας ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν ἀκτὴν, ὅπου ἔπεσεν ἄπνευστος καὶ ἀναυδος ὑπὸ τοῦ ὑπερβολικοῦ καμάτου. Ὡς δὲ συνῆλθεν, ἔλυσεν εὐθύς τὸ κρήδεμνον καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, ὁπόθεν ἔλαβεν αὐτὸ ἡ θεά. Ἐπειτα ἀνέβη εἰς τὴν γῆν, ἠσπάσθη ὑπὸ χαρᾶς τὸ πολυπόθητον χῶμα καὶ ἐζήτησε τόπον νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα. Εἰς ἓν μέρος ἴσταντο πλησίον ἀλλήλων μία ἐλαία καὶ μία ἀγριελαία, ὧν οἱ κλάδοι ἦσαν τόσον πυκνοὶ, ὥστε οὔτε βροχὴ οὔτε ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διεπέρων. Ἐκεῖ κατεκλίθη, σκεπασθεὶς μὲ φύλλα καλῶς, ὡς σκεπάζουν συνήθως τὸ πῦρ μὲ στάκτην διὰ νὰ μὴ σβέσῃ, ὅπου ἀμέσως ἐκοιμήθη βαθέως δι' ὅλης τῆς νυκτός.

§ 13. ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΝΑΥΣΙΚΑ.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Ὀδυσσεὺς καταπεπονημένος ὑπὸ τῶν φροντίδων καὶ τοῦ καμάτου ἐκοιμᾶτο ὑπὸν βαθύν, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ πιστὴ αὐτοῦ προστάτις, μετέβη εἰς τὴν πόλιν τῶν Φαιάκων, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου. Ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο ἡ ὠραία κόρη τοῦ βασιλέως Ναυσικᾶ ἐντὸς πολυτελοῦς δωματίου, ἐκατέρωθεν δὲ τῆς καλῶς κεκλεισμένης ὑρας ἐκοιμῶντο καὶ δύο θαλαμηπόλοι. Ἡ Ἀθηνᾶ εἰσῆλθεν ὡς πνοὴ εἰς τὸ δωμάκι καὶ στάσα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τῆς Ναυσικᾶς ὠμίλησε πρὸς αὐτὴν τὰ ἑξῆς:

«Διὰ τί εἶται τόσον πολὺ ἀμελῆς Ναυσικᾶ. Δὲν βλέπεις ὅτι ὅλα τὰ φορέματα εἶνε ἀπλυτα, ἐν ᾧ πλησιάζει ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου σου, ὅπου καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῆς ὠραῖα φορέματα, νὰ χαρίσῃς δὲ καὶ ἄλλα εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ. Τοὺς ἐργατικούς ἀνθρώπους

ἐπαινεῖ ὁ κόσμος, ὁ δὲ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ χαίρουσιν, ὅταν ἔχωσι καλὰ τέκνα. Διὰ τοῦτο τῇ πρῶτῃ, ὡς ἐξημερώσῃ, ἄς ὑπάγωμεν νὰ πλύνωμεν, θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ νὰ σὲ βοηθήσω, διὰ νὰ τελειώσῃς ταχύτερον. Διότι τῇ ἀληθείᾳ δὲν θὰ μείνης πολὺν χρόνον ἄγαμος. Ἀπὸ τοῦδε σὲ ζητοῦσιν οἱ ἄριστοι τῶν Φαιάκων. Παρακάλεσε λοιπὸν τὸν πατέρα σου πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου νὰ σοὶ ἐτοιμάσῃ ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν διὰ νὰ μεταφέρῃς τὰ ζῶστρα, 1, τοὺς πέπλους 2, καὶ τὰ λαμπρὰ σκεπάσματα. 3, Καὶ διὰ σὲ εἶνε τοῦτο καλλίτερον ἢ νὰ μεταβῆς πεζῆ. Διότι οἱ πλυνοὶ 4, εἶνε πολὺ μακρὰν τῆς πόλεως.»

Οὕτως εἰποῦσα ἡ γλαυκῶπις Ἀθηναῖα ἀπέβη εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου λέγουσιν ὅτι εἶνε ἡ αἰωνία κατοικία τῶν θεῶν. Αὕτη οὔτε ὑπ' ἀνέμων ταρασσεται, οὔτε ὑπὸ βροχῆς βρέχεται, οὔτε χιῶν ἐπικάθηται, ἀλλ' ἀνέφελος οὐρανὸς εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπεράνω καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου εἶνε διακεχυμένη. Ἐκεῖ ζῶσιν ἐν χαρᾷ οἱ μάκαρες θεοὶ δι' ὄλου τοῦ χρόνου. Ἐκεῖ ἐπέστρεψεν ἡ Ἀθηναῖα, ἀφ' οὗ συνεβούλευσε τὴν κόρην.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἦλθεν ἡ πρῶτῃ καὶ ἐξύπνιτε τὴν Ναυσικᾶν. Εἶχε μείνει ἐκπληκτος διὰ τὸ ὄνειρον καὶ διευθύνθη διὰ τῶν δωματίων πρὸς τὸν πατέρα τῆς καὶ τὴν μητέρα τῆς νὰ διηγηθῇ τοῦτο, τοὺς ὁποίους εὔρεν ἐντὸς τῆς αἰθούσης. Ἡ μήτηρ ἐκάθητο πλησίον τῆς ἐττίας μετὰς ὑπηρετρίας τῆς κλώθουσα μετὰ τὴν ἡλακάτην ἔρια θαλασσοπόρφυρα. Τὸν δὲ πατέρα τῆς ἀπήντητε πορευόμενον εἰς τὴν βουλήν, ὅ του τὸν εἶχον καλέσῃ οἱ εὐρε-

1) Ζῶαι ἐξ ὑράσματος, αἵνες, καὶ αἵται ἐκλύοντο. 2) Τεφορίματα. 3) Σκεπάσματα μετὰ πολλὰ χρώματα δι' ὅ, ἐκάλυπτον τὴν κλίμακα καὶ τὰ κηθίσματα. 4) Φρέγχα, γούνας.

νεῖς Φαίακες. Σταθεῖσα δὲ πολὺ πλησίον τοῦ ἡγαπημένου πατρός της εἶπε:

«Καλὲ παπᾶ μου, κάμε μου τὴν χάριν νὰ εἴπῃς νὰ μοὶ ἐτοιμάσωσιν ἄμαξαν διὰ νὰ ὑπάγω νὰ πλύνω τὰ φορέματά μας εἰς τὸν ποταμόν! Εἶνε ὅλα ἄπλυτα, καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῆς, ὅταν μεταβαίνῃς νὰ συνεδριάξῃς, καθαρὰ ἐνδύματα.» Ἐχεις δὲ πέντε υἱοὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα, οἱ δύο εἶνε ὑπανδρευμένοι, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἄγαμοι, εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας των. Αὐτοὶ θέλουν νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸν χορὸν πάντοτε μὲ νεόπλυτα φορέματα. Δι' ὅλα δὲ ταῦτα πρέπει νὰ φροντίζω ἐγώ.»

Ταῦτα εἶπε, διότι ἐντρέπετο νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν πατέρα της περὶ τοῦ γάμου της.

Ὁ πατὴρ ὁμῶς ἐνόησε τὰ πάντα καὶ ἀπεκρίθη. «Κόρη μου δὲν σοὶ ἀρνοῦμαι τίποτε, οὔτε τὴν ἄμαξαν, οὔτε ὅ,τι ἄλλο θελήσῃς. Ὑπαγε, καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ἄς σοὶ ἐτοιμάσωσι καλὸν ἄμάξιον διὰ τὸν σκοπὸν σου.»

Ταῦτα εἶπε καὶ διέταξε τοὺς ὑπηρετάς νὰ ἐτοιμάσωσι τὴν ἄμαξαν. Εὐθὺς δὲ ἐξήγαγον τὰς ἡμιόλους καὶ τὰς ἔξευξαν. Ἡ δὲ Ναυτικᾶ ἔφερεν ἐκ τοῦ θαλάμου τὰ πολύτιμα ἐνδύματα καὶ τὰ ἀπέθεσεν ἐντὸς τῆς ἀμάξης. Ἡ δὲ μήτηρ ἔθεσεν ἐντὸς κιβωτίου τροφήν καὶ διάφορα φαγητὰ, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐντὸς αἰγείου ἀσχοῦ ἐξαίρετον οἶνον. Ἡ δὲ νέα κόρη ἀνέβη εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἡ μήτηρ της τῇ ἔδωκεν ἐντὸς χρυσῆς ληκύθου 1) ὑγρὸν ἔλαιον νὰ ἀλειφθῇ, ὅταν λουσθῇ μὲ τὰς ἀμφιπόλους της. Ἐπειτα ἔλαβε τὴν μᾶστιγα καὶ τὰ λάμποντα ἡνία καὶ ἐμάστιξε διὰ νὰ τρέξωσι. Κρότος ἀντήχησεν, αἱ δὲ ἡμιο-

1 Βωκίλιον μὲ χέρια διὰ νὰ τὸ κρεμῶν.

νοι ἐτανύθησαν προθύμως καὶ ἔφερον καὶ αὐτὴν καὶ τὰ ἐνδύματα ὡς καὶ τὰς θαλαμηπόλους εἰς τοὺς πλυνούς.

Οὕτω δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν λαμπρὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ἦσαν οἱ ἀέναοι πλυνοὶ, πολὺ δὲ ὕδωρ καλὸν ἀνέβλυζεν εἰς αὐτούς, ὥστε νὰ καθαρίζωνται καὶ πολὺ ρυπαρὰ ἐνδύματα. Τότε ἔλυσεν ἐκ τῆς ἀμάξης τὰς ἡμιόβους καὶ τὰς ἔφερε πλησίον τοῦ ποταμοῦ νὰ βοσκῆσουν. Τὰ δὲ ἐνδύματα ἐκ τῆς ἀμάξης ἔφερον εἰς τὸ νερὸν καὶ τὰ ἐστοίβαξαν ταχέως εἰς τοὺς βόθρους ὡσάν νὰ ἡμιλλῶντο. Ἄφ' οὗ δὲ ἔπλυναν καὶ ἐκαθάρισαν πάντα, τὰ ἤπλωσαν κατὰ σειρὰν πλησίον τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῶν χαλίκων, τὰ ὅποια εἶνε πολὺ καθαρὰ ὑπὸ τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος. Ἐπειτα ἐλούσθησαν καὶ ἐχρίσθησαν μὲ ἔλαιον, καὶ ἐκάθισαν νὰ φάγωσι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, περιμένουσαι νὰ στεγνώσουν τὰ φορέματά των εἰς τὸν ἥλιον. Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ αἱ ὑπηρέτριαι καὶ ἡ Ναυσικᾶ, τότε ἀπέβαλον τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς των καὶ ἤρχισαν νὰ παίζουσι τὴν σφαῖραν. Πρώτη δὲ μετραγούδια ἤρχισε τὸ παιγνίδιον ἡ λευκώλενος Ναυσικᾶ. Ὡς ἡ Ἄρτεμις, τῆς ὁποίας μεγάλη εὐχαρίστησις εἶνε νὰ κυνηγῆ κάπρους ἢ ἐλάφους κατερχομένη ¹) ἀπὸ τὰ μακρὰ ὄρη ἢ τὸν Ταύγετον ἢ τὸν Ἐρύμανθον, αἱ δὲ νύμφαι τοῦ ἀγροῦ τὴν συνοδεύουσι χαίρουσαι καὶ αὐταί, καὶ ἡ Λητώ ἀγαλλομένη προσβλέπει αὐτὴν, διότι ἡ θυγάτηρ τῆς εἶνε πασῶν τῶν ἄλλων ὑψηλοτέρα καὶ εὐδιάκριτος, μολονότι ὄλαι εἶνε ὠραῖαι, οὕτω διεκρίνετο καὶ ἡ ἀνθηρὰ κόρη μεταξὺ τῶν ἀμφιπόλων τῆς. Ἐν ᾧ δὲ ἔπαιζον τὴν σφαῖραν, ὠλίσθησεν αὐτὴ εἰς τὸν ποτα-

¹ Κατὰ τὴν κατάβασιν τὸ ἀνκιστήμα φθίνειται μεγαλείτερον.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μόν. Τότε αἱ θαλαμηπόλοι ἐκραύγασαν μέγα καὶ ἐξύπνητεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς ὅστις καθίσας ἐσυλλογιζέτο, λέγων μὲ τὸν νοῦν του τὰ ἐξῆς·

«ὦχ! δυστυχία μου! εἰς τίνων πάλιν ἔφθασα ἀνθρώπων γῆν; Ἄρά γε εἶνε ἄδικοι καὶ ἄγριοι καὶ ὕβριτται, ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς. Μοὶ ἐφάνη ὡς φωνὴ γυναικεία τῶν Νυμφῶν βεβαίως, αἵτινες κατοικοῦσι τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας. Ἀληθῶς θὰ εἶμαι πλησίον ἀνθρώπων ὀμιλούντων. Ἄς ἴδω ὁ ἴδιος τί συμβαίνει.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξετρώπωνεν ἀπὸ τοὺς θάμνους. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ὀλόγυμνος, ἔκοψε μὲ τὴν χονδρὴν χεῖρά του ἓνα κλάδον ἀπὸ τὸ δάτος, ὅπως καλύψῃ τὴν γυνότητά του. Καὶ οὕτω προεχώρει πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἤκουτε φωνάς. Καθὼς δὲ τὰ κοράσια εἶδον ἄνδρα ἠφανισμένον ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἤρχισαν νὰ τρέμουν καὶ ἔτρεχον ἄλλαι ἀλλαχοῦ κατὰ τὸν αἰγιαλόν. Μόνη ἢ Νausικᾶ ἔλαβε θάρρος καὶ ἔμεινεν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διελογιζέτο τί νὰ πράξῃ νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς κόρης καὶ νὰ παρακαλέτῃ αὐτὴν νὰ τῷ δώσῃ φορέματα καὶ νὰ τῷ δείξῃ τὴν πόλιν ἢ ἀπὸ μακρὰν νὰ τὴν παρακαλέσῃ μὲ γλυκεῖς λόγους. Ἐθεώρησε καλλίτερον τὸ δεύτερον καὶ μακρόθεν σταθεῖς εἶπεν· «Ἰκέτης προσπίπτω σοι, θεά. Βεβαίως θεὰ φαίνεσαι νὰ εἶσαι, ἢ εἶσαι ἀνθρώπος; Ἄν εἶσαι θεά, θὰ εἶσαι βεβαίως ἢ Ἄρτεμις, ἢ κόρη τοῦ μεγάλου Διὸς. Εἶσαι ἀπαράλλακτος μὲ αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν ὠραιότητα καὶ κατὰ τὸ ἀάπτημα καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸν κορμόν. Ἄν δὲ εἶσαι θνητὴ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατοικοῦσι τὴν γῆν, τρισμάκαρες ὁ πατήρ σου καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ σου, τρισ-

Εύκαι

Ἰσχυρὸν γὰρ ἐρεῖται
 μάκαρες δὲ καὶ οἱ ἀδελφοί σου. Βεβαίως ἡ ψυχὴ αὐτῶν
 εὐφραίνεται πάντοτε ἕνεκα σοῦ, ὅταν βλέπωσι τοιοῦτον
 βλαστόν των νὰ προβαίη εἰς τὸν χορόν. Ἐκεῖνος δὲ θά
 εἶνε εὐδαιμονέστατος ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὅστις λάβῃ
 τοιαύτην γυναῖκα, σύζυγον. Διότι ἐγὼ δὲν εἶδον ἀκόμη
 μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τοιοῦτον πλάσμα, οὔτε ἀνδρα
 οὔτε γυναῖκα, καὶ ὅταν σὲ βλέπω μὲ καταλαμβάνει
 θαυμασμός. Εἰς τὴν Δῆλον εἶδόν ποτε ἀναβλαστάνοντα
 τοιοῦτον κορμὸν νέου φοίνικος πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ
 Ἀπόλλωνος. Διότι μετέβην κατὰ τὸ πολυπαθὲς ταξει-
 διόν μου καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, συνοδευόμενος ὑπὸ
 πολλοῦ λαοῦ. Οὕτως ἐθαύμαζον ἰδὼν καὶ τὸν κορμὸν ἐ-
 κείνον διότι ἡ γῆ δὲν ἀνεβλάττησε τοιοῦτο δένδρον, ὡς
 θαυμάζω καὶ σὲ, ὦ γύναι, καὶ ἐκπλήττομαι καὶ φοβοῦ-
 μαι νὰ πλησιάσω διὰ νὰ προσπέσω εἰς τὰ γόνατά σου
 ἐκέτης. Μεγάλῃ δὲ συμφορᾷ μὲ κατέχει. Χθὲς μόλις ἐ-
 λυτρώθην ἀπὸ τὴν Ὠκυγίαν, ἐταλαιπωρήθην εἴκοσιν ὀ-
 λας ἡμέρας ὑπὸ τῶν φοβερῶν κυμάτων καὶ τῶν σφοδρῶν
 ἀνέμων. Τώρα δὲ θεὸς τις μὲ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς παραλίας
 ταύτης, διὰ νὰ πάθω φαίνεται καὶ ἐνταῦθα ἀκόμη καμ-
 μίαν συμφορὰν, διότι δὲν πιστεύω νὰ ἐτελείωσαν τὰ βάρ-
 σανά μου. Ἀκόμη μοι ὤρισαν οἱ θεοὶ πολλὰ νὰ ὑποστῶ.
 Ἄλλ' ὦ βασίλισσα, ἐλέησέ με, διότι πρὸς σὲ ἔρχομαι
 πρώτην κατόπιν τόσων δυστυχημάτων. Οὐδένα ἄλλον
 γνωρίζω ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κατοικοῦσι τὴν πόλιν
 καὶ τὴν γῆν ταύτην. Δειξόν μοι παρακαλῶ, τὴν πόλιν κα-
 δός μοι κἀνὲν κομμάτι πανὶ διὰ νὰ σκεπασθῶ, ἂν ἔτυχ
 νὰ λάβῃς κἀνὲν περιτύλιγμα τῶν ἐνδυμάτων σου. Εἶθ
 οἱ θεοὶ νὰ σοὶ δώσωσιν ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου, ἂν

δρα καὶ οἶκον καὶ ὁμόνοιαν ποθητήν· διότι οὐδὲν ἄλλο εἶνε μεγαλείτερον καὶ καλλίερον ἢ ὅταν ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ ἀνὴρ καὶ γυνή. Τοιοῦτο ζεῦγος φθονοῦν μὲν οἱ ἔχθροί των ἐπαινοῦσι δὲ οἱ καλοὶ ἄνθρωποι. Καὶ πολλάκις καὶ οἱ ἴδιοι ἀκούουν τοὺς ἐπαίνους.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ λευκώλενος Ναυσικᾶ:

«Ξένε, βλέπω ὅτι δὲν στερεῖσαι οὔτε εὐγένειαν ψυχῆς οὔτε νοῦν. Τὰ ἀγαθὰ διανέμει ὁ Ζεὺς αὐτὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς κακοὺς καὶ εἰς τοὺς καλοὺς εἰς ἕκαστον ὅπως θέλει. 1) Καὶ φαίνεται εἰς σέ ἔδωκε τοιοῦτα, τὰ ὅποια ὅμως σὺ πρέπει νὰ ὑποφέρης. Τώρα δὲ φ' οὗ ἔφθασες εἰς τὴν πόλιν μας καὶ εἰς τὸν τόπον μας, ἐνθά στερηθῆς οὔτε ἐνδυμάτων οὔτε ἄλλου τινός. Εἰς τὴν χώραν ταύτην κατοικοῦσιν οἱ Φαίακες, ἐγὼ δὲ εἰμι θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς χώρας Ἀλκινόου.»

Ἐπὶ τοὺς λόγους τούτους ἐστράφη ἡ Ναυσικᾶ πρὸς τοὺς ἀμφιπόλους τῆς καὶ ἐκάλεσε νὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ μὴ φοβηθῶσι τὸν ξένον. «Οὗτος «λέγει» δὲν εἶνε κτηνός, ἀλλ' ἄνθρωπος περιπλανηθεὶς καὶ ἄξιος περιουσίης, ὡς ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν πρὸς πάντα ξένον καὶ πρὸς πάντα ἐπαίτην. Ὁ ξένος καὶ ὁ ἐπαίτης ἴσμεν ἄνθρωποι τοῦ Διός. Διὰ τοῦτο δώσατε εἰς αὐτὸν φαγεῖν καὶ ποτὸν, ὁδηγήσατε δὲ καὶ εἰς καλὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ ὑπήνεμον, ἵνα καθάρῃ τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας τῆς θαλάσσης, δώσατε δὲ καὶ ἐνδύματα ἰδικά ἵνα νὰ ἐνδυθῇ.» Αἱ ὑπηρέτριαι ἔπραξαν ὅπως διέταξεν ἡ βασιλόπαις. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ἀφ' οὗ ἐλούσθη, καὶ ἠκίφθη μὲ εὐῶδες ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη τὰ νέα φορέματα, ἐπεβλήθη ἐντελῶς καὶ ἀνέκτησε τὴν προτέραν αὐτοῦ

1) Ὁ θεὸς παρουσιάζεται εὐχάριτος.

ώραιότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν. Οὕτω δ' ἔχων ἐπορεύθη κατὰ μέρος πλησίον τῆς θαλάσσης.

Ἡ δὲ Ναυσικᾶ ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα ἐθαύμασε καὶ εἶπε πρὸς τὰς ὑπηρετρίαι· «Εἶθε τοιοῦτος ἀνὴρ νὰ μὲν ἦτο προωρισμένος ὡς σύζυγος κατοικῶν ἐνταῦθα καὶ εὐχαριστούμενος νὰ μένη ἐδῶ. Ἀλλὰ δότε εἰς αὐτὸν φαγητὸν καὶ οἶνον.» Αἱ ὑπηρέτριαι εὐθὺς παρέθηκαν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα φαγητὸν καὶ ποτὸν καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ἔτρωγε μετὰ σπουδῆς, διότι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦτο νῆστις.

§ 14. ΝΑΥΣΙΚΑΣ ΦΡΟΝΗΣΙΣ.

Ὅτε δὲ τὰ φορέματα εἶχον στεγνώσει, διέταξεν Ναυσικᾶ νὰ συλλέξωσιν αὐτὰ καὶ νὰ ἀποθέσωσι καλὰ διπλωμένα εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ νὰ ζεύξωσιν ὑπ' αὐτὰς τὰς ἡμιόλους. Ἀφ' οὗ δὲ πάντα ἐξετελέσθησαν ἀνέειπε αὐτῇ ἐπὶ τοῦ ὀχήματος καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐξῆς λόγους:

«Ἐγέρθητι, ξένε, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου. Μοὶ φαίνεται ἄνθρωπος ποσυνετός καὶ διὰ τοῦτο θὰ πράξης ὅ,τι θὰ σοὶ εἶπω. Ὅσα μὲν εἶμεθα ἐκτὸς τῆς πόλεως, δὲν πειράζει, ἀλλὰ λούθει καὶ σὺ μετὰ τῶν θεραπαινίδων πλησίον τοῦ ὀχήματος. Ὅταν ὁμως πλησιάσωμεν εἰς τὴν πόλιν, εἴνε ἀνάγκη νὰ μείνης ὀλίγην ὥραν, μέχρις οὗ ἡμῶν φθάσωμεν εἰς τὰ βασίλεια τοῦ πατρός μου. Φοβοῦμαι γὰρ ξένε τὴν κακὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων. Εὐθὺς ὡς ἔλθωμεν ἡμᾶς ὁμοῦ πορευομένους, θὰ ἔλεγέ τις ἐκ μᾶλλον φιλοκατηγόρων· «Καὶ τίς εἶνε ὁ τόσον μεγαπρεπῆς καὶ ὠραῖος ξένος, ὅστις συνοδεύει τὴν Ναυσικᾶ»

ποῦ ἄρά γε τὸν εὔρε; ἐξ ἅπαντος θὰ εἶνε ὁ μέλλων σύζυγός της. Βεβαίως ἀφ' οὗ δὲν καταδέχεται κἀνένα ἐκ τῶν πατριωτῶν της ὡς σύζυγον, βλέπετε περιεμάζευσε ξένον.» Τοιοῦτοι λόγοι, ξένη εἶνε ὄνειδος δι' ἐμέ. Καὶ ἐγὼ αὐτὴ θὰ κατηγόρουν πᾶσαν ἄλλην κόρην, ἣτις θὰ συναναστρέφετο ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν γονέων της ἐλευθέρως μὲ ἄνδρα. Ἐννόησον λοιπὸν καλῶς τοὺς λόγους μου, ὦ ξένη, διὰ νὰ ἐπιτύχῃς τὸ ταχύτερον παρὰ τοῦ πατρός μου τὴν εἰς τὴν πατρίδα σου ἀποστολήν. Μείνε καθὼς σοὶ εἶπον ἔξω τῆς πόλεως ὀπίσω, καὶ ὡς ἡμεῖς φθάσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου, τότε εἰσέρχεσα καὶ σὺ εἰς τὴν πόλιν καὶ ζητεῖς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου. Καὶ σὺ αὐτὸς εἶνε εὐχολὸν νὰ τὰ ἀναγνωρίσῃς, διότι δὲν εὐρίσκεται ἄλλη οἰκία ἐν τῇ πόλει ὁμοία πρὸς τὴν ἰδικήν μας. Ἄλλὰ καὶ παιδίον ἠδύνατο νὰ σὲ ὀδηγήσῃ. Ὡς δὲ φθάσῃς εἰς τὴν οἰκίαν μας, νὰ δράμῃς κατ' εὐθείαν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ὁ μὲν πατήρ μου κάθηται ἐπὶ θρόνου, ἡ δὲ μήτηρ μου πλησίον τῆς ἐστίας κλώθει μετὰ τῶν θεραπαινῶν της ἔρια. Ἐκεῖ ἐλθὼν πρόσπεσε εἰς τὴν μητέρα μου καὶ παρακάλεσε αὐτὴν νὰ σὲ συνδράμῃ, ὅπως ἔλθῃς, δυστυχῆ, εἰς τὴν πατρίδα σου.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ναυσικᾶ καὶ ἐπληξε διὰ τῆς μάστιγος τὰς ἡμιόνους. Καὶ αἱ μὲν ἡμιόνοι ἤθελον νὰ τρέχωσι λίαν ταχέως, ἀλλὰ ἐπέιχεν αὐτὰς ἡ Ναυσικᾶ ἐπιμελουμένη τῶν ἀμφιπόλων καὶ τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅπως μὴ μείνωσιν ὀπίσω πεζῇ ἐρχόμενοι. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ βῆ, εἶχον πλησιάσει εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἔμεινε παρὰ τὸ ἄλσος· ἐνταῦθα παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς σταθεῖς προσευχήθη πρὸς τὴν θεάν, νὰ εὐσπλαγ-

χρισθῆ αὐτὸν καὶ νὰ καταστήτῃ εὐμενεὶς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἐμελλε νὰ ζητήσῃ τὴν φιλοξενίαν.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα προσηύχето ὁ Ὀδυσσεὺς, ἡ Νausικᾶ ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔνθα τὴν ὑπεδέχθησαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς, ἔλυσαν τὰς ἡμιόνους ἀπὸ τῆς ἀμάξης καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τὰ ἐνδύματα. Ἡ δὲ Νausικᾶ διευθύνθη εἰς τὸν θάλαμον τῆς, ὅπου τῆς ἦναπτεν, ἡ γράα Ἡπειρώτις Εὐρυμέδουσα πῦρ καὶ παρεσκεύαζε τὸ δεῖπνον.

Ἐν τούτοις ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἀγαπῶσα αὐτὸν ἔλαβε τὴν μορφήν νέας κόρης βασταζούσης στάμναν. Καὶ ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐφανερῶθῃ ἔμπροσθέν του.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπλησίασε καὶ εἶπε:

«Κόρη μου, δὲν μοῦ δεικνύεις τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀλκινόου τοῦ βασιλέως; Εἶμαι ξένος, ἐκ μεμακρυσμένων χωρῶν, πολυπαθῆς καὶ δὲν γνωρίζω οὐδένα οὔτε ἐν τῇ πόλει οὔτε ἐν τῇ ἐξοχῇ.»

Ἡρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Εὐχαρίστως, ξέने, πάτερ μου. Ἡ οἰκία τοῦ βασιλέως εἶνε πλησίον τῆς ἰδικῆς μας. Ἐγὼ πηγαίνω ἐμπρὸς καὶ ἀκολούθει σὺ κατόπιν, χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃς οὐδὲ νὰ δείξῃς εἰς κανένα τῶν ἐνταῦθα ἀνθρώπων ὅτι εἶσαι ξένος. Αὐτοὶ δὲν εἶνε πολὺ φιλόξενοι. Εἶνε ἀνθρωποὶ τῆς θαλάσσης πλέοντες εἰς μακρὰς χώρας με πλοῖα ταχέα ὡς πτηνά.»

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἐπορεύθη αὐτὴ μὲν ἐμπρὸς, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ κατόπιν. Οὐδεὶς δὲ τῶν Φαιάκων ἐνόησε τὸν Ὀδυσσεῖα, διότι εἶχεν ἡ Ἀθηναῖα καλύψῃ αὐτὸν δι' ὀμίχλης. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς ἐθαύμαζε τοὺς λιμένας,

καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τὰς ἀγορὰς τῶν ἡρώων, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὠχυρωμένα διὰ πασσάλων, πάντα ἄξια θαυμασμοῦ. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ βασιλεια τοῦ Ἀλκινόου τότε εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα:

«Οὗτος ἐδῶ εἶνε, ξένε πάτερ μου, ὁ οἶκος, τὸν ὁποῖον με παρεκάλεσες νὰ σοι δείξω. Θὰ εὖρης τοὺς βασιλεῖς εἰς τὸ συμπόσιον. Σὺ ὅμως προχώρησε ἀφόβως· διότι ὁ θαρραλέος ἄνθρωπος καὶ ἂν ἔλθῃ ἐκ ξένης χώρας, ἐπιτυχάνει καλλίτερον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Θα ζήτησης δὲ πρῶτον εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν βασιλίσσαν, ἣτις ὀνομάζεται Ἀρήτη. Αὕτη εἶνε σύζυγος τοῦ Ἀλκινόου καὶ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὅσον δὲν τιμᾶται κάμμία ἄλλη γυνὴ εἰς τὸν κόσμον ἐξ ὄλων τῶν γυναικῶν, ὅσαι τὴν σήμερον εἶνε ὑπανδρευμένοι καὶ κυβερνῶσι τὸν οἶκόν των. Ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ σύμπας ὁ λαὸς τῶν Φαιάκων τὴν σέβονται ὡς θεάν. Εἶνε γυνὴ καὶ φροντίζει ὡς μήτηρ περὶ αὐτοῦ, πᾶσαν δὲ διχόνοιαν μεταξὺ τῶν πολιτῶν διαλύει πλήρης ἀγαθότητος. Ἄν αὕτη, ξένε μου, σὲ λυπηθῇ, θὰ σὲ στείλῃ εἰς τὴν κατρίδα καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου.»

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ Ἀθηναῖα ἔγεινεν ἄφαντος καὶ ὑπεράνω τῆς θαλάσσης φερομένη ἔφθασεν εἰς τὴν λαμπρὰν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, ὃν εἶχεν αὕτη οἰκοδομήσῃ ὁ Ἐρεχθεύς. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἴστατο ὄλως ἐκπεπληγμένος ἔμπροσθεν τῶν θαυμασιῶν ἀνακτόρων, τὰ ὁποῖα ἔλαμπον ὡς λάμπει ὁ ἥλιος ἢ ἡ σελήνη. Οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐκ στίλβοντος χαλκοῦ, ἢ πύλη χρυσοῦ με ἀργυρᾶς παραστάδας καὶ χαλκοῦν κατώφλιον. Ἐκατέρωθεν δὲ αὐτῆς ἴσταντο κύνες ἐξ ἀργύρου καὶ χρυ-

σοῦ, ἔργον τοῦ Ἡφαίστου, φυλάττοντες τὴν οἰκίαν. Ἐντὸς δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν τριγύρω εἰς τοὺς τοίχους ἦσαν ὠραιόταται ἑδραὶ κεκαλυμμέναι μὲ πολυτίμους τάπητας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθηντο οἱ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων συμποσιάζοντες. Ἐπὶ ὑψηλῶν δὲ βάθρων ἴσταντο νεανίτκοι ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι, ἔχοντες εἰς τὰς χεῖράς των ἀνημμένας λαμπάδας δι' ὧν ἐφωτίζετο τὴν νύκτα ἢ αἴθουσα ἐν καιρῷ συμποσίου. Ὑπηρέτουν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα πεντήκοντα ὑπηρέτριαι. Καὶ ἄλλαι μὲν ἄλεθον τὸν σῖτον εἰς τὸν μύλον, ἄλλαι δὲ ἐκάθηντο καὶ ὑφαινον ἢ ἐνήθον μὲ τὴν ἡλακάτην καὶ τὸν ἄτρακτον. Τὰ δὲ ἐργόχειρα καὶ τὰ ὑφάσματα τῶν γυναικῶν τῆς Σχερίας ἦσαν ὀνομαστά μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἦσαν καὶ οἱ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ὡς τολμηροὶ θαλασσοπόροι. Ἐκτὸς δὲ τῆς αὐλῆς πλησίον τῆς πύλης ὑπῆρχεν εὐρύς κήπος τεσσάρων στρεμμάτων πανταχόθεν πεφραγμένος μὲ ὑψηλὸν τεῖχος. Ἐκεῖ ἦσαν ὑψηλὰ δένδρα πολλὰ φέροντα καρποὺς ὠραιοτάτους, ἀχλαδιὰ καὶ ροιαὶ καὶ μηλέαι, γλυκύταται συκαὶ καὶ ἀκμαῖαι ἐλαταί. Τὰ δένδρα ταῦτα καρποφοροῦσι καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ χειμῶνα καὶ θέρος. Καὶ ἄλλα μὲν ἀνθίζει ἢ γλυκεῖα πνοή τοῦ Ζεφύρου, ἄλλα δὲ πάλιν ὠριμάζει. Τὸ μαρανθὲν ἀχλάδιον διαδέχεται τὸ νέον ἀχλάδιον, τὸ παλαιὸν μῆλον τὸ νέον μῆλον, τὸ σῦκον τὸ ἄλλον σῦκον. Ἐκεῖ εἶνε πεφυτευμένη καὶ ἄμπελος πολύκαρπος. Καὶ ἄλλας μὲν σταφυλὰς ἠλιάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἡλιακωτοῦ ἔχοντες ἡπλωμένας, ἄλλας δὲ ἤδη τρυγῶσι καὶ ἄλλας πατοῦσιν ἐν τοῖς ληνοῖς.

Ἐκεῖ βλέπεις ἄλλας μὲν σταφυλὰς ἁώρους, ἄλλας δὲ μόλις ἀνθη, καὶ ἄλλας ἤδη περκαζούσας (παρδαλὰς). Τέλος δὲ εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ κήπου ἦσαν παντοῖαι

πρασιαὶ μὲ θαλερὰ φυτὰ παντοῖα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ δύο κρήναι. Καὶ ἡ μὲν διαρρέει ἐλικοσιδῶς ὅλον τὸν κήπον, ἡ δὲ ἄλλη ἐξέρχεται ὑπὸ τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας, ὅπου ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι.

§. 15. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΑΛΚΙΝΟΟΝ.

Ταῦτα πάντα ἔμενε καὶ παρετήρει μετὰ θαυμασμοῦ ὁ πολυπαθὴς ἦρως Ὀδυσσεύς. Ἄφ' οὗ δὲ παρετήρησεν ἀρχούντως, ἐβάδισε, μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου εὔρε τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων ποιοῦντας σπονδὰς εἰς τὸν Ἑρμῆν, διότι εἰς αὐτὸν ἐποίουν τελευταίως σπονδὰς, ὅταν ἤρχετο ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Καὶ χωρὶς νὰ ἴδωσιν αὐτὸν, ἔφθασε πλησίον τῆς Ἀρήτης καὶ τοῦ Ἀλκινόου, καὶ ἤψατο τῶν γονάτων τῆς Ἀρήτης. Πάντες δὲ ἐξεπλάγησαν ἰδόντες αἰφνης ἔμπροσθέν των ἀνθρώπων ξένον καὶ ἀναυδοὶ παρετήρουν αὐτὸν μετὰ θαυμασμοῦ. Αὐτὸς δὲ καθικέτευσεν τὴν βασιλισσαν λέγων:

« Ἀρήτη, θύγατερ μεγάλου πατρὸς, ἔρχομαι μετὰ πολλὰς ταλαιπωρίας ἰκέτης πρὸς σὲ ὡς καὶ πρὸς τὸν σύζυγόν σου καὶ πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας τούτους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶθε οἱ θεοὶ νὰ χαρίσωσι βίον εὐδαίμονα καὶ ἕκαστος νὰ καταλίπη εἰς τὰ τέκνα του τιμὴν καὶ πλοῦτον. Βοηθήσατέ με νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Πολὺν χρόνον ὁ δυστυχὴς ὑποφέρω μακρὰν τῶν φιλητάτων μου.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκάθισεν ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν τέφραν τῆς ἐστίας πλησίον τοῦ πυρός. Οἱ δὲ Φαίακες ἐτήρουν βαθεῖαν σιωπὴν. Τέλος ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ ὁ γέρων Ἐχένος, ὅστις ἦτο ὁ πρεσβύτερος τῶν Φαία-

κων καὶ πολλὰ πράγματα εἶχεν ἴδη καὶ ἀκούσῃ, ἀνὴρ μὲ πολὺν νοῦν καὶ λόγον. Ὁ σεβάσμιος οὗτος γέρον εἶπε πρὸς τὸν Ἀλκίνοον.

« Ἀλκίνοε, εἶνε ἀπρεπὲς ὁ ξένος νὰ κάθηται χαμαὶ εἰς τὴν τέφραν τῆς ἐστίας. Σήκωσε αὐτὸν καὶ κάθισε ἐπὶ τοῦ θρόνου, φέρε δὲ καὶ οἶνον νὰ ποιήσωμεν σπονδάς εἰς τὸν Δία, ὅστις προστατεύει καὶ συντρέχει τοὺς σεβαστοὺς ἱκέτας. Ἄς παραθέσῃ δὲ εἰς αὐτὸν ἡ οἰκονόμος καὶ τροφήν ἐκ τῶν εὐρισκομένων. »

Ὁ Ἀλκίνοος εὐθύς ἐσήκωσε τὸν ξένον ἀπὸ τῆς ἐστίας καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ εἰς τὸν θρόνον τοῦ υἱοῦ του Λαοδάμαντος. Καὶ ἡ μὲν ὑπηρέτρια κατὰ τὰ εἰθισμένα ἔφερε πρόχουν χρυσὴν καὶ λεκάνην ἀργυρᾶν διὰ νὰ νεφθῇ ὁ ξένος, ἡ δὲ οἰκονόμος ἔστρωσε τράπεζαν καὶ ἔθηκεν ἐπ' αὐτῆς πολυειδῆ φαγητὰ καὶ οἶνον ἄφθονον ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφαγε καὶ ἔπιεν ὅσον ἤθελεν. Ὑπηρέτης δὲ ἐκέρασεν εἰς ἕκαστον ποτήριον οἴνου. Πάντες δὲ εὐχαρίστησαν τὸν Δία, διότι προστατεύει καὶ συνοδεύει τοὺς σεβαστοὺς ἱκέτας.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντα ταῦτα εἶχον τελειώσῃ, ὁ Ἀλκίνοος εἶπε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων, οἵτινες ἐσηκώθησαν νὰ ἀπέλθωσιν ἕκαστος εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ νὰ κοιμηθῶσι, τοὺς ἐξῆς λόγους.

« Αὖριον θὰ φιλεύσωμεν τὸν ξένον εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ θὰ προσφέρωμεν λαμπρὰν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς. Διὰ τοῦτο καλῶ καὶ ὑμᾶς νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὴν εὐωχίαν ταύτην εἰς ἣν θὰ παρευρεθῶσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι γέροντες τῶν Φαιάκων. Κατόπιν δὲ θὰ φροντίσωμεν νὰ ἀποστείλωμεν ἀσφαλῶς τὸν ξένον εἰς τὴν πατρίδα του ὅσον μακρὰν καὶ ἂν εἶνε αὕτη, ἐκτὸς ἂν εἶνε θεὸς τις.

Πολλάκις ἤξεύρομεν ὅτι οἱ θεοὶ ἐμφανίζονται λαμβάνοντες μορφήν ἀνθρώπου.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ σοφὸς Ὀδυσσεύς: «Ἄλκίνοε, ἀπόβαλε τὰς ἰδέας ταύτας. Ἐγὼ οὐδεμίαν ὁμοιότητα ἔχω πρὸς τοὺς θεοὺς οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὸ ἀνάστημα. Εἶμαι αὐτὸ δὴ τοῦτο ἀνθρώπος θνητός. Καὶ ἂν γνωρίζετε τινα, ὅστις νὰ ὑπέστη περισσότερα δυστυχήματα τῶν ἄλλων, πρὸς τοῦτον δύναμαι ἐγὼ νὰ παραβληθῶ κατὰ τὰς βασάνους. Τὰς ταλαιπωρίας ἐμοῦ, ὅσας ὑπέμεινα κατ' ἀπόφασιν τῶν θεῶν, εἶνε ἀδύνατον νὰ διηγηθῆ τις ὄλας. Ἄλλ' ἐπιτρέφατέ μοι νὰ δειπνήσω, εἰ καὶ μεγάλη λύπη κατέχει τὴν καρδίαν μου. Διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλο ὀχληρότερον τῆς κατηραμένης κοιλίας, ἢ ὁποία μᾶς διατάττει τυραννικῶς νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῆς καὶ τότε ἀκόμη, ὅταν σκληρῶς βασανίζομεθα καὶ βαρὺ πένθος κατέχῃ τὴν καρδίαν μας. Καὶ ἐμοῦ ἡ ψυχὴ εἶνε πλήρης θλίψεως ἀλλ' ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα μὲ κάμνουσι νὰ λησμονήσω τὰ δεινὰ μου καὶ νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ χορτάσω τὴν κοιλιάν μου. ὦ Φαίακες, προθυμοποιήθητε ὡς ἐξημερώση νὰ μὲ στείλητε τὸν δυστυχῆ εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄς ἶδω τὴν οἰκογένειάν μου, τὰ κτήματά μου, τοὺς οἰκείους μου καὶ τότε ἄς ἀποθάνω.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐποίησαν αἴσθησιν εἰς τὴν ψυχὴν πάντων καὶ ὅλοι εἶπον νὰ σταλῆ ὁ ξένος εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπειτα ἀνεχώρησεν ἕκαστος εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ νὰ κοιμηθῶσιν. Ἐμεινε δὲ ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν Ἄλκίνοον καὶ τὴν Ἀρήτην, ἣτις εἶχε καθίση πλησίον τοῦ Ὀδυσσεύς. Αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἐτακτοποιοῦν τὰ σκεύη τοῦ συμποσίου. Ἡ Ἀρήτη ἀνεγνώρισε τὰ ἐνδύ-

ματα τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ ἠρώτησε αὐτόν· «Ποῖος εἶσαι, ξέने, καὶ πόθεν ἔρχεσαι; ποῖος σοὶ ἔδωκε τὰ ἐνδύματα ταῦτα; Δὲν εἶπες ὅτι ἐπλανήθης εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὅτι μετὰ πολλὰς πλάνας ἔφθασες ἐνταῦθα;»

Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς :

«Βασίλισσα, τὰ παθήματά μου εἶνε τόσον πολλὰ, ὥστε εἶνε λίαν δύσκολον νὰ διηγηθῆ τις ταῦτα μετ' ἀκριβείας. Ἐπλέομεν μετὰ τῶν ἐταίρων μου εἰς τὴν πατρίδα, ὅτε τριχυμία μεγάλη συνέτριψε τὰ πλοῖά μας. Καὶ πάντες μὲν οἱ φίλοι μου ἐπνίγησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐγὼ δὲ μόνος ἐσώθην. Ἐννέα ἡμέρας ἐπὶ τρόπιδος τοῦ πλοίου ἐφερόμην ἐν τῇ θαλάσῃ παλαίων ἀπαύστως πρὸς ὑπερμεγέθη κύματα, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐν καιρῷ ζοφερᾶς νυκτὸς ἐρρίφθην εἰς νῆσόν τινα ὀνόματι Ὠκυγίαν, ἐνθα κατοικεῖ μόνῃ ἡ θεὰ Καλυψώ. Ἐνταῦθα ἔμεινα ἐπτὰ ἔτη κλαίων νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν θέσιν μου καὶ ἐνθυμούμενος τὴν οἰκογένειάν μου καὶ τὴν πατρίδα μου. Ἄλλ' ἡ θεὰ ἦτο ἀδυσώπητος καὶ δὲν με ἄφινε νὰ φύγω. Καὶ εἶχον ἀπελπισθῆ περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου μου καὶ ἡ ζωὴ ἐν τῇ νήσῳ μοὶ ἐφαίνετο ἔτε ὀκληροτέρα. Ἄλλ' ἡ θεὰ ἀρχομένου τοῦ ὀγδόου ἔτους μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἀπέλθω ἐπὶ σχεδίας δοῦσά μοι καὶ φαγητὰ καὶ οἶνον καὶ φορέματα. Καὶ ἐπὶ δεκαεπτὰ μὲν ἡμέρας ἔπλεον μὲ οὐριον ἄνεμον καὶ εἶχον φθάση πλησίον τῆς πατρίδος σας. Ὡς δὲ εἶδον τὰ σκιερὰ ὄρη αὐτῆς ἐχάρην μὴ γνωρίζων ὁ δυστυχῆς πόσαι σκληραὶ συμφοραὶ ἀκόμη μὲ περιέμενον. Εὐθύς τότε ἄνεμοι σφοδροὶ καὶ κύματα ὡς βουνὰ μοὶ ἔκλεισαν τὸν δρόμον. Ἡ σχεδία μου ὑψοῦτο καὶ κατεβυθίζετο μετ' ἐμοῦ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Καὶ ὅλη ἡ προσογὴ μου ἦτο νὰ μὴ γείνω ἀ-

νάρπαστος ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἀγῶνος, συνετρίβη ἡ σχεδιά μου καὶ ἐγὼ ἔπεσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ θεὸς τις μὲ εὐσπλαχνίσθη. Κολυμβῶν ἔφθασα χθές ἑσπέρας εἰς τὴν ξηρὰν, ὅπου ἐκοιμήθην μέχρι τῆς μεσημβρίας μεταξὺ θάμνων σκεπασθεῖς μὲ φύλλα τοῦ δάσους. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ κλίνη αἱ ἀμφιπόλοί σας παίζουσαι μὲ ἐξύπνησαν διὰ τῶν φωνῶν των. Ἀναστὰς δὲ εἶδον τὰς ἀμφιπόλους καὶ τὴν κόρην σας, ἧς ἡ παρουσία μοὶ ἐφαίνετο μᾶλλον θεία ἢ ἀνθρωπίνη. Παρεκάλεσα αὐτὴν νὰ ἐλεήσῃ τὴν θέσιν μου, καὶ μοὶ ἔδωκε μετὰ προθυμίας καὶ ἀφθονον τροφήν καὶ οἶνον καὶ ἐνδύματα. Ἡ φρόνησις τῆς κόρης σας εἶνε μεγάλη καὶ τοιαύτη, ὁποῖαν δὲν περιμένει νὰ εὔρη τις εἰς τοιαύτην νεαρὰν παρθένον, διότι πάντοτε ἡ νεότης στερεῖται φρονήσεως. Ἴδου ὅτι εἶχον νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὴν ἐρώτησίν σας.»

Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος :

«Ὅλα ὅσα ἔπραξεν ἡ κόρη μου, ξένε, εἶνε καλὰ, ἀλλ' ἐν δὲν μοὶ ἀρέσκει. Διὰ τί νὰ μὴ σὲ φέρῃ μαζῆ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀφ' οὗ εἰς αὐτὴν πρῶτον προσέπεσες;»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ σοφὸς Ὀδυσσεύς :

«Βασιλεῦ, μὴ κατηγόρει διὰ τοῦτο τὴν εὐγενῆ θυγατέρα σου. Αὐτὴ μὲ παρεκίνησε νὰ τὴν ἀκολουθήσω μετὰ τῶν ἀμφιπόλων της. Ἐγὼ ὁμῶς ἐνόμισα ὡς ξένος ἀνθρώπος καὶ μὴ γνωρίζων τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου σας ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθω μαζῆ της καὶ νὰ δυσареστήσω ἕως διὰ τοῦτο τοὺς γονεῖς της.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησε πάλιν ὁ Ἀλκίνοος :

«Ξένε μου, δὲν εἶνε λόγος διὰ τοῦτο νὰ δυσареστηθῶ. Τοῦναντίον θὰ ἔχαιρον διότι βλέπω ὅτι εἶσαι ἀνθρω-

πος μὲ νοῦν πολὺν καὶ εὐγένειαν χαρακτῆρος. Τοιοῦτον ἄνθρωπον, οἷος εἶται σὺ, εὐχαρίστως θὰ ἔκαμνον γαμβρόν μου καὶ θὰ ἔδιδον εἰς αὐτὸν οἰκίαν καὶ πλοῦτον, μὲ τοιαύτην ὁμῶς συμφωνίαν νὰ εἶνε πάντοτε πλησίον μας. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ γείνη καὶ μὲ τὴν ἰδικήν σου θέλησιν. Ἄν ὁμῶς θέλῃς νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, τοῦτο θὰ πράξω ἀφεύκτως αὔριον, καὶ ἂν ἡ πατρίς σου ἠθέληεν εἶσθαι ἀπωτέρω τῆς Εὐβοίας. Ἐχομεν πλοῖα ταχύτατα καὶ κωπηλάτας ἀρίστους, οἵτινες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ φθάνουσιν εἰς μακρυνὰς χώρας.»

Οἱ λόγοι τοῦ Ἀλκίνοου εὐχαρίστησαν τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἡ καρδία του ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς ὅτι θὰ ἀξιωθῆ νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του καὶ προσευχήθη εἰς τὸν θεὸν νὰ γείνουν πάντα ταῦτα.

Ἄφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπον, ἤλθον αἱ ὑπηρετρίαι καὶ προσεκάλεσαν τὸν ξένον νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν κλίνην, ἣν παρεσκεύασαν κατ' ἐντολήν τῆς Ἀρήτης εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ξένων. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς καὶ οἱ βασιλεῖς ἐπορεύθησαν νὰ κατακλιθῶσι.

§ 16. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΑΙΑΚΑΣ.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ καὶ ὁ Ἀλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἤλθον εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Φαιάκων πλησίον τῶν πλοίων. Ἐκεῖ συνήγετο λαὸς πολὺς διὰ νὰ ἴδῃ τὸν ξένον ναυαγὸν καὶ ἡ ἀγορὰ καὶ τὰ καθίσματα ὅλα ταχέως εἶχον γεμίση. Πάντες δὲ ἐθαύμαζον βλέποντες τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἄφ' οὗ δὲ ὅλοι συνήχθησαν, ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἀλκίνοος ταῦτα:

«Ὁ ξένος οὗτος, Φαίακες, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου μετὰ πολλὰς ταλαιπωρίας. Δὲν ἤξεύρω ἂν εἶνε ἐκ τῶν λαῶν τῆς ἀνατολῆς ἢ τῆς δύσεως. Ἡ διακαὴς ὅμως αὐτοῦ ἐπιθυμία εἶνε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔχει ἀνάγκη τῆς συνδρομῆς μας. Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν, ὅπως ἐπράξαμεν πάντοτε, νὰ τῷ δώσωμεν βοήθειαν. Οὐδέποτε ξένος ἐλθὼν ἐνταῦθα ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἡμᾶς δυσηρεστημένος οὔτε ἠρνήθημεν ποτὲ νὰ τὸν στείλωμεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἄς ρίψωμεν εἰς τὴν θάλασσαν πρωτόπλουν πλοῖον καὶ ἄς ἐκλεχθῶσιν ἐκ τοῦ λαοῦ πεντήκοντα δύο ναῦται νέοι καὶ ἀξιοί. Οὗτοι δὲ ἀφ' οὗ ἐξοπλίσουν τὸ πλοῖον καὶ ποιήσουν αὐτὸ ἕτοιμον πρὸς πλοῦν, ἄς ἔλθουν ἔπειτα εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ γευματίσωσι. Σήμερον ἔχω μέγα συμπόσιον πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου. Εἰς τοῦτο εἶνε κεκλημένοι ὅλοι οἱ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῇ κανεὶς. Ἄς ἔλθῃ δὲ καὶ ὁ Δημόδοκος ὁ θεῖος ἀοιδὸς ὅπως τέρψῃ ἡμᾶς διὰ τῶν καλῶν ἀσμάτων του.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἀλκίνοος ἐπορεύθη ἔμπρὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα, οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων ἤρχοντο εὐθὺς κατόπιν. Μετ' οὗ πολὺν δὲ χρόνον ἦλθον καὶ οἱ πεντήκοντα δύο νέοι, οἵτινες ἐξελέχθησαν ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων, ὡς εἶχεν διατάξῃ ὁ βασιλεὺς, καὶ οἵτινες ἔρριψαν τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸ ἐξώπλισαν μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὸν πλοῦν. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ὁ Δημόδοκος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Μοῦσα ἔδωκεν ἓν καλὸν καὶ ἓν κακόν, διότι ἔνθεν μὲν ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ὀράσεως, ἔνθεν ὅμως ἐχάρησεν αὐτῷ θεῖαν φωνὴν εἰς τὸ ἄδειν. Τὸν Δημόδοκον ἐδέχθη ὁ Ποντίνοος καὶ τὸν ὠδήγησε νὰ καθίσῃ εἰς ὠρισμένην θέσιν, ὅπου

παρέθηκεν αὐτῷ τροφήν καὶ ποτὸν, τὴν δὲ λύραν του ἐκρέμασεν ἄνωθεν αὐτοῦ ἐπὶ πασσάλου. Ἄφ' οὗ δὲ πάντες οἱ προσκεκλημένοι εἶχον ἔλθη καὶ ὄλη ἡ οἰκία εἶχε πληρωθῆ, παρετέθησαν αἱ τράπεζαι καὶ ἐπ' αὐτῶν πλούσια κρέατα καὶ βόεια καὶ χοίρεια καὶ πρόβεια. Οἱ δὲ συνδαιτυμόνες ἔλαβον ἕκαστος τὴν θέσιν του καὶ ἤρξαντο τρώγοντες καὶ πίνοντες. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ φαγητοῦ ὁ Δημόδοκος ἔλαβε τὴν λύραν του καὶ παίζων ἤρξατο νὰ ᾄδῃ τὴν φιλονεικίαν Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεώς ἐν Τροίᾳ, καθ' ἣν ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς διίσχυριζετο, ὅτι ἡ Τροία θὰ κυριευθῆ διὰ τῆς βίας, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διὰ τῆς σοφίας. Καὶ ὅλοι μὲν οἱ συνδαιτυμόνες ἐτέρποντο ἀκούοντες τὰ ἔργα τῶν ἡρώων. Μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλυπεῖτο καὶ δάκρυα ἐπλήρουν τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐπιμελῶς ἐσπόγγιζεν ὅπως μὴ νοήσῃσι τι οἱ συνδαιτυμόνες. Ὁ Ἀλκίνοος ὅμως ὅστις ἐκάθητο πλησίον τοῦ Ὀδυσσεώς, ἐνόησεν ὅτι τὸ ἄσμα τοῦ Δημοδόκου ἐλύπει τὸν ξένον καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι, καλὸν νομίζει νὰ παύσωσι τὰ ἄσματα, νὰ ἀρχίσωσι δὲ οἱ ἀγῶνες ὅπως ἴδῃ ὁ ξένος πόσον οἱ Φαίακες ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν πυγμῆν, εἰς τὴν πάλην, εἰς τὸ πῆδημα καὶ εἰς τὸν δρόμον. Ὅλοι παρεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως καὶ εὐθὺς διευθύνθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐμπρὸς πορευομένου τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ Δημόδοκος αὐτὸς κρεμάσας τὴν λύραν του ἦλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν, ὀδηγούμενος ὑπὸ κήρυκος. Ἐκεῖ εἶχε συρρεύσῃ ἀναρίθμητον πλῆθος πολιτῶν ὅπως θαυμάσωσι τοὺς ἀγῶνας. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας δὲ τούτους διεκρίθησαν πολλοὶ νέοι Φαίακες. Καὶ εἰς μὲν τὸν δρόμον ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου Κλυτόνας, εἰς δὲ τὴν πάλην ὁ Εὐρύλαος, εἰς δὲ τὸ πῆδημα ὁ Ἀμ-

φιάλος, εἰς δὲ τὸν δίσκον ὁ Ἐλατρεὺς, εἰς δὲ τὴν πυγμὴν ὁ Λαοδάμας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντες διεσκέδασαν ἐκ τῶν ἀγώνων, ὁ Λαοδάμας εἶπε πρὸς τοὺς φίλους του:

«Καλὸν θα ἦτο νὰ παρακαλέσωμεν καὶ τὸν ξένον νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. Βλέπετε ὅτι ἔχει ἐξαιρετὸν ἀνάστημα καὶ μηροὺς καὶ κνήμας καὶ χεῖρας καὶ αὐχένα στιβαρὸν, καὶ ὅτι διατηρεῖ κατόπιν τόσων παθημάτων ἀκόμη τὴν νεότητά του. Διότι δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ἄλλό τι καχώτερον τῆς θαλάσσης. Αὕτη καταστρέφει καὶ τὸν ἰσχυρότατον ἄνδρα.» Οἱ φίλοι τοῦ Λαοδάμαντος ἐνέκριναν τὸν φρονιμώτατον τοῦτον λόγον καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τούτου εἰς τὸν ξένον. Ὁ Λαοδάμας ἦλθεν εἰς τὸ μέρος καὶ εἶπεν: «Ἐλθέ καὶ σὺ, ξένε πάτερ, καὶ ἀγωνίσθητι μεθ' ἡμῶν. Δὲν φαίνεσαι νὰ εἶσαι ἄπειρος ἀγώνων. Ἡ μεγαλειτέρα δόξα διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶνε ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἀποκτᾷ διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ σώματός του. Ἐλθέ λοιπὸν καὶ ἀπόβαλε τὰς λύπας ἐκ τῆς ψυχῆς σου. Θὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, τὸ πλοῖον ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ οἱ ἑταῖροι εἶνε ἑτοιμοί.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς:

«Λαοδάμα, πῶς δύναμαι ἐγὼ νὰ σκέπτομαι περὶ ἀγώνων καὶ νὰ εὐρίσκω εἰς τούτους εὐχαρίστησιν, ὁ ὁποῖος τόσα δυστυχήματα ὑπέστην καὶ ὁ ὁποῖος τώρα ἰκέτης ἐν ξένη χώρᾳ παρακαλῶ τὸν βασιλέα καὶ τὸν λαὸν τῶν Φαιάκων νὰ μὲ στείλωσιν εἰς τὴν πατρίδα μου;»

Πρὸς τοῦτον τότε ἀπήντησεν ὑβριστικῶς ὁ Εὐρύαλος:

«Ἐχεις δίκαιον, ὦ ξένε, καθ' ὅσον τὸ πρόσωπόν σου δὲν φανερόναι ἄνθρωπον ἀγωνιστήν. Σὺ φαίνεσαι νὰ ἦσο

εις πλοῖόν τι ἐπιστάτης καὶ ὄλη σου ἢ ἱκανότης συνίστατο εἰς τὸ νὰ καταγράψῃς τὰ φορτία καὶ νὰ βλέπῃς πῶς νὰ κερδήσῃς περισσότερα. Πολεμικὸς ἄνθρωπος σὺ δὲν εἶσαι.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐλύπησαν τὸν Ὀδυσσεά, καὶ ὠργισμένος εἶπε πρὸς αὐτόν:

«Φίλε δὲν ὠμίλησες καλὰ, καὶ δὲν μοὶ φαίνεσαι ἄνθρωπος φρόνιμος. Ὁ θεὸς βλέπει δὲν δίδει ὅλα τὰ χαρίσματα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εἰς σὲ ἔδωκε μεγάλην τοῦ σώματος ὠραιότητα, ἀλλὰ δὲν σοὶ ἔδωκε καὶ κρίσιν καὶ οἱ λόγοι σου δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν χάριν. Κομπορρημονεῖς καὶ ὑβρίζεις καὶ δὲν αἰσθάνεσαι ὅτι ἡ μετριοφροσύνη εἶνε μέγα κόσμημα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν βλέπω ἐδῶ, φίλε, πρώτην φοράν ἀγῶνας, ὡς σὺ νομίζεις. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι, ὅταν ἤμην νεώτερος, ἤμην ἐκ τῶν πρώτων ἀγωνιστῶν. Ἄλλὰ τώρα μὲ κατέβαλον αἱ μεγάλαι λῦπαι καὶ αἱ πολλαὶ μάχαι καὶ τὰ φρικτὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Καὶ ὅμως ἂν καὶ εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν, πρέπει νὰ ἀγωνισθῶ, διότι οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι σου μοῦ ἠρέθισαν τὴν καρδίαν.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπήδησεν εἰς τὸ στάδιον καὶ λαβὼν δίσκον μέγαν, πολὺ βαρύτερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἔρριπτον οἱ ἄλλοι, ἔρριψε μὲ τὴν στιβαράν του χεῖρα περιδιδήσας. Ὁ δίσκος ἐβόμβησε καὶ οἱ Φαίακες πάντες ἐκπλαγέντες ἐκ τῆς ῥιπῆς ἔκυψαν τὰς κεφαλὰς· ἔπεσε δὲ πολὺ μακρὰν τῶν ἄλλων σημείων. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα λαβοῦσα μορφήν Φαίακος ἔθεσεν αὐτῇ τὸ σημεῖον λέγουσα· «Καὶ αὐτὸς ὁ τυφλὸς θὰ διέκρινε διὰ τῆς ἀφῆς του, ὧ ξένε, τὸ ἰδικόν σου σημεῖον. Εἶνε τόσον μακρὰν τῶν ἄλλων, ὥστε εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἔχεις ἀναμφιβόλως τὰ πρωτεῖα. Θάρρει, οὐδεὶς τῶν Φαίακων

θά σέ φθάσῃ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον θά σέ ὑπερβῆ.» Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνεθάρρυναν τὸν Ὀδυσσεύα, ὅστις εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας· «Προσπαθήτατε τῶρα νὰ μὲ φθάσητε καὶ ἔπειτα ρίπτω πάλιν ἀκόμη μακρῆτερα. Ἄν θέλετε, εἶμαι ἔτοιμος νὰ διαγωνισθῶ καὶ εἰς τὴν πάλην, καὶ εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὸν δρόμον μὲ ὄλους ὑμᾶς πλὴν τοῦ Λαοδάμαντος, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν θεωρῶ πρέπον νὰ ἀγωνισθῶ, ἀφ' οὗ φιλοξενοῦμαι εἰς τὴν οἰκίαν του. Καὶ ὡς πρὸς τὸ τόξον ἐννοῶ νὰ τὸ ἐντείνω ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Ἐν Τροίᾳ μόνον ὁ Φιλοκτήτης μὲ ὑπερέβαινε. Καὶ διὰ τοῦ δόρατος βάλλω τόσον μακρὰν, ὅσον ἄλλος τις διὰ τοῦ βέλους. Μόνον εἰς τὸν δρόμον φοβοῦμαι μὴ μὲ νικήσουν οἱ Φαίακες, διότι τὰ ὀρμητικὰ κύματα καὶ ἡ στέρσις μοὶ ἀφήρεσαν πολλὴν δύναμιν. Ταῦτα δὲν ἤθελον νὰ τὰ εἶπω, ἀλλὰ τὰ εἶπον διότι μὲ ἠρεθίσατε.»

Τοιαῦτα ὠμίλησεν ὁ Ὀδυσσεύς. Ὅλοι δὲ ἔμειναν σιωπῶντες. Μόνος ὁ Ἀλκίνοος εἶπεν:

«ὦ ξένε, ἐπειδὴ δὲν λέγεις ταῦτα διὰ νὰ μᾶς δυσαρστήσης, ἀλλ' ἐπιθυμοῦν νὰ δείξης τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἔχεις, καὶ τοῦτο ὑπ' ὀργῆς διὰ τὴν ὕβριν τοῦ Εὐρυάλου, ὅλοι ἀναγνωρίζομεν τὴν μεγάλην ἀνδρίαν σου. Ἡμεῖς βεβαίως δὲν εἶμεθα ἀπαράμιλλοι εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὴν πάλην, εἶμεθα ὅμως ἔξοχοι εἰς τὸν χορὸν καὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ ἀνυπέρβλητοι εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἄριστοι τῶν Φαίακων, χορεύετε διὰ νὰ ἴδῃ ὁ ξένος καὶ τὰς ἰδικὰς μᾶς ἐπιδεξιότητας καὶ νὰ διηγῆται περὶ αὐτῶν εἰς τοὺς ἰδικούς του ἐν τῇ πατρίδι του, πόσον ἡμεῖς ὑπερέχομεν τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ κατὰ τὸν δρόμον καὶ κατὰ τὸν

χορὸν καὶ κατὰ τὸ ἄσμα. Φέρετε ταχέως ἐκ τῶν ἀνακτόρων τὴν φόρμιγγα τοῦ Δημόδοκου.»

§ 17. Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΑ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ.

Εὐθύς ἤτοιμάσθη τόπος διὰ χορὸν καὶ ἡ φόρμιγξ ἑδόθη εἰς τὸν Δημόδοκον, ὅστις κρούων ἔψαλλε χαριέστατα ἄσματα, οἱ δὲ χορευταὶ ἐχόρευον καὶ ἄλλοι μὲν ἐξαίρετον χορὸν, μάλιστα δὲ ὁ Ἄλιος καὶ ὁ Λαοδάμας. Οὗτοι ἔλαβον εἰς τὰς χεῖράς των ὠραίαν σφαῖραν πορφυράν. Καὶ ὁ μὲν κλίνων πρὸς τὰ ὀπίσω ἔρριπτε ταύτην μέχρι τῶν σκοτεινῶν νεφῶν, ὁ δὲ ἕτερος ἀναπηδῶν ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἤρπαζεν εἰς τὰς χεῖράς του πρὶν πέσῃ πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ οὕτως αὐτοὶ ἐχόρευον μετὰ πολλῆς εὐκολίας ἀλλάσσοντες τὰς θέσεις των, ἐν ᾗ οἱ ἄλλοι νέοι κύκλω κατὰ τὸν ρυθμὸν ἐκρότουν τὰς χεῖρας. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς παρατηρήσας μετὰ θαυμασμοῦ τὴν ἐπίχαριν ἐπιδεξιότητα τῶν χορευτῶν εἶπε πρὸς τὸν Ἀλκίνοον:

«Ἀλκίνοε, περίβλεπτε τῶν λαῶν τούτων βασιλεῦ, δικαίως ἐκαυχῆθης διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν Φαιάκων χορευτῶν. Οὐδεὶς τοὺς ὑπερβαίνει. Βλέπων κατέχομαι ὑπὸ σεβασμοῦ.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἕτερψαν τὸν Ἀλκίνοον, ὅστις εὐθύς εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας:

«Ἀκούσατέ με, ὧ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων. Ὁ ξένος οὗτος μοὶ φαίνεται ἄνθρωπος συνετώτατος. Ἐλθετε, ἄς δώσωμεν αὐτῷ δῶρα φιλοξενίας ὡς πρέπει. Εἴμεθα δώδεκα βασιλεῖς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἐγὼ δέκατος τρίτος. Ἐκαστος ἄς προσφέρῃ αὐτῷ λαμπρὸν ἐπαγωγόριον

καὶ χιτῶνα καὶ τάλαντον (1) χρυσοῦ. Ταῦτα ἄς τὰ δώσωμεν εὐθύς εἰς τὰς χεῖράς του, ἵνα χαρῆ καὶ αὐτὸς καὶ εὐθυμήσῃ ἐν τῷ δείπνῳ μεθ' ἡμῶν. Ὁ δὲ Εὐρύαλος πρέπει καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ δώρων νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν ξένον, διότι εἶπε λόγους ἀπρεπεῖς.»

Πάντες οἱ βασιλεῖς ἐδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἕκαστος ἔπεμψε τὸν κήρυκά του νὰ κομίτῃ τὰ δῶρα. Καὶ αὐτὸς ὁ Εὐρύαλος εἶδεν ὅτι δὲν ἐφέρθη καλῶς καὶ ἵνα συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ ξένου προσέφερε πρὸς αὐτὸν λαμπρὸν ξίφος μὲ ἀργυρᾶν λαβὴν καὶ ἐλεφαντίνην θήκην εἰπὼν τοὺς ἐξῆς λόγους:

«Χαῖρε, ὦ ξένε πάτερ. Ἄν μοι ἐξέφυγε λόγος ὑβριστικός, ἄς διασκορπίσωσιν αὐτὸν εὐθύς οἱ ἄνεμοι, σὲ δὲ εἶθε νὰ ἀξιώσωσιν οἱ θεοὶ νὰ ἐπανίδῃς τὴν σύζυγόν σου καὶ τὴν πατρίδα σου, διότι ἱκανὸν χρόνον τυραννεῖσαι μακρὰν τῶν φιλτάτων σου.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς:

«Καὶ σύ, φίλε, χαῖρε, καὶ νὰ σοὶ δώσωσιν οἱ θεοὶ πᾶν ἀγαθόν. Εἶθε οὐδέποτε νὰ λάβῃς ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ ξίφους.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκρέμασε τοῦτο εἰς τοὺς ὤμους του. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐλέγοντο, ἔδυσεν ὁ ἥλιος. Οἱ δὲ κήρυκες ἔφερον εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου τὰ πολύτιμα δῶρα, τὰ ὅποια παρέλαβεν ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως Ἀρήτη. Ὁ δὲ σεβαστὸς Ἀλκίνοος ὠδήγησε τοὺς Φαίακας εἰς τὰ ἀνάκτορά του καὶ τοὺς ἐκάθισεν ἐπὶ ὑψηλῶν θρόνων. Ἐπειτα ἦλθεν εἰς τὴν σύζυγόν του καὶ εἶπε νὰ θέσῃ ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς κιβωτίου πάν-

(1) Ὀρισμένον ἄκρος χρυσοῦ, ὡς λέγομεν μία ὀκά, ἢ ὡς λέγουν οἱ Τούρκοι ἐν πουγγί. Ὁ Ὅμηρος δὲν ἀναφέρει νομίσματα κομμένα ἐκ μετάλλου οὐλαμῶν.

τα τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων καὶ πρὸς τούτοις ἐν ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα, αὐτὸς δὲ λέγει ὅτι θὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ξένον χρυσοῦν ποτήριον πρὸς ἀνάμνησιν, ὅπως κάμῃ ἐν τῇ πατρίδι σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς.

Ἡ Ἀρήτη ἐξετέλεσεν εὐθὺς τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀφοῦ ἔθεσεν ἐν τῷ κιβωτίῳ τὰ πολύτιμα δῶρα τῶν βασιλέων καὶ τὸ ἐπανωφόριον καὶ τὸν χιτῶνα, δῶρα τοῦ Ἀλκινόου, ἐκάλεσε τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ εἶπεν αὐτῷ: «Ταῦτα πάντα, ξένε, οἶδονται σοι δῶρα παρὰ τῶν βασιλέων, ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ σκέπασμα τοῦ κιβωτίου.»

Ἡ βασίλισσα ᾠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα πῶς διὰ κόμβου νὰ κλείῃ καὶ νὰ ἀνοίγῃ τὸ κιβώτιον. Καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν ταῦτα, ἡ ὑπηρέτρια ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λουτρῶνα, ὅπου ἦτο ἕτοιμον θερμὸν λουτρόν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπεχαιρέτισε τὴν βασίλισσαν καὶ ἦλθεν εἰς τὸν λουτρῶνα, ὅπου ἐλούσθη, ἐχρίσθη μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη ὠραῖον ἐπανωφόριον. Ἐπειτα ἐκ τοῦ λουτρῶνος κατευθύνθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀνδρῶν. Ἡ δὲ Νausικᾶ παρὰ τὴν θύραν ἰσταμένη προσηγόρευσε τὸν Ὀδυσσεῆα διὰ τῶν ἐπομένων λόγων·

«Χαῖρε, ὦ ξένε. Μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τὴν Νausικᾶν, εἰς τὴν ὁποίαν πρῶτην ὀφείλεις τὰ ζῶάγριά σου.»

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς.

«Νausικᾶ, ἂν ὁ παντοδύναμος Ζεὺς μὲ ἀξιῶσῃ νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα μου θὰ σὲ λατρεύω ὡς θεὸν διὰ παντὸς τοῦ βίου μου, διότι σὺ, καλὴ κόρη, μὲ ἐπανάφερες εἰς τὴν ζῶήν.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Ἀλκινόου, ὅπου παρετέθη πλουσία τράπεζα. Ὁ δὲ Δημόδοκος ἐκάθισεν

ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνδρῶν. Τότε ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς ἔκοψε τεμάχιον ἐκ τῶν νώτων εὐτραφοῦς χοίρου καὶ προσέφερε τῷ ἀοιδῷ. Οὗτος δὲ ἐδέχθη τοῦτο καὶ ἐχάρη ἐν τῇ καρδίᾳ του. Οἱ δὲ συνδαιτυμόνες καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρωγον καὶ ἔπινον μὲ πολλήν ὄρεξιν. Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσε τὸ γεῦμα, ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς τὸν Δημόδοκον:

«Ἐνδοξε ἀοιδέ, θαυμάζω πόσον ἀκριβῶς ἄδεις τὴν μοῖραν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅσα ἔπραξαν καὶ ὅσα ἔπαθον, ὡς νὰ ἦτό που ἢ αὐτὸς παρῶν ἢ νὰ ἀκουσες ταῦτα παρ' ἄλλου. Ἐλα ψάλλε καὶ τὸ ἄσμα περὶ τοῦ ξυλίου ἵππου, τὸν ὁποῖον κατασκεύασαν ὁ Ἐπειὸς καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐπλήρωσαν ἀνδρῶν μαχητῶν καὶ τὸν ὁποῖον ἐκόμισαν πανούργως εἰς τὴν πόλιν πρὸς ὄλεθρον τῶν Τρώων. Ἄν τοῦτο μοὶ ψάλλῃς ὀρθῶς καὶ ἀκριβῶς, θά σέ κηρύττω εἰς ὄλον τὸν κόσμον ὡς τὸν ἀριστον τῶν ἀοιδῶν.» Ὁ ἀοιδὸς ἤρξατο εὐθὺς τοῦ ἄσματος καὶ πάντες οἱ ὁμοτράπεζοι ἤκροῶντο θαυμάζοντες. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς ἐτήκετο ὑπὸ λύπης καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τὰ δάκρυα, ἐνθυμούμενος τοὺς ἀποθάνοντας φίλους. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες δὲν ἐνόησαν οὐδέν. Ὁ Ἀλκίνοος ὁμῶς, ὅστις ἐκάθητο πλησίον αὐτοῦ, εἶδε τὰ δάκρυα καὶ ἤκουσε τοὺς στεναγμοὺς τοῦ ξένου καὶ ὑπὸ ἐλέου κινούμενος εἶπε τοὺς ἐξῆς λόγους:

«Καλλίτερον εἶνε, ὦ ἡγεμόνες καὶ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων, νὰ διακόψῃ τὸ ἄσμα ὁ Δημόδοκος. Διότι βλέπω ὅτι δὲν ἀκούουσι πάντες τοῦτο μετὰ χαρᾶς. Ἄφ' ὅτου ὁ Δημόδοκος ἤρξατο νὰ ἄδῃ, ὁ ἡμέτερος ξένος θρηνεῖ ἀπαύστως. Βεβαίως βαρεῖα θλίψις κατέχει τὴν ψυχὴν του. Διὰ τοῦτο ἄς διάσκεδάσωμεν πάντες καὶ

ἡμεῖς καὶ ὁ ξένος κατ' ἄλλον τρόπον. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ τελεῖται πρὸς τιμὴν τοῦ εὐγενοῦς ξένου, χάριν τοῦ ὁποῖου ἐξωπλίσασμεν καὶ πλοῖον καὶ ἐφέρομεν ἐνταῦθα ἕκαστος τόσα δῶρα. Σὺ δέ, ὦ ξέने, μὴ ἀποκρύψῃς, ἀλλ' εἰπέ, ὅποιον εἶνε τὸ ὄνομά σου, (θὰ ἔχῃς βεβαίως ὄνομα, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι), ποία ἡ πατρίς σου καὶ τίς ὁ λαός σου. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἠξεύρωμεν τὴν πατρίδα σου, ὅπως σέ μεταφέρωμεν ἐκεῖ διὰ τοῦ πλοίου μας. Εἰπέ ἡμῖν εἰς τίνος χώρας καὶ πόλεις περιεπλανήθῃς καὶ διὰ τί κλαίεις καὶ λυπεῖσαι, ὅσακις ἀκούεις περὶ τῶν ἔργων καὶ παθημάτων τῶν Ἀχαιῶν ἐν Τροίᾳ. Μὴ ἔπεσε καὶ σοῦ πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας ἀνδρείως μαχόμενος γαμβρός σου ἢ πενθερός σου, ἢ ἄλλος τις φίλος σου; Πολλοὶ ἀπέθανον ἐκεῖ, ὧν τὰ ὀνόματα θὰ μένωσιν ἀθάνατα εἰς τοὺς ἐπιγινομένους.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο ὁ Ὀδυσσεύς:

« Ἀλκίνοε, κρατερὲ βασιλεῦ, ἀληθῶς θαυμάσια ἄδει ὁ αἰδὸς καὶ δὲν μοι φαίνεται ἄλλο τερπνότερον ἢ νὰ εἶνε ὅλος ὁ λαὸς εὐφρόσυνος καὶ οἱ συνδαιτυμόνες καθήμενοι ἐδῶ εἰς τὰ βασίλεια κατὰ σειρὰν νὰ ἀκούωσι μετὰ τόσης ἀγάπης τοιοῦτου αἰδοῦ, αἱ δὲ τράπεζαι νὰ εἶνε πλήρεις κρεάτων καὶ οἴνου καὶ ὁ οἰνοχόος νὰ φροντίζῃ νὰ γεμίζῃ τὰ ποτήρια. Τοιοῦτό τι μοι φαίνεται ὅτι εἶνε κάλλιστόν τι πρᾶγμα. Σὺ ὁμως ἐπεθύμησες νὰ μάθῃς τὰς συμφορὰς μου, διὰ νὰ στενάζω ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος. Τί πρῶτον καὶ τί τελευταῖον νὰ σοὶ διηγηθῶ; Αἱ δυστυχίαι ἄς ἐπέβαλόν μοι οἱ θεοὶ, εἶνε ἄπειροι. Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Λαερτιάδης, ἐκ τῆς νήσου Ἰθάκης γνωστός εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν σοφίαν, τοῦ ὁποῖου ἡ δόξα ἔχει φθάσει μέχρις οὐρανοῦ.

Πέριξ τῆς πατρίδος μου εἶνε καὶ ἄλλαι νῆσοι τὸ Δουλίχιον, ἡ Σάμη καὶ ἡ δασώδης Ζάκυνθος. Ἡ Ἰθάκη εἶνε πετρώδης, τρέφει ὅμως ἀνδρας γενναίους. Τί νὰ σὰς εἶπω; κἀνὲν πρᾶγμα δὲν ἀγαπῶ τόσον ὅσον τὴν πατρίδα μου.

Εἰς τὸ ταξειδίον μου ἐπαρουσιάσθησαν περιπτώσεις, καθ' ἃς ἠδυνάμην νὰ γείνω πλούσιος καὶ νὰ ζῶ ἀπολαύων τῶν πάντων. Ἄλλ' ἐγὼ προέκρινα μᾶλλον νὰ ἐπανέλθω εἰς τοὺς γονεῖς μου καὶ τὴν πατρίδα. Διότι οὐδὲν εἶνε γλυκύτερον τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων καὶ ἐάν τις ἔχη ἀφθονον πλοῦτον, ἀλλὰ κατοικῆ μακρὰν τῶν γονέων ἐν ξένη γῆ.

Ἴδού τί μοι συνέβη ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα μὲ τὰ δώδεκα πλοῖά μου ἐκ τῆς καταστραφείσης Τροίας. Ὁ ἀνεμος μᾶς ἔρριψεν εἰς τὴν Ἰσμαρον πρὸς τοὺς Κίκονας. (1) Ἐνταῦθα, ἀφ' οὗ ἐξεπορθήσαμεν τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἐφονεύσαμεν τοὺς ἀνδρας ἠρπάσαμεν πράγματα πολλὰ τὰ ὅποια ἐμοιράσαμεν ἐν ἴσῳ πρὸς ἀλλήλους. Καὶ προσέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ φεύγωμεν ταχέως, ἀλλ' οἱ ἀνόητοι δὲν μὲ ἤκουσαν. Ἐκάθισαν πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔσφαξαν πλῆθος αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ βοῶν καὶ ἔτρωγον καὶ ἔπινον οἶνον πολύν. Ἐν τούτοις, ὅσοι Κίκονες ἐσώθησαν, ἔδραμον πρὸς ἄλλους Κίκονας γείτονας, μεσογειῶς κατοικοῦντας καὶ οἵτινες καὶ πλειότεροι ἦσαν καὶ ἀνδρειότεροι καὶ ἤξευρον νὰ μάχωνται καὶ ἀφ' ἵππου καὶ πεζῆ, ὅταν γείνη ἀνάγκη. Οὗτοι ἤλθον τὴν πρῶταν ἀναρίθμητοι ὡς γίνονται τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη κατὰ τὴν ἀνοιξιν. Καὶ ἡ κατάρα τοῦ Διὸς ἤλθεν ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους καὶ ἐπάθομεν πολλὰς συμ-

(1) Λόγος τῆς Θράκης παρά τὸν Ἑβρον ἀντικρὺ τῆς Θάσου.

φοράς. Καὶ ἐν ὧσ' ἤτο ἀκόμη πρωΐα καὶ ἠῦξανεν ἡ ἡμέρα, ἡμεῖς ἡμυνόμεθα καὶ ἐμένομεν εἰς τὴν τάξιν μας, ἂν καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν περισσάτεροι. Ὅτε ὅμως ἔκλινεν ἡ ἡμέρα ἀκριβῶς τότε, ὅτε ὁ γεωργὸς λύει τοὺς βόας, ἐπεκράτησαν οἱ Κίκονες καὶ μᾶς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. Ἐν τῇ μάχῃ δὲ ταύτῃ ἀπώλετε ἕκαστον πλοῖον ἐξ ἀνδρας, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄλλοι ὅμως διεφύγομεν τὸν θάνατον.

§ 18. ΛΩΤΟΦΑΓΟΙ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΠΕΙΑ.

Ἐκεῖθεν παρεσκευάσθημεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν χαίροντες μὲν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, λυπούμενοι ὅμως ἐγκαρδίως διὰ τὸν θάνατον τῶν ἀδελφῶν μας. Ἄφ' οὗ δὲ ἐξεκινήσαμεν, ἀπεχαιρετήσαμεν αὐτοὺς φωνάζοντες τὸ ὄνομα ἑκάστου τρίς. Δὲν εἶχομεν δὲ ἡ ὀλίγον διάστημα προχωρήσει, ὅτε ἠγέρθη θεελλώδης βορρᾶς, ὅστις συνεχάλυψε μὲ νέφη καὶ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν καὶ ἐγένετο αἴφνης νύξ. Τὰ πλοῖα ἐφέροντο πλάγια, τὰ δὲ ἰστία διέσχισεν εἰς τρία καὶ τέσσαρα μέρη ἡ ὄρμη τοῦ ἀνέμου. Ἡμεῖς δὲ φοβηθέντες τὸν κίνδυνον εὐθύς κατεβιάσαμεν τὰ ἰστία καὶ μὲ ὄλην τὴν δύναμίν μας ὠθήσαμεν μετὰ σπουδῆς τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ ἐκεῖμεθα συνεχῶς δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας κατατηχόμενοι ὑπὸ τῆς λύπης. Ἄλλ' ὅτε τέλος πάντων ἔφθασεν ἡ τρίτη αὐγὴ ἐστήσαμεν τοὺς ἰστούς μας καὶ ἀπλώσαντες τὰ λευκὰ πανιά μας ἐπλέομεν μὲ ἄνεμον καλὸν εἰς τὴν πατρίδα μας. Καὶ ἐπίστευον ὅτι θὰ ἤρχομην ταχέως εἰς τὴν φίλην πατρίδα μου ὕγιής. Ἄλλ' ἡ ἐλπίς μου ἦτο ματαία. Διότι ὅτε παρεπλέομεν τὸν Μαλέον κύματα μεγάλα καὶ βορρᾶς μὲ ἀπώθησαν πέραν τῶν Κυθήρων.

Ἐννέα ἡμέρας ἐφερόμην εἰς τὸν πόντον μὲ ἀνέμους φοβερούς, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν γῆν τῶν Λωτοφάγων, (1) τῶν ὁποίων ἡ τροφή εἶνε ἀνθη φυτῶν. Ἐκεῖ ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηρὰν, ἐφέρομεν ὕδωρ καὶ ἐδειπνήσαμεν πλησίον τῶν πλοίων. Μετα τὸ τέλος δὲ τοῦ δείπνου ἔστειλα τῶν ἀνθρώπων μου τινὰς ὅπως ἴδωσι τίνας ἀνθρώποι κατῴκουν τὴν χώραν ἐκείνην. Ἄλλ' οὔτοι ὅταν ἐφθασαν τοὺς Λωτοφάγους, ἔσμιξαν μὲ αὐτοὺς, οἱ δὲ Λωτοφάγοι δὲν εἶχον κἀνὲν κακὸν εἰς τὸν νοῦν των καὶ τοὺς ἔδωκαν λωτοὺς νὰ φάγωσιν. Ὅστις δὲ ἔτρωγε τὸν γλυκὺν τοῦτον καρπὸν, δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἤξεύρῃ οὔτε περὶ πληροφοριῶν οὔτε περὶ ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἐπεθύμει καλλίτερον νὰ μένῃ πλησίον τῶν Λωτοφάγων τρώγων λωτοὺς. Καὶ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ ὑπάγω ὁ ἴδιος καὶ νὰ τοὺς φέρω ὀπίσω εἰς τὰ πλοῖα διὰ τῆς βίας κλαίοντας καὶ νὰ τοὺς δέσω ὑποκάτω εἰς τὰ ζυγὰ τοῦ πλοίου. Διέταξα δὲ εὐθὺς τοὺς ἄλλους πιστοὺς συντρόφους μου νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον, πρὶν φάγῃ τις λωτὸν καὶ λησμονήσῃ τὴν πατρίδα του· καὶ οἱ φίλοι μου ὑπήκουσαν προθύμως. Καθίσαντες δὲ κατὰ σειρὰν ἔτυπον μὲ τὰς κώπας τὴν πολιὰν θάλασσαν.

Ἀπὸ τὴν χώραν δὲ τῶν Λωτοφάγων ἤλθομεν κατόπιν εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων, ἀνθρώπων ἀπολιτευτῶν καὶ ἀνόμων, οἵτινες τὰ πάντα περιμένουσιν ἀπὸ τὸν θεὸν καὶ διὰ τοῦτο οὔτε φυτεύουσι φυτὸν, οὔτε ἀροτριῶσιν, ἀλλ' ὅλα ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ γίνονται ἄσπαρτα

(1) Λιὸς ἐν Λιθύῃ ζῶν ἀπὸ τοῦ λωτοῦ ἐρυθροῦ καρποῦ γλυκίος· ἰσομεγέθους ἐλαία.

καὶ ἀνήροτα καὶ ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή καὶ ὁ ἐριστάφυλος οἶνος. Οὗτοι δὲν ἔχουτιν οὔτε συνεδριάσεις οὔτε δικαστήρια, (1) ἀλλὰ κατοικοῦσιν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὄρέων ἐντὸς μεγάλων σπηλαίων, ἕκαστος κυρίαρχος τῆς οἰκογενείας του, μὴ φροντίζων καθόλου περὶ τοῦ ἄλλου.

Παρέκει δὲ τοῦ λιμένος εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκτείνεται νῆσος δασώδης, ὅπου εὐρίσκονται ἀπειροὶ ἄγριαι αἰγες, ὑπ' οὐδενός ποτε ταραχθεῖσαι. Διότι ἡ νῆσος εἶνε πάντοτε ἀκατοίκητος καὶ οὐδέ ποτε ἐπάτησεν εἰς αὐτὴν οὔτε κυνηγός οὔτε ποιμὴν οὔτε γεωργός. Οἱ ἀντικρῦ ὅμως οἰκοῦντες Κύκλωπες δὲν εἶχον πλοῖα νὰ περάσωσιν ἐκεῖ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ὠραία αὐτὴ νῆσος ἔμενεν ἀχρησιμοποίητος ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων. Οὐ μόνον ἦσαν κατὰ τὴν παραλίαν ποτιστικοὶ λειμῶνες, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα ἦτο τὸ ὑπὸ τὸ ἔδαφος χῶμα παχύτατον καὶ κατάλληλον εἰς ἄμπελον καὶ σποράν. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶχε καὶ ἐξαιρετὸν λιμένα. Τὰ πλοῖα ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς νήσου εὐρισκόμενα δὲν εἶχον ἀνάγκην οὔτε ἀγκύρας, οὔτε σχοινίων. Τόσον ὁ λιμὴν ἦτο ἀσφαλῆς. Εἰς τὸ ἄκρον δὲ τοῦ λιμένος εἶνε ἄντρον κατάφυτον πέριξ ἀπὸ λεύκας. Ἐκεῖ ῥέει κρήνη μὲ διαυγέστατον ὕδωρ. Εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον κατεπλέομεν καὶ θεός τις πρέπει νὰ μᾶς ὠδήγησεν, διότι εἶχεν ἤδη νυκτώσει οὐδὲ ἐβλέπομεν ποῦ πηγαίνομεν, ἡ δὲ σελήνη δὲν ἐφώτιζε καθόλου, διότι ὁ οὐρανὸς ἦτο κεκαλυμμένος μὲ σύννεφα, τὴν δὲ νῆσον αὐτὴν δὲν εἶχομεν διακρίνει καθόλου μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μας. Καὶ ἐπλέομεν παραδοθέντες εἰς τὸν ἔλεον τοῦ θεοῦ. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ τὰ

(1) Καὶ τὰ δύο τεκμήρια πολιτισμοῦ.
ἠφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πλοιά μας ἐκάθισαν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λιμένος. Τότε ἡμεῖς κατεβιάσαμεν τὰ ἱστία καὶ ἀπέβημεν εἰς τὴν ἀκρογιαλίαν, ὅπου ἐκοιμήθημεν μέχρι τῆς πρωίας.

Ὡς δ' ἐφάνη ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως, θαυμάζοντες περιπατοῦμεν εἰς τὴν νῆτον, ὅπου ὑπῆρχον αἱ ἄφθονοι αἶγες. Εὐθὺς ἐφέρομεν τὰ τόξα μας καὶ τὰ δόρατά μας καὶ διαιρεθέντες εἰς τρεῖς ομάδας ἐρρίπτομεν κατὰ τῶν αἰγῶν. Τόσον δὲ ἄφθονον ἦτο τὸ κυνήγιόν μας, ὥστε εἰς ἕκαστον τῶν δώδεκα πλοίων μας ἔλαχον ἐννέα αἶγες, εἰς ἐμὲ δὲ μόνον ἐξέλεξαν δέκα. Καὶ οὕτω τότε καθ' ἑλλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως ἐκαθήμεθα τρώγοντες ἐκ τῶν ἀφθόνων κρεάτων καὶ πίνοντες ἀπὸ τὸν ἐξαιρετὸν ἐρυθρὸν οἶνον τῶν Κικόνων, ἐκ τοῦ ὁποίου διετηροῦντο ἱκανοὶ ἀκόμη ἀμφορεῖς ἐντὸς τῶν πλοίων. Ἐβλέπομεν δὲ ἀντικρὺ πλησίον μας τὴν γῆν τῶν Κυκλώπων καὶ τὸν καπνὸν καὶ ἠκούομεν τὰς φωνὰς αὐτῶν καὶ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν. Ὅτε δὲ ἔδυσε ὁ ἥλιος καὶ ἐγένετο σκότος, ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν ἀκρογιαλίαν μέχρι τῆς πρωίας. Ὡς δ' ἐφώτισεν, ἐκάλεσα πάντας τοὺς ἐταίρους εἰς συνεδρίασιν καὶ εἶπα παρόντων ὄλων:

«Σεῖς μὲν πιστοὶ μοι σύντροφοι μείνατε τώρα ἐδῶ. Ἐγὼ ὁμως θὰ λάβω τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου καὶ θὰ περάσω πέραν ἐκεῖ διὰ νὰ ἐξετάσω ποιοὶ ἀνθρώποι εἶνε ἐκεῖνοι, εἶνε ἄρά γε ἄγριοι καὶ ἀδικοὶ καὶ ὕβρισται ἢ φιλόξενοι καὶ μὲ θεοσεβῆ καρδίαν.»

Ταῦτα εἶπον καὶ ἐμβῆκα εἰς τὸ πλοῖον. Ἐκάλεσα δὲ καὶ τοὺς ἐταίρους νὰ πράξωσι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ λύσωσι τὰ πρυμνήσια, ὅπερ ἔπραξαν προθύμως, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀπαντικρὺ νῆσον. Μακρόθεν δὲ διεκρίναμεν μέγιστον ἄντρον κατάφυτον ἀπὸ δάφνας, πλησίον τοῦ ὁ-

ποίου διενυκτέρευον πολλά πρόβατα και αἴγες. Πέριξ ἦτο αὐλή πεφραγμένη με λίθους και με μακρὰς πύ-
 τεις και ὑψικόμους δρύς. Ἐνταῦθα διητᾶτο ἀνὴρ πελώ-
 ριος, ὅστις μόνος ἐποίμαινε τὰς ἀγέλας και δὲν συνα-
 νεστρέφετο με κανένα ἀλλὰ μόνος ὦν ἐσκέπτετο ἄδι-
 κα και ἀνόσια. Δὲν ὠμοίαζε πρὸς ἀνθρώπους σιτοφά-
 γους ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς δασώδη ἐξέχοντα βράχον ὑψη-
 λῶν ὀρέων.

Εἶπον λοιπὸν πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους πιστοὺς ἐταί-
 ρους μου νὰ μένωσι παρὰ τὸ πλοῖον και νὰ τὸ φυλάτ-
 τωσιν, ἐγὼ δὲ ἐκλέξας δώδεκα τοὺς ἀρίστους τῶν ἐταί-
 ρων ἐπορεύθην εἰς τὸ σπήλαιον. Συμπάρελαβον δὲ και
 ἀσκὸν πλήρη τοῦ θείου ἐκείνου οἴνου, ὃν μοὶ ἔδωκεν ἐν
 Ἰσμάρῳ ὁ Μάρων ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὅταν ἐπι-
 νον ἐκ τοῦ γλυκέος ἐρυθροῦ τούτου οἴνου, ἔχυνα ἐν πο-
 τήριον εἰς εἴκοσι μέτρα ὕδατος, ἀλλὰ και τότε ἀκόμη
 γλυκεῖα ὁσμὴ εὐωδίαζεν ἐκ τοῦ κρατῆρος θαυμασία. Και
 οὐδέποτε ἀηδίαζέ τις τὸν οἶνον τοῦτον, ὅσον πολὺν και
 ἂν ἤθελε πίνει. Ἐκ τοῦ οἴνου λοιπὸν τούτου ἔλαβον ἀσκὸν
 πλήρη και ζωτροφίας ἐντὸς πῆρας δερματίνης, διότι ἡ
 ψυχὴ μου προησθάνετο ὅτι ἔμελλον νὰ ἔλθω πρὸς ἄν-
 δρα γίγαντα, ἄγριον, ἀγνοοῦντα και νόμους και δίκαιον.

Ταχέως δ' ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σπήλαιόν του, ἀλλὰ
 δὲν εὔρομεν αὐτὸν ἐντὸς, διότι εἶχεν ἐξέλθει και ἔβωσκεν
 εἰς τὸν λειμῶνα τὰ παχέα πρόβατά του. Εἰσῆλθομεν λοι-
 πὸν εἰς τὸ σπήλαιον και παρετηροῦμεν τὰ πάντα. Ἐκεῖ
 ἦσαν τυροβόλα πλήρη τυρῶν, εἰς δὲ τὰ ποιμνιοστάσια
 συνωστιζόντο τὰ ἀρνία και ἐρίφια, διηρημένη εἰς τρία
 μέρη κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. Και χωριστὰ μὲν ἦ-
 σαν τὰ πρόβατα, χωριστὰ δὲ τὰ μεσαῖα και χωριστὰ

πάλιν τὰ νεογέννητα. Ὅλα τὰ ἀγγεῖα ἦσαν πλήρη ὄρου (τυρογάλου) καὶ οἱ γαυλοὶ καὶ αἰσκαφίδες, εἰς τὰ ὁποῖα ἤμελγεν. Οἱ ἐταῖροι ἰδόντες πάντα ταῦτα παρεκίνουον πρῶτον νὰ ἀρπάσωμεν τυρὸν καὶ νὰ φάγωμεν, ἔπειτα νὰ ἀνοίξωμεν ταχέως τὰς μάνδρας καὶ νὰ φέρωμεν τὰ ἀρνία καὶ τὰ ἐρίφια εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ ἀναχωρήσωμεν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐπειθόμην (βεβαίως τοῦτο θὰ ἦτο πολὺ συμφερότερον), διότι ἐπεθύμουν νὰ ἴδω αὐτὸν καὶ λάβω καὶ δῶρον ξενίας, ἀλλὰ δὲν ἔμελλεν ἡ παρουσία του νὰ εἶνε τόσοσὸν ποθητὴ εἰς τοὺς φίλους μου.

Ἀνάψαμεν λοιπὸν πυρὰν, ἔπειτα ἐλάβομεν τυρὸν καὶ εὐχαριστήσαντες τοὺς θεοὺς ἐφάγαμεν καὶ περιεμένομεν νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ τῆς νομῆς. Ἐπανῆλθε δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τεράστιον φορτίον ξηρῶν ξύλων, ὅπερ ἔρριψε κατὰ γῆς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Τοσοῦτος δὲ κτύπος ἐγένετο ἐκ τῶν καταπεσόντων ξηρῶν ξύλων, ὥστε ἡμεῖς φοβηθέντες ἐκρύβημεν εἰς γωνίαν τινα τοῦ σπηλαίου. Αὐτὸς δὲ μετέβη πάλιν καὶ ἔφερεν ἐντὸς εἰς τὸ εὐρὺ σπήλαιον ὄλα τὰ πρόβατα ὅσα ἤμελγε, τὰ δὲ ἄρρενα κατέλιπεν ἐκτὸς εἰς τὴν βαθεῖαν αὐλήν. Ἐπειτα ἐσήκωσε λίθον μέγαν βαρὺν τὸν ὁποῖον εἴκοσι δύο ἰσχυραὶ τετράκυκλοι ἄμαξαι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μετακινήσωσι καὶ ἔθηκεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου. Καθήμενος δὲ ἤδη ἤμελγε τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἰγας, πάντα μὲ τὴν σειρὰν καὶ εἰς ἐκάστην δὲ ἀπέλυε τὸ νεογνόν τῆς. Καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ λευκοῦ γάλακτος, ἔπηξεν εὐθύς καὶ τὸν τυρὸν ἔθηκεν εἰς τὰ πλεκτὰ καλάθια, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἔστησεν εἰς τὰ ἀγγεῖα, ἵνα τὸ πίνῃ τρώγων. Ἀφοῦ δὲ μετὰ σπουδῆς ἐτελείωσε τὰ ἔργα του, τότε ἄγαψε πῦρ καὶ ἐπὶ ἀεθραῖός του διέκρι-

γεν εὐθὺς ἡμᾶς «ὦ ξένοι, εἶπε, τίνες ἐστέ; πόθεν ἔρχεσθε; ἔχετε ὠρισμένην τινὰ ἐργασίαν ἢ περιφέρεσθε ὡς λησται, οἵτινες ἀψηφοῦσι τοὺς κινδύνους διὰ νὰ βλάπτωσι τοὺς ἄλλους;» Ταῦτα εἶπε, ἡμῶν δὲ ἐκ τοῦ φόβου ἐκόπη ἡ καρδίη, (ἦτο φοβερὰ καὶ ἡ βαρεῖα φωνὴ καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ τοῦ πελωρίου). Ἐν τούτοις ἐγὼ εὔρον λέξεις καὶ ἀπεκρίθην:

«Εἶμεθα Ἑλληνας καὶ ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Τροίας. Ὁ σκοπός μας ἦτο νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἄλλ' ἀνεμοὶ παντοῖοι μᾶς ἀπεπλάνησαν ἐκ τοῦ δρόμου μας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἀνήκομεν δὲ εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος, τοῦ ὁποίου τώρα ἡ δόξα εἶνε μεγίστη ὑπὸ τὸν οὐρανόν, διότι ἐξεπόρθησε μεγάλην πόλιν καὶ ἀπώλεσε πολυαριθμοὺς λαοὺς. Ἢδη προσπίπτομεν εἰς τὰ γονατά σου νὰ φιλοξενήτης ἡμᾶς καὶ νὰ δώσης δῶρόν τι, ὅποσον δίδουσι συνήθως εἰς τοὺς ξένους. Φοβοῦ τοὺς θεοὺς, κραταιότατε, καὶ εὐσπλαγχνίσθητι ἡμᾶς, οἵτινες εἶμεθα ἰκέται σου. Ὁ δὲ Ζεὺς εἶνε προστάτης τῶν ἰκετῶν καὶ τῶν ξένων τιμωρῶν πᾶν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα.»

Πρὸς ἐμὲ ἀπήντησεν ἀσπλάχνως ὁ Κύκλωψ:

«Ἢ ἀνόητος εἶσαι, ὦ ξένε, ἢ ἔρχεσαι ἀπὸ μακρινὸν πόπον, διὰ νὰ μὲ κελεύης νὰ φοβῶμαι ἢ νὰ σέβωμαι τοὺς θεοὺς. Οἱ Κύκλωπες δὲν ζαλιζονται καθόλου οὔτε διὰ τὸν Δία οὔτε διὰ τοὺς ἄλλους θεοὺς, καθ' ὅσον εἶμεθα πολὺ ἰσχυρότεροι ἐκείνων. Ἀπὸ φόβον πρὸς τὸν Δία δὲν ἤθελεν φεισθῆ οὔτε σοῦ οὔτε τῶν ἐταίρων σου ἐκτός ἂν τοῦτο εἶνε ἡ θελήσις μου. Ἄλλ' εἶπέ μοι ποῦ ἀφῆκες τὸ πλοῖόν σου, εἰς κάμμιναν μακρινὴν ἄκραν ἢ ἐδῶ πλησίον, διότι θέλω νὰ ἡξεύρω.»

Οὕτως εἶπε θέλων νὰ με ἀπατήσῃ. Ἄλλ' ἐγὼ ὅστις εἶδον πολλὰ εἰς τὸν κόσμον ἐνόησα διατι με ἐρωτᾶ καὶ ἀπεκρίθην δολίως ὡς ἐξῆς:

«Τὸ μὲν πλοῖόν μου ἐκτύπησεν εἰς τοὺς βράχους τῆς χώρας σου καὶ ἔγεινε τρίμματα. Ἡμεῖς δὲ μόνον ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν προφανῆ κίνδυνον.»

Ταῦτα εἶπον, οὗτος δὲ οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγερθεὶς ἤρπασε δύο διὰ μιᾶς ἐκ τῶν ἐταίρων μου καὶ τοὺς ἐκτύπησε κατὰ γῆς ὡς μικρὰ σκυλάκια, ὥστε ἐξέρρευσεν ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐβρέξε τὴν γῆν. Ἐπειτα διεμέλισεν αὐτοὺς καὶ παρεσκεύασε τὸν δεῖπνόν του. Ἐτρωγε, ὡς ὁ λέων τοῦ ὄρους, οὐδὲ ἀφῆκε τίποτε οὔτε ἐγκατα, οὔτε σάρκας οὔτε ὀστᾶ μυελώδη. Ἡμεῖς κλαίοντες ἀνυψώσαμεν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Δία, βλέποντες φρικτὰ ἔργα, καὶ ἀμηχανία κατέλαβε τὴν ψυχὴν μας. Ὁ δὲ Κύκλωψ, ἀφ' οὗ ἐπλήρωσε τὴν μεγάλην κοιλίαν του τρώγων ἀνθρώπεια κρέατα καὶ πίνων ἀνέρωτον γάλα ¹) ἐξηπλώθη κατὰ γῆς ἐντὸς τοῦ ἀντροῦ μεταξὺ τῶν προβάτων. Τότε ἐσκέφθην ἐν τῇ ἀνδρείᾳ ψυχῇ μου νὰ τὸν πλησιάσω καὶ σύρας τὸ ὄξυ ξίφος μου παρὰ τοῦ μηροῦ νὰ ζητήσω διὰ τῆς χειρὸς μου ²) τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου τὸ διάφραγμα περικλείει τὸ ἦπαρ καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν πληγώσω θανατηφόρως. Ἀλλὰ τότε καὶ ἡμεῖς θὰ ἐχάνομεθα, διότι τίς θὰ μᾶς ἦνοιγε τὸ σπήλαιον, ὅπερ ἦτο κεκλεισμένον διὰ τοῦ τεραστίου λίθου. Ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀπωθήσωμεν αὐτὸν διὰ τῶν χειρῶν ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν στόμιον τοῦ σπηλαίου.

¹ Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐγκρατεῖς καὶ ἔπινον ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ γάλα ὡς καὶ τὸν οἶνον ἀνχμειγμένον μὲ ὕδωρ.

² Διότι ἦτο σφραγιστὸν καὶ δὲν ἔβλεπετο.

§ 19. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΠΕΙΩΝ.

Τοιοιουτρόπως λοιπὸν τότε στενάζοντες περιεμένομεν τὴν πρῶταν. Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως, καὶ τότε ἀναψε πῦρ καὶ ἤμελγε τὰ θαυμαστὰ πρόβατά του πάντα κατὰ σειρὰν ἀπολύων εἰς ἐκάστην προβατίναν καὶ τὸ νεογνόν της. Ἄφ' οὗ δὲ μετ' ἐπιμελείας καὶ ταχύτητος ἐξετέλεσε τὰς ἐργασίας του πάλιν ἤρπασε δύο ἐκ τῶν ἐταίρων μου καὶ παρεσκεύασε τὸ φαγητόν του. Καὶ ἀφ' οὗ ἔφαγε, ὠδήγησε τὸ ποιμνιόν του ἐκτὸς τοῦ ἀντροῦ ἀνευ κόπου ἀφαιρέσας τὸν μέγαν λίθον ἐκ τῆς θύρας. Ἐπειτα ὁμως ἐπέθηκεν αὐτὸν πάλιν, ὡς ἡμεῖς ἐπιθέτομεν τὸ πῶμα εἰς τὴν φαρέτραν καὶ μὲ πολλοὺς συριγμοὺς ἔτρεπε τὰ παχέα πρόβατά του πρὸς τὸ ὄρος. Ἐγὼ δὲ ἔμεινα ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ ἐβασάνιζον τὸν νοῦν μου πῶς νὰ τὸν ἐκδικηθῶ, καὶ δοξασιθῆ τὸ ὄνομά μου. Ἡ ἐξῆς σκέψις μοὶ ἐφαίνετο ἡ ἀρίστη. Πλησίον τῆς μάνδρας ἔκειτο μέγα ῥόπαλον τοῦ Κύκλωπος χλωρὸν ἐλάτινον. 1) Τὸ εἶχε κόψη, ὅπως τὸ βαστάζῃ ὅταν ξηρανθῆ. Ἡμεῖς ὁμως ἰδόντες τοῦτο παρωμοιάσαμεν πρὸς ἰστὸν μέλανος πλοίου μὲ εἴκοσι κώπας, ὅπερ ἐκπερᾶ φορτωμένον βαθεῖαν θάλασσαν. Τόσον μᾶς ἐφαίνετο τὸ μῆκος καὶ τόσον τὸ πάχος. Ἐκ τούτου τοῦ ξύλου ἐγὼ ἀπέκοψα ὅσον μίαν ὀργυιάν καὶ ἔδωκα εἰς τοὺς ἐταίρους μου νὰ τὸ ἀποξύσουν. Ἄφ' οὗ δὲ οὗτοι ἐποίησαν αὐτὸ ὀμαλόν, ἐγὼ τὸ ὠξυνα εἰς τὸ ἄκρον καὶ ἔπειτα τὸ ἔκασα ἐμπρὸς εἰς τὸ φλεγόμενον πῦρ. Ἐπειτα ἔπηξα αὐτὸ εἰς τὴν κόπρον, ἣτις ἦτο κατὰ σωροὺς κεχυμένη εἰς τὸ

1 Τῆς ἀγριελιάς τὸ ξύλον εἶνε πολὺ σκληρόν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σπήλαιον, καὶ κατέκρυψα αὐτὸ καλῶς. Τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσα νὰ ρίψωσι κλήρους τίνες αὐτῶν θὰ ἐλάμβανον μέρος νὰ ἐξορύξωμεν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος, ὅταν αὐτὸς θὰ κοιμᾶται. "Ελαχον δὲ τέσσαρες ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους καὶ ἐγὼ ἤθελον νὰ ἐκλεχθῶσιν, εἰς αὐτοὺς δὲ προσετέθην πέμπτος καὶ ἐγώ.

Τὴν ἑσπέραν ἦλθε καὶ ὁ Κύκλωψ μὲ τὰ πρόβατά του ἐκ τῆς νομῆς, καὶ ὠδήγησε πάντα εὐθὺς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, οὐδὲ ἀφῆκε κανέν ἐκτὸς εἰς τὴν αὐλήν, ὑποπτεύσας φαίνεται τι. "Επειτα ἐκλείσε πάλιν μὲ τὸν λίθον τὸ σπήλαιον καὶ καθίσας ἤμελγε τὰ πρόβατά του καὶ τὰς αἰγὰς του ὡς καὶ ἄλλοτε. Ἄφ' οὗ δὲ ἐτελείωσε τὸ ἔργον του ἤρπασε δύο πάλιν ἐκ τῶν ἐταίρων μου καὶ τοὺς ἔφαγε. Τότε ἐγὼ ἔχων εἰς τὰς χεῖράς μου κισσύβιον (τάσι) πλήρες οἴνου μέλανος ἦλθον πλησίον τοῦ Κύκλωπος καὶ εἶπον αὐτῶ:

«Κύκλωψ, λάβε, πῖε οἶνον, ἀφ' οὗ ἔφαγες ἀνθρώπεια κρέατα, ἵνα εἰδῆς, τί ποτὸν εἶχε τὸ πλοῖόν μας. Τὸ ἔφερον ἐδῶ εἰς σὲ θυσίαν, ὅπως ἴσως εὐσπλαγχνιζόμενος μὲ ἐβοήθεις νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄλλ' ἡ μανία σου δὲν ἔχει ὄρια. Ἀπάνθρωπε, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἔλθῃ ὕστερον ἄλλος τις ἐκ τῶν ἀνθρώπων πρὸς σὲ ἀφ' οὗ ἔπραξες πράγματα ἀπρεπῆ;»

Οὕτως εἶπον, αὐτὸς δὲ ἐδέχθη καὶ τὸ ἔπιεν ὅλον. Εὐχαριστήθη δὲ πολὺ πίνων ἡδὺ ποτὸν καὶ μοὶ ἐζήτηε καὶ πάλιν· «δός μοι ἀκόμη ἀμέσως τώρα, εἶπε, καὶ εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου, ἵνα σοὶ δώσω καὶ ἐγὼ δῶρον, τὸ ὁποῖον πολὺ νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ. Καὶ ἡ χώρα ἡμῶν τῶν Κυκλώπων φέρει οἶνον, ἀλλὰ τοῦτο καταπίνεται ὡς ἀμβροσία καὶ νέκταρ.»

Ταῦτα εἶπεν, ἐγὼ δὲ ἔδωκα αὐτῷ καὶ πάλιν οἶνον. Τρὶς μὲν ἔδωκα αὐτῷ, τρὶς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνόητος ἐξέπιε τὸν οἶνον. Ὅτε δὲ ὁ οἶνος ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, τότε τὸν ὠμίλησα μὲ λόγους μελιχιούς. Κύκλωψ, μὲ ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου, θά σοι τὸ εἶπω. Ἄλλὰ σὺ δὸς μοι τὸ δῶρον, καθὼς μοι ὑπεσχέθης, Κάνεις εἶνε τὸ ὄνομά μου. Κάνένα μὲ ὀνομάζουσιν ἢ μήτηρ μου καὶ ὁ πατήρ μου καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἑταῖροί μου.»

«Τὸν Κάνένα θά φάγω τελευταῖον, ἀπεκρίθη ὁ Κύκλωψ, ἀφ' οὗ πρῶτον φάγω τοὺς συντρόφους του, τοῦτο θά εἶνε τὸ δῶρον, ὅπερ θά σοι δώσω» Ταῦτα ἐκραύγασε τὸ θηρίον καὶ ἔπεσεν εὐθύς κατὰ γῆς ὑπτιος καταληφθεὶς ὅλως ὑπὸ τῆς μέθης καὶ ἐξήμει οἶνον καὶ κομμάτια ἀνθρωπέων κρεάτων. Τότε ἔλαβον τὸ παρασκευασθὲν ξύλον καὶ ἀφ' οὗ ἔκαυσα εἰς τὴν πυρὰν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων συντρόφων μου πλήρης θάρρους ὠθησα τοῦτο εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος. Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες τῶν φίλων μου οἱ κληρωθέντες εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἐβάσταζον τοῦτο καλῶς, ἐγὼ δὲ ὑπεράνω στηριχθεὶς περιστρέφον ὡς τρυπάνιον τὸ ξύλον ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ. Αἷμα δὲ ἐξέρρευσε, αἱ δὲ ρίζαι τοῦ καιομένου ὀφθαλμοῦ ἔσιζον, ὡς σίζει ὁ πεπιρωμένος σίδηρος, ὃν ὁ χαλκεὺς βάπτει εἰς τὸ ὕδωρ, ὅταν κατασκευάζῃ πέλεκυν μέγαν ἢ σκέπαρνον. Μεγάλην δὲ καὶ τρομερὰν κραυγὴν ἐξέβαλε τὸ θηρίον, ὥστε ἀντήχησε τὸ σπήλαιον. Ἄλλ' ἡμεῖς τρέμοντες ὑπὸ τοῦ φόβου ἐκρύβημεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ σπηλαίου. Αὐτὸς δὲ ἔσυρε τὸ αἵματωμένον ξύλον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ μανικὸς τὸ ἔρριψεν μακρὰν. Ἐπειτα ἐκάλει μεγαλοφώνως τοὺς ἄλλους Κύκλωπας, οἵτινες κατῶκουν πέ-

ριξ̄ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ αὐτοὶ ἐντὸς σπη-
λαίων. Ἄφ' οὗ δὲ ἦλθον οἱ ἄλλοι Κύκλωπες ἠρώτησαν
αὐτὸν ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου σταθέντες: «Τί ἔπαθες, Πο-
λύφημε, καὶ βοᾷς ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ δὲν μᾶς
ἀφίνεις νὰ κοιμηθῶμεν; Μὴ κλέπται σοὶ ἀφαιροῦν τὰς
αἴγας ἢ τὰ πρόβατά σου; ἢ σοὶ ἐπιβουλεύεται τις τὴν
ζωήν.» «Κάνεις κάνεις μὲ φονεύει,» ἐφώνησε δυνατὰ ὁ
Πολύφημος. Ὡς ἤκουσαν τοῦτο οἱ Κύκλωπες εἶπον
«Ἄφ' οὗ δὲν σὲ φονεύει κάνεις, νὰ φωνάζῃς τοιοῦτοτρό-
πως ἐν ὥρᾳ τοιαύτῃ θὰ ἔπαθες φαίνεται τὰς φρένας.
Ἄς σὲ θεραπεύσῃ ὁ πατήρ σου ὁ Ποσειδῶν, ἡμεῖς δὲν
δυνάμεθα εἰς τοῦτο νὰ σὲ ὠφελήσωμεν.» Καὶ ταῦτα εἶ-
πόντες ἀνεχώρησαν. Ἐγὼ δὲ εὐχαριστήθην μεγάλως,
διότι μᾶς ἔσωσεν ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός μου.

§ 20. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΠΕΙΩΝ.

Ὁ τυφλὸς Κύκλωψ στεναζῶν καὶ ὀδυρόμενος διὰ τὸ
πάθημά του ἐζήτηε ψηλαφῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ εὔρη τὸ
στόμιον τοῦ σπηλαίου. Εὐρῶν δὲ τοῦτο ἀφήρησε τὸν λί-
θον καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἔχων ἐξηπλωμένας τὰς χεῖρας,
ὅπως συλλάβῃ κάνένα ἐξ ἡμῶν προσπαθοῦντα νὰ διέλ-
θῃ μετὰ τῶν προβάτων ἐκτός. Ἄλλὰ δὲν ἤμην τόσο ἀ-
νόητος νὰ πέσω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πολυφήμου. Καὶ διὰ
τοῦτο ἐσκέφθην πῶς νὰ σώσω καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς φί-
λους μου. Εἰς τὴν κλίνην τοῦ Κύκλωπος ἦσαν ῥάβδοι
ἐξ ἰτέας. Μὲ αὐτὰς ἔδενα τρεῖς κριοὺς μεγάλους καὶ
δασυμάλλους ὑπὸ δὲ τὸν μέσον ἔδενα ἕκαστον τῶν ἐταί-
ρων μου. Ἄφ' οὗ δὲ πάντας οὕτως ἔδεσα τότε καὶ ἐγὼ
αὐτὸς ἐκρεμάσθην ὑπὸ τὴν κοιλίαν μετὰ τῶν πυκνῶν

ἐρίων τοῦ μεγίστου καὶ ἰσχυροτάτου τῶν κριῶν καὶ οὕτω περιεμένομεν στενάζοντες τὴν πρωΐαν. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμέρα, τὰ μὲν ἄρρενα ἔδραμον εἰς τὴν νομὴν, τὰ θήλεια ὁμως ἐμυκῶντο ἐστενοχωρημένα, διότι ἦσαν ἀνήμελκτα καὶ οἱ μαστοὶ αὐτῶν ἔβρουον γάλακτος. Ὁ δὲ κύριός των ὑπὸ κακῶν πόνων βασανιζόμενος ἐκάθητο εἰς τὴν ἐξοδὸν τοῦ σπηλαίου καὶ ἐψηλάφει ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ἐξερχομένων προβάτων, χωρὶς ὁ ἀνόητος νὰ ἤξεύρῃ ὅτι ὑπὸ τὴν κοιλίαν τῶν προβάτων ἦσαν δεδεμένοι οἱ ἄνθρωποι, οὓς ἐζήτει. Τελευταῖος δὲ ἐπορεύετο ἔξω καὶ ὁ κριός, ὃν ἐβάρυνον καὶ τὰ πολλὰ μαλλιά καὶ ἐγὼ ὅστις ἤμην εἰς αὐτὰ μέσα τυλιγμένος. Ὁ κληψ αἰσθανθεὶς παρερχόμενον τὸν μέγαν κριὸν ἀεχάιδευσε καὶ εἶπε: «Καλέ μου κριέ, διατί σήμερον ἀχεςαὶ ὁ τελευταῖος ὄλων ἐκ τοῦ σπηλαίου; Σὺ δὲ νῆθειζες ἄλλοτε νὰ μένης ὀπισθεν τῶν ἄλλων προβάτων. Σὺ ἐπήγαινες ὁ πρῶτος εἰς τὴν βοσκήν, ὁ πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν ἐσπέραν πάλιν ἦτο ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν. Τώρα ὁμως ἐξέρχεται τελευταῖος πάντων. Ἀληθῶς καὶ σὺ ποθεῖς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κυρίου σου, τὸν ὁποῖον ἐξώρυξε κακὸς ἄνθρωπος, ὁ Κάνεις μὲ τοὺς πανωλέθρους φίλους του μεθύσας με δι' οἴνου. Ἀλλ' ἐλπίζω νὰ μὴ σωθῇ ἐκ τοῦ κινδύνου.» Ἄν εἶχες καὶ σὺ νοῦν, ὅπως καὶ ἐγὼ καὶ ἠδύνασο νὰ ὀμιλῆς, θὰ μοι ἔλεγες ποῦ κρύπτεται ὁ ἄθλιος. Τότε θὰ τὸν ἐκτύπων κατὰ γῆς, ὁ δὲ ἐγκέφαλός του θὰ ἐχύνετο ἀλλοῦ εἰς ὄλον τὸ σπήλαιον καὶ ἡ καρδιά μου θὰ ἀναπεύετο ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπροξένησεν ὁ ἄθλιος Κάνεις.»

...
πόντ
διότι

Ὁ Κύνειος φάτωρ τὸν κριόν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφῆκε τὸν κριόν. Ἀφοῦ δὲ ὀλίγον ἀπεμακρύνθησαν τὰ πρόβατα ἐκ τοῦ σπηλαιίου καὶ τῆς αὐλῆς, πρῶτος ὑπελύθη ἐγὼ, ἔπειτα δὲ ὑπέλυσα καὶ τοὺς ἄλλους. Κατόπιν ἐχωρίσαμεν πολλὰ παχέα πρόβατα ἐκ τῆς ποιμνῆς καὶ τὰ ὠδηγήσαμεν εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου οἱ λοιποὶ ἑταῖροι μᾶς ἐδέχθησαν χαίροντες μὲν δι' ἡμᾶς κλαίοντες δὲ διὰ τὸν φοβερὸν θάνατον τῶν

ἄλλων. Ἄφ' οὗ δὲ ἐβάλομεν τὰ πρόβατα ἐντὸς τοῦ πλοίου ἀνεχωρήσαμεν διευθυνόμενοι εἰς τὰ ἄλλα πλοῖα. Καὶ εἶχομεν ἱκανῶς ἀπομακρυνθῆ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐνόμιζον ὅτι εἴμεθα ἤδη ἐν ἀσφαλείᾳ, ὅτε ἐφώνησα πρὸς τὸν Κύκλωπα ταῦτα: «Κύκλωψ βλέπεις δὲν ἔφαγες ἐταίρους ἀνδρὸς ἀνάγκιδος. Σοῦ ἤξιζε, τέρας, ἐπειδὴ φέρσαι ἀπανθρώπως πρὸς τοὺς ξένους. Διὰ τοῦτο σὲ ἐτιμώρησεν ὁ Ζεὺς.» Τώρα ἐνόησεν ὁ Κύκλωψ ὅτι τοῦ ἐφύγαμεν καὶ μὲ φοβερὰν ὀργὴν ἐξεκόλλησεν ἕνα μέγαν βράχον καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ἤκουσε φωνήν. Ὁ λίθος ἐπροσπέρασε τὸ πλοῖον ὀλίγον καὶ ἐκτύπησεν εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ δὲ κύματα τὰ ὀποῖα ἤγειρεν ὠθήσαν τὸ πλοῖόν μας πάλιν πρὸς τὴν ἀκτὴν. Ἄλλὰ τότε ἤρπασα εὐθὺς λίαν μακρὸν κάμακα καὶ ἔσπρωξα αὐτὸ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, νεύων εἰς τοὺς φίλους μου διὰ τῆς κεφαλῆς νὰ λάβωσι τὰς κώπας, ἵνα σωθῶμεν ἐκ τοῦ κινδύνου. Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθημεν ἄλλο τόσον διάστημα εἰς τὴν θάλασσαν ἤρχισα πάλιν ν' ἀποτείνωμαι πρὸς τὸν Κύκλωπα, εἰ καὶ οἱ φίλοι μου ἰκέτευον πάντες νὰ μὴ ἐρεθίζω ἄγριον ἄνδρα ὅστις ἠδύνατο νὰ μᾶς καταστρέφῃ. Ἐγὼ ὁμῶς δὲν ἐπειθόμην ὅτι ἔπρεπε νὰ σιωπήσω καὶ διὰ τοῦτο εἶπον: «Κύκλωψ ἂν σὲ ἐρωτήσῃ τις ποῖος σὲ ἐτύφλωσεν, εἰπέ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ πορθητὴς τῆς Τροίας ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου ἐξ Ἰθάκης.» Ὁ Πολύφημος ὡς ἤκουσε ταῦτα ἤρξατο νὰ θρηγῆ καὶ ἔλεγε: Τοῦτο προεἶπέ μοι ὁ γέρον Τηλέμος, ὁ μάντις, ὅτι θὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως. Ἄλλ' ἐγὼ περιέμενον νὰ ἴδω γίγαντα καὶ ὄχι ἕνα μικρὸν καὶ ἄθλιον ἀνθρωπίσκον, ὅστις μεθύσας με ἔκαυσε τὸν ὀφθαλμὸν μου. Ἄλλ' ἔλθε ἐδῶ Ὀδυσσεῦ, πάλιν. Τώρα

θά φιλοξενηθῆς παρ' ἐμοῦ ὡς ξένος καὶ θά ἱκετεύσω τὸν πατέρα μου Ποσειδῶνα νὰ σοὶ δώσῃ καλὸν ταξείδιον καὶ νὰ σὲ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα σου. Αὐτὸς θά μοι θεραπεύσῃ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν μου.» Ἡ μωρὰ αὐτῆ πανουργία τοῦ Κύκλωπος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀκουσθῆ παρ' ἐμοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν ὡς ἐξῆς: «ὦ νὰ ἠδυνάμην νὰ σοὶ ἔκοπτον τὴν ζωὴν καὶ νὰ σὲ ἔστειλλον εἰς τὸν Ἄδην, τότε βεβαίως δὲν θά δυνηθῆ οὐδὲ ὁ Ποσειδῶν νὰ θεραπεύσῃ τὸν ὀφθαλμὸν σου.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Πολύφημος ἀνέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν·

«Ἐπάκουσόν μου, ὁ τὴν γῆν περιβάλλων Ποσειδῶν ἂν εἶμαι ὄντως υἱὸς σου, μὴ ἀφήσῃς ποτὲ νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του ὁ Ὀδυσσεύς. Ἄν δὲ οἱ θεοὶ ἔχουσιν προαποφασισμένον νὰ φθάσῃ, τότε νὰ φθάσῃ βραδέως, δυστυχῆς, ἄνευ συντρόφων, μόνος ἐπὶ ξένου πλοίου, εἰς δὲ τὴν οἰκίαν του νὰ εὖρῃ συμφοράς.» Ταῦτα ἱκέτευσεν ὁ Πολύφημος κλαίων, καὶ ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης εἰσήκουσε τῆς εὐχῆς του. Ἐπειτα λαβὼν λίθον πολὺ τοῦ προτέρου μεγαλείτερον ἔριψε μὲ ἀμέτρητον δύναμιν τοῦτον καθ' ἡμῶν. Ὁ λίθος ἤδη ἔπεσεν ὀπισθεν τοῦ πλοίου καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ συντρίψῃ τὴν ἄκραν τοῦ πηδαλίου, τὰ δὲ κύματα τῆς θαλάσσης ὄθησαν τὸ πλοῖον κατὰ τὴν νῆσον τῶν αἰγῶν, ὅπου φθάσαντες εὐρομεν τοὺς φίλους μας ὀδυρομένους, διότι δὲν ἤξευρον τί ἐγείναμεν. Ἐκεῖ ἐξηγάγομεν ὅλα τὰ πρόβατα ἐκ τοῦ πλοίου καὶ μοιράσαντες πρὸς ἀλλήλους παρεσκευάσαμεν τὸ δεῖπνόν μας. Τὸν κριὸν δὲ ἐκείνον, ὅστις μὲ ἔφερον ἐκ τοῦ σπηλαίου, ἐδώρησαν οἱ φίλοι πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ ὁμῶς τὸν ἐθυσίασα εἰς τὸν Δία, ἀλλὰ μάτην καθ'

ὅσον ὁ θεὸς ἐσκέπτετο νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς συντρόφους μου ὄλους. Καὶ καθ' ὄλην μὲν τὴν ἡμέραν ἐκαθήμεθα εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης τρώγοντες καὶ πίνοντες μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἐπειτα δὲ ἐκοιμήθημεν καὶ τὴν πρῶταν ἐσύραμεν τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀνεχωρήσαμεν. Μὲ βαρυαλγοῦσαν δὲ καρδίαν ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἀγαπητοὺς φίλους, οἵτινες εὔρον πικρὸν θάνατον ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ τοὺς ὁποίους δὲν ἐμέλλομεν οὐδέποτε πάλιν νὰ ἴδωμεν.

§. 21. ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΑΙΟΛΟΣ.

Μετὰ ταῦτα ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Αἰολίαν, ὅπου κατῴκει ὁ Αἰόλος ὁ Ἴπποτάδης, φίλος πολὺ τῶν μακάρων θεῶν, τὸν ὅποιον ὁ Ζεὺς κατέστησε ταμίαν τῶν ἀνέμων, ὥστε, αὐτὸς νὰ διορίζῃ ποῖος ἄνεμος νὰ πνέῃ καὶ ποῖος νὰ παύῃ κατὰ τὴν θέλησίν του. Ἡ νῆσος ἦτο κύκλῳ τετειχισμένη διὰ χαλκοῦ ἀρρήκτου τείχους καὶ ἀποκρήμνου βράχου. Ἐκεῖ κατῴκει ὁ Αἰόλος μετὰ τῆς γυναικὸς του Ἀμφιθέας καὶ τῶν δώδεκα τέκνων του ἕξ ἀρρένων καὶ ἕξ θηλέων. Ἐκεῖ εἰς τὰ ἀπέραντα ἀνάκτορα βλέπει τις καθ' ἡμέραν ἀπὸ πρῶιας μέχρι ἐσπέρας γονεῖς καὶ τέκνα καθημένους ὄλους ὁμοῦ καὶ τρώγοντας ἐκ τῶν παρακειμένων μυρίων φαγητῶν, ὅλη δὲ ἡ οἰκία εὐωδιάζει καὶ συρίζει πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Εἰς τοιαῦτα ὠραῖα μέγαρα εἶχομεν ἔλθει καὶ ἡμεῖς καὶ ἐφιλοξενήθημεν ἕνα μῆνα. Ὁ Αἰόλος μὲ ἠρώτα περὶ πάντων καὶ ὅσα ἔγειναν ἐν Τροίᾳ καὶ περὶ τῶν πλοίων τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῶν εἰς τὴν

πατρίδα, ἐγὼ δὲ διηγούμην αὐτῷ τὰ πάντα μετ' ἀκρι-
 βείας. Ἄφ' οὗ δὲ παρήλθεν εἰς μῆν ἐφάνέρωσα εἰς τὸν
 Αἴολον ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ ἀναχωρήσω εἰς τὴν πατρίδα
 μου καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν νὰ μὲ βοηθήσῃ. Εἰς τοῦτο
 ὁ Αἴολος ἐφάνη πρόθυμος καὶ μοι ἔδωκε τοὺς ἐναντίους
 ἀνέμους ἐντὸς ἐνὸς βοείου ἀσχοῦ κεκλεισμένους, δια-
 τάξας νὰ πνέῃ οὐριος μόνον ἄνεμος. Καὶ ὄντως ἀνεχω-
 ρήσαμεν ἐκεῖθεν καὶ ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας ἐ-
 πλέομεν ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ, τῇ δὲ δεκάτῃ ἤρχισε νὰ φαί-
 νηται ἡ πατρίς μου καὶ πλησίον ἐβλέπομεν πυρὰ ἀνημ-
 μένα. Τότε μὲ κατέλαβε κεκμηχότα γλυκὺς ὕπνος,
 διότι καθ' ὅλον τὸν πλοῦν διεύθυνα ἐγὼ μόνος τὸ πλοῖον,
 ὅπως ταχύτερον φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἄλλ'
 ἐν ᾧ ἐγὼ ἐκοιμώμην, οἱ ἐταῖροί μου νομίζοντες ὅτι ὁ
 Αἴολος μοι ἐχάρισε πολὺν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἔ-
 λεγον κρυφᾶ μεταξὺ των. «Τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὅπου
 καὶ ἂν ἔλθῃ, ὅλοι τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν τιμοῦν. Αὐτὸς
 ἐπιστρέφει εἰς τὴν πατρίδα του μὲ πολλὰ ὠραῖα πολύ-
 τιμα πράγματα, ἡμεῖς δὲ, οἱ ὅποιοι ἐκάμαμεν τὸν αὐ-
 τὸν δρόμον καὶ ὑπεμείναμεν ὡσαύτως τοὺς αὐτοὺς κιν-
 δύνους, ἐπιστρέφομεν μὲ κενὰς χεῖρας. Δὲν βλέπετε τί ὁ
 Αἴολος πάλιν ἐχάρισεν εἰς αὐτόν. Ἐλάτε νὰ ἴδωμεν πό-
 σον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὁ ἀσχὸς ἔχει ἐντός.» Καὶ εὐθὺς
 ἠνέωξαν ὑπὸ ἀνοήτου περιεργείας τὸν ἀσχόν. Καὶ αἴφνης
 διὰ μιᾶς ἐπέταξαν μεθ' ὀρμῆς οἱ ἄνεμοι πάντες καὶ ἤρ-
 पासαν τὰ πλοῖα καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔφερον κλαίοντας
 μακρὰν τῆς πατρίδος εἰς τὴν θάλασσαν ὀπίσω. Ἐγὼ δὲ
 εὐθὺς ἐξύπνησα καὶ ὡς εἶδον τὴν συμφορὰν ἐσκέφθην ἂν
 δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ
 πνιγῶ. Ἀπεφάσισα ὅμως νὰ ὑπομείνω καὶ καλύψας τὸ

πρόσωπόν μου ἐκείμην ἐπὶ τοῦ πλοίου. Οἱ δὲ κακοὶ ἄνεμοι μᾶς ἔφερον πάλιν εἰς τὴν Αἰολίαν.

Ἐκεῖ ἐλθόντες ἀπέβημεν εἰς τὴν νῆσον. Καὶ οἱ μὲν ἑταῖροι ἔφερον ὕδωρ καὶ παρεσκεύασαν τὸ φαγητόν. Ἐγὼ ὅμως μεθ' ἐνὸς ἑταίρου καὶ ἐνὸς κήρυκος ἐπορεύθημ' εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Αἰόλου, ὃν εὖρον καθήμενον μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων ἐν τῇ τραπέζῃ. Καθὼς δὲ μᾶς εἶδον ἐξεπλάγησαν καὶ ἠρώτησαν. «Πῶς ἦλθες ἐδῶ, Ὀδυσσεῦ, πάλιν; Τίς κακὸς δαίμων σὲ διώκει; Ἡμεῖς ὡς εἶδες σὲ ἐστείλαμεν διὰ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς σου.»

Πρὸς αὐτοὺς ἀπήντησα μὲ βαρεῖαν καρδίαν: «Οἱ κακοὶ μου σύντροφοι μὲ κατέστρεψαν καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ ὀλέθριος ὕπνος. Ἄλλ' ἐπανορθώσατε τὸ κακόν, φίλοι, σεῖς δύνασθε τοῦτο.» Μὲ τοιούτους λόγους ἐζήτησα νὰ τοὺς πείσω. Ἄλλ' αὐτοὶ ὅλοι ἐσιώπων καὶ μόνος ὁ πατήρ των εἶπε: «Φύγε τὸ γρηγορώτερον ἐκ τῆς νήσου μου, παλῆγάνθρωπε. Δὲν πρέπει νὰ περιποιῶμαι καὶ προπέμπω ἄνθρωπον, ὃν μισοῦσιν οἱ θεοί.» Καὶ ταῦτα λέγων ἀπέπεμπεν ἡμᾶς. Λυπημένοι δὲ ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰ πλοῖά μας καὶ ἀνεχωρήσαμεν ἀφεθέντες εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων.

§. 22. ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΝΕΑΙ ΣΥΜΦΟΡΑΙ.

Ἐξ ἡμέρας καὶ ἐξ νύκτας ἐκωπηλατοῦμεν καὶ τῇ ἐβδόμῃ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λαιστρυγόνων. Ὁ λιμὴν, εἰς ὃν προσωρμίσθημεν, ἦτο ἀσφαλὴς καθ' ὅλα καὶ ἐδέσαμεν τὰ πλοῖα. Ἐπειτα ἐξέλεξα δύο ἐκ τῶν συντρόφων μου καὶ τὸν κήρυκα τρίτον καὶ ἐστείλα αὐ-

τούς εἰς τὴν χώραν, ἵνα μάθωσι τί ἄνθρωποι ἐκεῖ κατοικοῦσιν. Οὗτοι ἐβάδισαν τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν, ἣτις ἀπὸ τοῦ δάσους ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔφθασαν ἔμπροσθεν τῆς πόλεως τῶν Λαιστρυγόνων εἰς τὴν βρύσιν Ἀρτακίαν, ὁπόθεν τὰ κοράσια τῆς πόλεως ἔφερον τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν. Εἰς τὴν βρύσιν δὲ ταύτην εὔρον τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἀντιφάτου καὶ τὴν ἠρώτησαν περὶ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ τῆς χώρας. Ἡ δὲ κόρη ὠδήγησε τοὺς ξένους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός της. Καθὼς δὲ οὗτοι εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν ἐτρόμαξαν ἰδόντες τὴν μητέρα τῆς κόρης, ἣτις ἦτο ὀση κορυφὴ βουνοῦ μεγάλη. Ἡ δὲ βασίλισσα ταχέως ἐκάλεσεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὸν σύζυγόν της, ὅστις ἄμα εἰσῆλθεν ἤρπασε τὸν ἕνα τῶν συντρόφων καὶ τὸν κατέφαγεν. Οἱ δὲ ἄλλοι δύο ὤρμησαν ἀμέσως ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἦλθον τρέχοντες εἰς τὰ πλοῖα, ἐν ᾧ ὁ Ἀντιφάτης διὰ μεγάλης κραυγῆς ἐκάλεσε τοὺς Λαιστρυγόνιας, οἵτινες ὅλοι γίγαντες πανταχόθεν ἤρχοντο τρέχοντες πρὸς αὐτόν. Ἀφ' οὗ δὲ συνήχθησαν κατὰ μυριάδας ἔδραμον ὅλοι καθ' ἡμῶν καὶ ἀπὸ τοῦ βράχου διὰ πελωρίων λίθων τὰ μὲν πλοῖα συνέτριψαν, τοὺς δὲ ἑταίρους ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν ἐκάρφωσαν διὰ τριαίνης ὡς ἰχθῦς καὶ τοὺς ἔφερον διὰ νὰ τοὺς φάγωσιν. Εἰς τὴν φοβερὰν ταύτην ταραχὴν, καθ' ἣν ἠκούοντο κραυγαὶ ἀνθρώπων ἀποθνησκόντων καὶ παταγήματα συντριβομένων πλοίων, ἐγὼ ἐπρόφθασα καὶ ἔκοψα διὰ τοῦ ξίφους τὸ σχοινίον, μὲ τὸ ὁποῖον ἦτο δεδεμένον τὸ πλοῖόν μου καὶ διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ κωπηλατῶσιν ὅλαις δυνάμεσιν, ὅπως σωθῶμεν ἐκ τοῦ κινδύνου. Καὶ πράγματι ἡμεῖς κατωρθώσαμεν νὰ φύγωμεν, οἱ ἄλλοι ὁμως πάντες ἀπωλέσθησαν.

Βαρέως φέροντες τὸ νέον πάλιν δυστύχημά μας ἐξη-
 κολουθήσαμεν τὸν πλοῦν μας εἰς τὸ ἀχανές πέλαγος
 καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Αἰαίην νῆσον, ὅπου κατῶκει ἡ
 ὠραία Κίρκη θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου καὶ αὐταδέλφη τοῦ
 Αἰήτου βασιλέως τῆς Κολχίδος. Σιωπηλοὶ κατεπλεύ-
 σαμεν εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐκείμεθα δύο
 ἡμέρας καὶ δύο νύκτας κατατροχόμενοι ὑπὸ τοῦ καμά-
 του καὶ τῆς λύπης. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔλαβον τὸ ξίφος
 καὶ τὸ δόρυ μου καὶ ἀνέβην εἰς ὕψωμά τι πλησίον διὰ
 νὰ ἶδω ἂν ὁ τόπος κατοικεῖται ἢ μὴ. Εἶδον μακρὰν ὀπι-
 σθεν πυκνοῦ δάσους καπνὸν ἀνυψούμενον. Ἐκεῖ κατῶ-
 κει ἡ νύμφη Κίρκη. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσκεπτόμην νὰ
 ὑπάγω ἢ νὰ μὴ ὑπάγω εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο διὰ νὰ μάθω
 τί συμβαίνει. Τέλος ὅμως εὔρον καλλίτερον νὰ ἐπι-
 στρέψω εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀφ' οὗ δειπνήσω μετὰ τῶν
 συντρόφων μου νὰ στείλω ἔπειτα ἐξ αὐτῶν τινὰς διὰ νὰ
 λάβωσι πληροφορίας. Ἐν ᾧ δὲ ἐπέστρεφον μόνος κατὰ
 θεοῦ εὐδοκίαν ἀπήντησα καθ' ὁδὸν ἔλαφον μεγάλην μὲ
 μεγαλοπρεπῆ κέρατα, ἣτις ὑπερήφανός ἐπήγαιεν ἐκ
 τοῦ δάσους νὰ πῆν νερὸν εἰς τὸν ποταμόν. Ταύτην εὐθὺς
 ἔβαλον διὰ τοῦ δόρατος, καὶ ἐπέτυχον ἀκριβῶς εἰς τὸ μέ-
 σον τῆς ράχεως. Τὸ δόρυ διεπέρασε τὴν ἔλαφον, ἣτις
 στενάζουσα τὸν τελευταῖον στεναγμὸν κατέπεσε νεκρὰ
 κατὰ γῆς. Ἀλλὰ τῶρα πῶς νὰ μεταφέρω τόσον μέγα
 ζῶον εἰς τὰ πλοῖα. Ἐκεῖ ἦσαν χόρτα καὶ λυγαρίαί. Ἐξ
 αὐτῶν ἔστρηψα καλῶς χονδρὸν σχοινίον ὅσον μίαν ὀρ-
 γυιάν, διὰ τοῦ ὁποίου ἔδεσα καὶ τοὺς τέσσαρας πόδας
 τῆς ἐλάφου. Ἐπειτα ἐσήκωσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ
 τοῦ τραχήλου μου καὶ ἐβάδιζον ἡσύχως εἰς τὰ πλοῖα
 στηριζόμενος διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καλῶς ἐπὶ τοῦ δόρα-

τός μου. Ὅτε ἔφθασα εἰς τὰ πλοῖα ἔρριψα κατὰ γῆς τὸ ζῶον καὶ εἶπον γελῶν πρὸς τοὺς ἑταίρους μου.

«Ὅσον μεγάλα καὶ ἂν εἶνε τὰ δυστυχήματά μας φίλοι, δὲν ἔχομεν ὅμως σκοπὸν καὶ νὰ ἀποθάνωμεν, πρὶν ἔλθῃ ἡ πεπρωμένη τοῦ θανάτου μας ἡμέρα. Ἐν ὅσῳ ἔχομεν νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πῖωμεν, ἄς τρώγωμεν καὶ ἄς μὴ μᾶς βασανίξῃ ἡ πείνα.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνεθάρρυναν τοὺς ἑταίρους, οἵτινες εὐθὺς σηκωθέντες ἐνίψαν τὰς χεῖρας καὶ παρεσκεύασαν τὸ δεῖπνον. Καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἐτρώγομεν καὶ ἐπίνομεν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἔπειτα δὲ ἐκοιμήθημεν εἰς τὸν αἰγιαλόν.

§ 23. Η ΚΙΡΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ.

Τῇ δὲ πρωΐᾳ ἐκάλεσα εἰς συνέλευσιν τοὺς ἑταίρους καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς:

«Βλέπετε φίλοι, εὐρισκόμεθα εἰς χώραν ἐντελῶς πρὸς ἡμᾶς ἄγνωστον. Οὔτε ἀνατολὴ ἠξεύρομεν ποῦ εἶνε οὔτε δύσις. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σκεφθῶμεν πῶς νὰ εὐρωμεν σωτηρίαν. Καὶ δὲν ἠξεύρω ἂν θὰ εὐρωμεν. Χθὲς ἐκ τῆς σκοπιᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀναβῆ, εἶδον ὅτι ἡ χώρα αὕτη εἶνε νῆσος καὶ διέκρινα μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ὄπισθεν πυκνοῦ δάσους καπνὸν ἀνυψούμενον.» Οἱ ἑταῖροί μου, ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ἐταράχθησαν ὅλοι, ἐνθυμηθέντες τὰς πράξεις τοῦ Λαιστρυγόνος Ἀντιφάτου καὶ τοῦ Κύκλωπος Πολυφήμου καὶ ἐκλαιον χύνοντες πολλὰ δάκρυα. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἐβοήθησε τίποτε. Διήρεσα τοὺς ἑταίρους μου πάντας εἰς δύο ἴσα μέρη, καὶ ἐξέλεξα ἐκάστου τούτων ἀρχηγόν.

Καὶ τοῦ μὲν ἐνὸς ἐξέλεξα τὸν Εὐρύλοχον, τοῦ δὲ ἄλλου ἤμην ἐγώ. Καὶ ἀπεφασίσθη τὸ ἐν μέρος εἰς ὃ ἐμελλε νὰ πέσῃ ὁ κλῆρος, νὰ πορευθῆ νὰ ζητήσῃ εἰς τὴν νῆσον πληροφορίας. Ἐλαχε δὲ ὁ κλῆρος εἰς τὸν Εὐρύλοχον, ὅστις ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ ὁμοῦ μὲ εἴκοσι δύο ἐταίρους κλαίοντας. Ἐκλαίομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ὅπισθεν, διότι δὲν ἠξεύρομεν ἂν θὰ τοὺς ἐβλέπομεν πάλιν. Καὶ ἔφθασαν εἰς μίαν δρυμώδη κοιλάδα, ὅπου ἐπὶ λόφου ἦσαν ὠκοδομημένα τὰ ὠραῖα μέγαρα τῆς Κίρκης ἐκ λίθων ξεστῶν. Ἐκτὸς δὲ τῶν μεγάρων ἦσαν λύκοι καὶ λέοντες, οἵτινες ὤρμησαν εἰς τοὺς ἄνδρας ἐπάνω καὶ ἐπήδων φιλικῶς σαίνοντες τὴν μακρὰν οὐράν των, ὡς ποιούσιν οἱ κύνες εἰς τὸν κύριόν των, ὅταν ἐπιστρέφῃ ἐκ συμποσίου καὶ κομίζῃ εἰς αὐτοὺς τροφήν. Τὰ ἄγρια ταῦτα θηρία εἶχεν ἡμερώσει ἡ Κίρκη διὰ φαρμάκων. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὅμως ἐφοβήθησαν ἀπὸ τὰ φοβερά ταῦτα θηρία καὶ ἐστάθησαν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας, ὀπόθεν ἤκουσαν ἐντὸς τὴν νύμφην ὑφαίνουσαν καὶ ἄδουσαν μὲ ἀγγελικὴν φωνὴν λαμπρὸν ἄσμα. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ φωνάξουν νὰ ἀνοίξῃ ἡ θύρα καὶ νὰ ζητήσουν πληροφορίας. Εἰς τὴν πρώτην δὲ φωνὴν ἐξῆλθεν εὐθύς ἡ θεά, ἠνοιξε τὰς λαμπούσας πύλας, καὶ προσεκάλεσε φιλικῶς τοὺς ξένους νὰ εἰσέλθουν. Καὶ ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι εἰσῆλθον, μόνον ὁ Εὐρύλοχος ἔμεινεν ὀπίσω, φοβούμενος μὴ εἶνε δόλος τις. Ἡ Νύμφη περιποιήθη τοὺς ξένους ἐκάθησεν αὐτοὺς εἰς ὠραίους θρόνους καὶ προσέφερε ποτὸν ἀπὸ οἶνον Πράμνειον 1) εἰς τὸν ὁποῖον ἔρριψε τυρὸν τριμμένον καὶ ἄλευρον καὶ μέλι. Εἰς τὸ φαγητὸν ὅμως ἔρριψε φάρμακα, τὰ ὁποῖα ἐμελλον νὰ τοὺς κάμωσι

1 Μαῦρον κρασί στυφὸ καὶ δυνατό.

νά λησμονήσουν ἐντελῶς τὴν πατρίδα των. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, τότε ἤγγιξεν αὐτοὺς μετὰ τὴν μαγικὴν ράβδον καὶ εὐθὺς μετεβλήθησαν οἱ δυστυχεῖς εἰς χοίρους καὶ ὡς πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν φωνὴν καὶ ὡς πρὸς τὰς τρίχας καὶ τὸ σῶμα, καὶ μόνον ὁ νοῦς αὐτῶν διετηρήθη ἀμετάβλητος. Ἐπειτα τοὺς ἔκλεισε κλαίοντας εἰς τὸν σταῦλον ἐντὸς καὶ τοὺς ἔρριψε βαλάνους νά φάγουν, τὴν συνήθη τροφὴν τῶν χοίρων.

Ὁ Εὐρύλοχος ἐκτὸς πολὺν χρόνον περιέμενε νά ἐπανέλθουν οἱ φίλοι του. Ἄλλ' οὔτε ἔβλεπεν οὔτε ἤκουέ τι περὶ αὐτῶν. Τότε εὐθὺς τρέχει ὀπίσω εἰς τὰ πλοῖα ὅπως ἀναγγείλη τὴν καταστροφὴν αὐτῶν. Φθάσας δὲ εἰς τὰ πλοῖα ἤρξατο νά κλαίῃ καὶ νά θρηνηῇ καὶ δὲν ἠδύνατο νά εἶπῃ λέξιν οὐδεμίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἐπὶ τέλους ὁμως ἐκράτησεν ἑαυτοῦ καὶ διηγήθη καταλεπτῶς τὰ πάντα πῶς ὅλοι οἱ σύντροφοι εἰσῆλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Νύμφης καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐξῆλθεν αὐτῶν πάλιν.

Καθὼς ἐγὼ ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους εὐθὺς ἐκρέμασα τὸ μέγα ξίφος μου καὶ λαβὼν τόξον καὶ βέλη διέταξα τὸν Εὐρύλοχον νά με ὀδηγήσῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Νύμφης. Ἄλλ' ἐκεῖνος κλαίων καὶ ὀδυρόμενος ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά μου καὶ με παρεκάλει νά τὸν λυπηθῶ καὶ νά μὴ τὸν πάρω μαζῆ μου. Μοὶ ἔλεγε δὲ νά φύγωμεν καλλίτερον ὅσοι ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. Πρὸς τοῦτον τότε ἀπήντησα μετ' ὀργῆς :

«Εὐρύλοχε, καὶ σὺ μένε ἐδῶ καὶ τρῶγε καὶ πῖνε, ἐγὼ ὁμως πορεύομαι διὰ νά ἐπιτελέσω τὸ πρὸς τοὺς φίλους καθήκόν μου.»

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔδραμον μόνος καὶ μετ'

ὀλίγον χρόνον ἤμην εἰς τὴν κοιλάδα πλησίον τῆς κατοικίας τῆς Νύμφης. Ἐκεῖ βλέπω ὠραῖον νεανίαν τὸν Ἑρμῆν ἐρχόμενον πρὸς ἐμέ, ὅστις πλησιάσας ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ εἶπε:

«Ποῦ πηγαίνεις, δυστυχῆ, μόνος εἰς τὴν ἄγνωστον ταύτην χώραν; Τοὺς συντρόφους σου μετέβαλεν ἡ Κίρκη εἰς χοίρους καὶ φυλάττει τούτους κεκλεισμένους ἐντὸς σταύλων. Κίνδυνος ὑπάρχει μὴ καὶ σὺ ὑποστῆς τὴν αὐτὴν πρὸς αὐτοὺς τύχην. Ἄλλ' ἐγὼ θὰ σὲ διαφυλάξω. Θὰ σοὶ δώσω τὸ μῶλυ, φάρμακον γνωστὸν μόνον εἰς τοὺς θεοὺς, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ματαιωθῶσιν ὄλαι αἱ κατὰ σοῦ ἐπιβουλαὶ τῆς Κίρκης. Δύνασαι νὰ φάγῃς καὶ νὰ πίῃς ὅ,τι θὰ σοὶ προσφέρῃ ἡ νύμφη χωρὶς νὰ φοβηθῆς τίποτε. Ὅταν ὁμως δοκιμάσῃ νὰ σὲ φαύσῃ διὰ τῆς μαγικῆς ράβδου, τότε γύμνωσε τὸ ξίφος σου καὶ ὄρμησε κατ' αὐτῆς. Πρόσεξε μὴ δελεασθῆς ἀπὸ τοὺς γλυκεῖς λόγους καὶ ἀφοπλισθῆς. Εἶπε ὅτι τότε θὰ πράξῃς τοῦτο, ὅταν σοὶ ὁμώσῃ τὸν μέγαν ὄρκον ὅτι δὲν θὰ πράξῃ κατὰ σοῦ κακόν.»

§ 24. Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΓΑΡΑ ΤΗΣ ΚΙΡΚΗΣ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ μὲν Ἑρμῆς ἀνέβη εἰς τὸν ὑψηλὸν Ὀλυμπον, ἐγὼ ὁμως ἐξηκολούθησα τὴν πορείαν μου καὶ ἔφθασα εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Νύμφης. Ἀπὸ τὴν ἔξω θύραν ἐκάλεσα τὴν Κίρκην νὰ μοὶ ἀνοίξῃ ὅπερ ἔπραξεν εὐθὺς καλέσασα καὶ ἐμέ φιλοφρόνως νὰ εἰσέλθω. Περίλυπος εἰσηλθὼν εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτῆς κατοικίαν, ὅπου ἡ θεὰ μὲ ἐκάθισεν ἐπὶ ἀναπαυτικῆς ἔδρας θέσασα ὑπὸ τοὺς πόδας μου καὶ σκαμνίον. Ἐπειτα

μοὶ προσέφερε τὸ ποτὸν, στάξασα ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ
 τοῦ ὀλεθρίου φαρμάκου. Ἄφου δὲ ἐπιον ὄλον καὶ δὲν
 ἐξετελέσθησαν οἱ κακοὶ σκοποὶ τῆς Κίρκης, τότε μὲ
 ἐκτύπησε μὲ τὴν μαγικὴν ῥάβδον καὶ εἶπε:

«Πήγαινε τώρα εἰς τὴν μάνδραν τῶν χοίρων, ὅπου
 θὰ εὔρης ἐκεῖ καὶ τοὺς ἄλλους σου φίλους.»

*) Ὀδυσσεὺς εἰς τὰ μέγαρα τῆς Κίρκης.

Τότε ἐγὼ ἐπήδησα εὐθὺς ὀρθὸς καὶ σύρας τὸ
μου ὤρμησα κατ' αὐτῆς ὡς νὰ ἤθελον νὰ τὴν φονεῖ.
Ἡ Κίρκη ἔρρηξε δυνατὴν κραυγὴν καὶ ὀλοφυρομένη
προσέπεσεν ἐμπρὸς μου καὶ εἶπε:

«Τίς εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι; τίνας εἶνε οἱ γονεῖς σου
καὶ τίς ἡ πατρίς σου; Θαυμάζω διότι τὰ φάρμακά μου
πρώτην φορὰν τῶρα εἰς σέ δεικνύονται ἀνίσχυρα. Βε-
βαίως θὰ εἶσαι ὁ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἑρμῆς
πολλάκις μοι εἶπεν ὅτι θὰ περιπλανηθῆς ἐνταῦθα ἐπα-
νερχόμενος ἐκ Τροίας. Θέσε τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην καὶ
εὐφραίνου μετ' ἐμοῦ ἐνταῦθα.»

Ὀδυσσεὺς καὶ Κίρκη.

ὅς ταύτην ἀπήνητα ἐγὼ τότε:

Κίρκη, πῶς δύναμαι ἐγὼ τώρα νὰ χαίρω, ἀφ' οὗ
 γέυρω ὅτι τοὺς μὲν φίλους μου μετέβαλες εἰς χοίρους,
 ἐπιβουλεύεσαι δὲ καὶ ἐμὲ αὐτόν. Τότε μόνον θὰ πι-
 τεύσω εἰς τοὺς λόγους σου, ὅταν ὁμόσῃς μέγαν ὄρκον,
 ὅτι δὲν θὰ σκεφθῆς ποτὲ νὰ μὲ βλάψῃς.»

Ἡ Κίρκη εὐθὺς ὤμοσε τὸν μέγαν ὄρκον, ὅτι οὐδέποτε
 θὰ σκεφθῆ κακόν τι κατ' ἐμοῦ. Ἐγὼ ἔθεσα τότε τὸ ξί-
 φος εἰς τὴν θήκην καὶ ἐκάθισα ἀμέριμνος εἰς τὴν οἰ-
 κίαν. Αἱ ὑπηρέτριαι κατ' ἐντολὴν τῆς θεᾶς παρεσκεύα-
 σαν πολυτελεῆ τράπεζαν μὲ παντοῖα φαγητὰ καὶ ἐκαθή-
 σαμεν διὰ νὰ φάγωμεν. Ἄλλ' ἐγὼ οὐδεμίαν ὄρεξιν εἶ-
 χον νὰ φάγω ἢ νὰ πῖω ἐν ὄσῳ ἐσυλλογιζόμην τὸ πά-
 θημα τῶν συντρόφων μου. Ἡ Κίρκη παρατηρήσασα ὅτι
 ἐκαθήμην χωρὶς νὰ ἐγγίξω καθόλου τὰ φαγητὰ ἤρχισε
 νὰ μὲ ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν. Τότε ἐγὼ εἶπον:

«ὦ Κίρκη, ποῖος ἀνὴρ ποτὲ καλὸς δύναται νὰ τρώ-
 γῃ καὶ νὰ πίνῃ, ἂν δὲν ἴδῃ τοὺς φίλους του ἠλευθερω-
 μένους.»

Ἡ Κίρκη εὐθὺς λαβοῦσα τὴν μαγικὴν ράβδον ἤλ-
 θεν εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἐξήγαγε τοὺς φίλους μου ἅπαν-
 τας κατ' ὅλα χοίρους. Οὗτοι δὲ ἤλθον οἱ δυστυχεῖς καὶ
 ἐστάθησαν ἔμπροσθέν μου. Τότε ἤλειψεν ἕκαστον μὲ
 φάρμακον καὶ παρευθὺς ἔπεσαν αἱ τρίχες καὶ ἐγειναν
 πάλιν ἄνθρωποι, νεώτεροι καὶ ὠραιότεροι παρὰ πρότερον.
 Καὶ εὐθὺς μὲ περιεκύκλωσαν καὶ σφίγγοντες τὴν χεῖρα
 ἔκλαιον ὑπὸ χαρᾶς, ὥστε σύμπασα ἡ οἰκία ἀντήχει καὶ
 αὐτὴ ἡ Κίρκη συνεκινήθη καὶ εἶπεν:

«Ὅδυσσεῦ, καλὸν εἶνε νὰ ἔλθωσι καὶ οἱ ἄλλοι σύν-
 τροφοί σου ἐνταῦθα διὰ νὰ φάγωσι καὶ εὐφρανθῶσι. Καὶ

διὰ τοῦτο ὕπαγε τῶρα εἰς τὴν παραλίαν καὶ τὸ πλοῖον σύρατε εἰς τὴν ξηρὰν, τὰ δὲ πράγματα σκεύη κρύψατε ἐντὸς σπηλαίου καὶ ἔπειτα ἔλθετε ἐνταῦθα.

Εὐθὺς ἐξετέλεσα τοὺς λόγους τῆς θεᾶς. Ὡς δὲ ἔφθασα εἰς τὸ πλοῖον, εὗρον τοὺς συντρόφους κλαίοντας καὶ χύνοντας ἄφθονα δάκρυα. Καὶ ὡς μὲ εἶδον ὅλοι ἔξαλλοι ὑπὸ χαρᾶς ἔδραμον περὶ ἐμὲ καὶ μὲ ἐνηγκαλίσθησαν δακρύνοντες καὶ μὲ παρεκάλουν νὰ τοῖς εἶπω ὅποῖον θάνατον ἀπέθανον οἱ φίλοι των. Ἐγὼ τοῖς ἀπεκρίθην ὡς ἐξῆς:

«Ἐλᾶτε ταχέως νὰ ἀνελκύσωμεν τὸ πλοῖόν μας εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ κρύψωμεν τὰ πολύτιμα πράγματα καὶ σκεύη τοῦ πλοίου. Ἐτοιμασθήτε δὲ ὅλοι νὰ μὲ ἀκολουθήσητε διὰ νὰ ἐπανίδητε τοὺς φίλους εἰς τὰ θεῖα ἀνάκτορα τῆς Κίρκης τρώγοντας καὶ πίνοντας· διότι ὅλα ἐκεῖ τὰ ἔχουν ἄφθονα.»

Οἱ σύντροφοί μου ἐχάρησαν μεγάλην χαρὰν, ὡς ἤκουσαν ὅτι ζῶσιν οἱ φίλοι των. Καὶ εὐθὺς μετὰ πολλῆς προθυμίας ἔσυραν τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηρὰν, ἐξησφάλισαν τὰ πράγματα καὶ ἔδραμον μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Εἰσελθόντες δὲ ἐντὸς εὗρον τοὺς ἄλλους φίλους συμποσιάζοντας. Καὶ ἤρχισαν πάντες, ὡς ἀνεγνώρισαν ἀλλήλους νὰ κλαίωσι καὶ νὰ θρηνῶσι. Τότε ἡ θεὰ σταθεῖσα πλησίον μου εἶπε:

«Πολυπαθῆ Ὀδυσσεῦ, παύσατε πλέον τοὺς θρήνους. Γνωρίζω τὰ δυστυχήματά σας ὅσα ἐπάθατε καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ. Βλέπω ὅτι ἐμαράνθητε καὶ ἡ καρδία σας δὲν αἰσθάνεται πλέον χαρὰν. Ἄλλ' εἶνε ἀ-

να ἀνακτήσητε τὰς δυνάμεις σας. Φαγητὰ καὶ
 ἔχετε ἐδῶ ὅλα εἰς τὴν διάθεσίν σας.»
 Ἐυφροσύνη ἔλαβον οἱ ἄνθρωποι τῆς Κίρκης ἐπαρηγόρησαν ἐμὲ
 πρὸς τοὺς συντρόφους μου καὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος ἐκαθή-
 μεθα ἐκεῖ συμποσιάζοντες καὶ εὐφραϊνόμενοι. Μίαν ἡ-
 μέραν ὁμοῦ οἱ ἑταῖροί μὲ ἐκάλεσαν κατὰ μέρος καὶ μὲ
 ἰκέτευσαν νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ ἐγὼ
 αὐτὸς ἐνόησα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κατατρίβωμεν περισ-
 σότερον χρόνον εἰς τὴν νῆσον. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν αὐ-
 τὴν ἡμέραν προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας τῆς Νύμφης καὶ
 παρεκάλουν αὐτὴν νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀναχωρήσωμεν.
 Ἡ δὲ Κίρκη ἀπεκρίθη:

«Καὶ ἐγὼ, Ὀδυσσεῦ, δὲν ἐπιθυμῶ ἄκοντας νὰ σᾶς
 κρατῶ περισσότερον χρόνον ἐνταῦθα. Ἀλλὰ διὰ νὰ μά-
 θετε ποῖος ὁδὸμος φέρει εἰς τὴν πατρίδα σας πρέπει νὰ
 μεταβῆτε εἰς τὸν Ἄδην, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτω-
 νος καὶ τῆς Περσεφόνης καὶ νὰ ἐρωτήσητε τὸν μάντιν
 Τειρεσίαν τὸν Θηβαῖον, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς μόνον κατ'
 ἐξαίρεσιν διατηρεῖ καὶ εἰς τὸν Ἄδην ἀμείωτον τὴν δύ-
 ναμίν τοῦ καὶ ὅστις καὶ ἐκεῖθεν προβλέπει τὰ μέλλοντα
 ἐνῶ αἰψυχαὶ τῶν ἄλλων πετῶσιν ὡς σκιαί.»

Ἐγὼ ὡς ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους ἀπηλπίσθην
 καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω καὶ νὰ δούρωμαι. Καὶ εἶπον εἰς
 τὴν θεάν:

«Ποῦ ἤξεύρομεν ἡμεῖς ὦ Κίρκη, νὰ κατευθυνθῶμεν
 εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνος; Τίς θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ
 ἐκεῖ; Μέχρι τοῦδε δὲν κατέβη κανεὶς ἐκεῖ μὲ πλοῖον.»

«Μὴ θεῶρει τοῦτο ἀδύνατον, Ὀδυσσεῦ, εἶπεν ἡ Κίρκη.
 Ὡς στήσῃς τὸν ἴστων καὶ ἀπλώσῃς τὰ πανία, ὁ βορρᾶς
 θὰ φέρῃ τὸ πλοῖον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐκεῖ νὰ